

KULTIZAM

U SVIJETU UMNIKA
PRIREDIO PROF. G. KRNIC

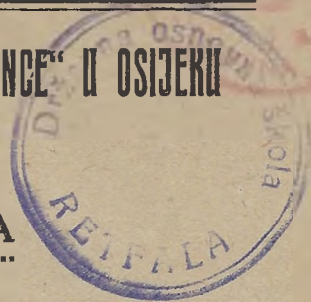
J. ROCH

□□□□ ZDANJE □□□□
PSIHICKOG DRUŠTVA
□□ »NOVO SUNCE« □□
□□□□ OSIJEK □□□□

Broj: N 428

IZDANJE PSIHIČKOG DRUŠTVA „NOVO SUNCE“ II OSIJEKU

KNJIGA PRVA

OKULTIZAM U SVIJETU UMNIKA

PRIBRAO I DOPUNIO
PROF. GEJZA KRNIČ
ČLAN RADNIK PSIHIČKOG DRUŠTVA

□ UREDIO TUGOMIL KNOPP □

□ □ OSIJEK 1922. □ □
NAKLADA DRUŠTVA.

SVEUČILIŠTE
JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK

Broj inventara: 460.023

Signatura:

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK

871458936

„ZORA PUCA,
BIT ĆE DANA.“
PRERADOVIĆ

POBORNICIMA ISTINE

UREDNICIMA „NOVOGA SUNCA“ I „TAJIN-
□ □ □ □ STVENOG SVIJETA“ □ □ □ □

USPOMENI DR. GUSTAVA GAJA I RADU
□ □ □ □ DR. HINKA HINKOVIĆA □ □ □ □

U ZNAK HARNOSTI POSVE-
ĆUJE OVO SVOJE PRVO
- DJELO „NOVO SUNCE“. -

□ □
□

4747

PETAR PRERADOVIĆ:

NOVOMU SUNCU

Časa uvijek spominjem se rado,
Kadno, bit će skoro triest ljeta,
Naviestih te, novo sunce svieta!
Za ime ti tada još ne znadoh,
Žar osjećah samo silni tvoj,
Te mi duša njime ugrijana,
A svjetlijih želeć svietu dana,
Uvrsti te u sunaca broj.

I slutnja mi ispunja se sade,
Prve zrake prodiru ti eto,
Vječne slasti određenje sveto
Na zapadu tebi istok dade;
Da nenadom sav se brecne sviet,
Iz zemaljske nemarnosti jadne
K nebu glednut da mu na um padne,
Kuda mu je svejednako mriet.

Ti se nad dva uzvisuješ svieta
I lučju si rasvjetljuješ oba:
Sviet nazočni i sviet preko groba.
Pečat smrti, koji umu smeta,
Ti otvaraš, upoznavaš nas
Sa predjelom s one strane smrti,
Gdje vjekova životi su strti,
A otkuda ni jedan nam glas!

Ti nam sušiš suze zadušnice,
U dan vedri pretvaraš nam noći,
Koji sliede s tuge i nemoći,
Kad nam milo gine nemilice.
Kazuješ nam, kud je duhu poč',
I da mu je tiela samo svlakom,
Kog on mienja i ostavlja znakom,
Gdjegođ putem zatječe ga noć.

murti, ili koja prirodna sila, već prema shvaćanju pojedinaca, — ona je filozofija »Bhagawad Gite« i modernog znanstvenog shvaćanja okultizma. I materijalista i atheista naći će u njoj lijepe primjene, budu li znali primiti to djelo s objektivnog stanovišta. Ono ne traži, dapače i ne želi, da se u njoj zastupane istine narivavaju drugome, — već želi, da se ove stvarce čitaju i promatraju s jednog nepristranog stanovišta, pak onda razmišlja o svemu. Nije bo okultizmu svrha — sila, — već dobra volja. Padne li sjeme na plodno tlo, postignuta je svrha, — ne padne li na plodno tlo, — ako to brani »karma«, taj neminovni, kruti zakon uzroka i posljedice, nemoljni taj sudac, — opet je dobro, jer nema svrhe nekoga silom uvjeravati o nešto, o čemu će se prije ili poslije sam uvjeriti. Na tom stanovištu stoji i znanstveni okultizam.●

Djelo zastupa u glavnom dvije struje, bolje dvije grane nauke, koje su u bitnosti iste, jer potječu od jednoga stabla, — samo u znanstvenom gledištu i u provadanju, kako da se dođe do konačnog cilja i svrhe, upotrebljuju se razne metode.

Prva je grana toga znanstvenog okultizma nikla u Americi (Hydesville), kako to svome »NOVOME SUNCU« kaže i Preradović riječima, da je tom s v e t o m o d r e d e n j u domovina zapad. Ta je nauka tamo udarila prvi svoj znanstveni i eksperimentalni temelj. Oko te se grane kupe učenjaci, koji traže, istražuju i kontroliraju, i zapisnikom utvrđuju činjenice; — druga je grana, ona pradavna, u Indiji, gdje joj je i deblo. Tu nema učenjaka, koji važu, mjere i pečate, — tu nema ni službenih zapisnika. Zastupnici su joj a d e p t i i y o g i, koji vjeruju, — jer su uvjereni. Jedne prema drugima mogli bi uporediti, premda malo krivo. Tomama — vjernim i nevjernim.

Jedna i druga grana ima u našoj domovini svoje pobornike i pristaše. Da je okultizam po spiritizmu došao u Hrvatsku po Preradoviću, poznato je gotovo svim okultističkim krugovima. Temelj znanstvenom proučavanju okultnih nauka udarili su naslovnici ovoga djela, urednici »Tajinstvenog Svijeta« i »Novoga Sunca«, pokojni dr. Gustav G a j († Jaska 1914.) i dr. Hinko H i n k o v i ć (Zagreb). Začetnici druge grane, koju su zaveli i u »Novo Sunce«, pokojni je profesor Luka C i p r i j a n o v i ć, te odlični rade-

nici profesor Milan Š o š t a r i ć (Karlovac) i profesor Gejza K r n i ć (Osijek).

Jedna i druga grana našla je u nas svoj korijen na znanstvenom i literarnom polju. Reprezentanti kao pjesnici jesu Petar P r e r a d o v i ć i Marin S a b i ć.

Danas možemo reći, da je Preradović poznat i potpuno obraden kao pjesnik slobode, — ali nije rasvijetljen sa one druge strane, kao pjesnik »VJEČNOSTI«. Ta je strana njegova rada tako snažna, da bi pojedinci morali posvetiti ozbiljnu pažnju tom studiju, koji se ne može prebroditi preko noći. Sva je sreća, da je njegova korespondenca, koja, bez dvojbe, krije u sebi mnogo, što je za tu njegovu stranu rada od velike važnosti, dospjela u marne ruke dra Branka D r e c h s l e r - V o d n i k a, koji je, kako se čini, u stvar upućen, pak će jednom i to izići na čistac. — Njegova oda »B o g u« tako je sjajna, da joj nema premca u svjetskoj poeziji. »Starac klesar« refleksija je Vječnosti. U »Smrti« proveo je tako duboku psihološku analizu, da nehotice stanemo, i zamišljamo se, te s pjesnikom uvidamo, da je ona osloboditeljica zala, tegoba i bijeda materijalnih. U »Prvim ljudima« nagada svrhu života i proriče konačnu pobjedu, koju rješava u simbolu križa, koji će pružiti opći mir i ljubav. Marin S a b i ć, ako već ne više, poznat je po »Sveljudskom barjaku« i drugim pjesmama, koji su razasuti po časopisima (Zbirka »Trenuci«). Ljuba Babić-Gjalski pokušavao je riješiti psihičke probleme u »Noturno«, »Mors« i »San doktora Mišića«, a jak je u »Janku Borislaviću«, koji treba da je naš »Faust«. Snažniji je Fran G a l o v i ć u »Zaćaranom Ogledalu«, a najmoderniji je dr. Milan O g r i z o v i ć (»Dah«, »Objavljenje«, »Tajna vrata« itd.), koga ću posebice osvijetliti u drugoj raspravi. Od znanstvenih radnika spominjem uz gore već spomenute L a z a r a b a r u n a H e l l e n b a c h a, koji je po mišljenju čovjek vrlo visoka reda, ali je žalibože pisao njemački, da prodre u širi svijet. Od njegovih radnja spominjem poglavito: »Die Logik der Tatsachen«, »Die Vorurteile der Menschheit«, »Die Magie der Zahlen«, »Die Insel Melonta«, »Geburt und Tod als Wechsel der Anschauungsform«. — Bio je zagorski velikaš, koji je umro 1883. u Mariji Bistrici.

Uz ove pomenute ima i drugih radenika teoretičara i praktičara, dapače i iz akademskih krugova, ali kako mi nije svrha napisati ovdje prikaz o razvitku okultizma u nas, — već sam samo htio prikazati pokretnike, začetnike i markantne sljedbenike njihove, — to ću ovijem završiti.

Pred konac mi je spomenuti i to, da će društvo pokrenuti stručnu reviju, kao nastavak Gajevog »Novog Sunca«, pak će tako nestati i ove praznine, koju nam je nanio rat.

U O s i j e k u, dana 14. veljače 1922.

Tugomil Knopp.

Motto:

Zadaća je pravoga okultizma pro-
naći bit, svrhu i sudbinu čovjeka.
Lakše je pako naći milijune muževa
i žena, koji su svagda spremni žrtvo-
vati vrijeme, novac, pače i svoj ugled,
samo da nauče nekoliko okultnih eks-
perimenata, da mogu zadiviti zijajuću
publiku; nu neizmjerio je teško otkriti
jednog jedinog čovjeka, koji bi dao
ma i malenkost, iz ljubavi prema istini
i za dobrobit čovječanstva.

1.

Tko »samo za sebe« radi, taj radi za prolazni čin; tko radi bez obzira na sebe, već za dobrobit čovječanstva, taj radi za svoj pravi besmrtni »ja«, koji obuhvaća cijelo ljudstvo i sve stvorove u ljubavi. Tad će istom pojmiti i uvidjeti svrhu egzistencije teozovskog društva i korist njene organizacije, uvidjet će, da je teozovski pokret najvažniji događaj XX. stoljeća, koji će mnogim uglednim krivnjama i lažima učiniti kraj, i da se ovaj pokret ne će nikako prije moći smiriti, dok svijetlo spoznaje dobrog ne prodre u sve klase puka.

*

Fundamentalna nauka teozofije je ona jedinstva, t. j. nauk, da sve što jest, jest samo različna diferencija jednog sve prodirućeg spirituelnog bivstva.

*

Teozofija, jer je istodobno religiozna i znanstvena, uvijek je razumna. Što se površnome čitatelju čini kao jednostavna etička tvrdnja, to je za teozofa-istraživača praktična pouka, jer kad on ispituje nauke, nailazi naskoro na njihove odnose prema činjenicama i zakonima, koje može i sam potvrditi, to je u istinu znanstveni jezik, ali ova je znanost duhovna, jer njen veliki uzrok je čisti duh.

*

Za pravoga teozofa, t. j. za onog čovjeka, koji se uzvinuo do prave samospoznaje, ne opstoji nikakav »Ja« i »Ti«; on ne luči »moje« od »tvoje«, on pozna samo Jedinoga vječnoga s različitim pojavama. Ovaj je nauk nepojmljiv i nerazumljiv

za sve one, koji sami sebe ljube nada sve. Istina i pravo čine nam se nebitnim tako dugo, dok ih potpuno ne upoznamo, i dok držimo samo otsjev za pravu zbilju.

Život istine je smrt bludnje, pak zato i ne će oni, koji ljube sama sebe i bludnje, o istini ništa ni čuti. Objava istine je uništenje sebstva. Ona je s prvoga kraja strašilo, a s drugog kraja čini se kao svijetli anđeo; jer kad je obmana sebstva nadvladana, onda vidimo jasno, da sve ono, što smo uništili, i nije bilo drugo van samo sjene u carstvu svijetla.

*

Temelj teozofskom društvu je ljubav k istini, koja uzdiže dušu čovječju iznad regije samoljublja i strasti do one visine, u kojoj može biti njegov razum prožet i prosvjetljen spoznajom Boga. Tucet članova, koji nose u sebi duh teozofije, više će učiniti za oplemenjenje i napredak cijeloga čovječanstva, poslužiti će, velimo, više nego tisuće, providene ma i kapitalom, fantasta, zanešenjaka i vikača. I rast je svakoga organizma zavisan o zakonu njegove karme, pak što su veće zapreke, koje se imaju svladati, to većma raste i unutarinja snaga. Ni jedan pametan čovjek ne može ništa iznijeti protiv teozofije, jer je ona vlastita spoznaja istine. Tko se diže protiv istine, bjesni sam protiv sebe. Posvema je nešto drugo sa unutaršnjim neprijateljima protiv toga društva, a ovi jesu: neznanje, taština, gospodstvo, egoizam i uobraženje.

*

Prema esoteričkom shvaćanju nije zapravo prisutan raznoličan svijet, već je sve »bram« (istina). Ono, što mi smatramo svijetom, to je samo obmana (maya) ili lažna prikazba; — to možemo usporediti zračnom opsjenom, koja je sama po sebi bez biti, nje se ne valja više plašiti, kao ni užeta, kojega smo držali zrnijom, kad smo stali na nj u mraku.

S a n k a r a h a r i j a prisposoblja naš život dugim snom. Onaj, koji sniva, ne dvoji o pravoj opstojnosti onoga, što gleda u snu; ali ta se obmana raspline, čim se probudi. Slično tome mogao bi da bude i naš cijeli život san, a smrt bi imala biti prava java nakon dugog teškog sna. To je jedna od najdubljih misli vedanta. Spoznaja, da je ovaj svijet samo maya ili »iluzija«, nije rezultat proračunanog razuma, već je to rezultat intuicije, koja ima svoj korijen u povraćanju ljudskoga duha iz

ovoga svijeta pojava u vlastito božansko jastvo (ima). Kome to uspije, taj spoznaje nepromjenljivu zbilju, u kojoj nema ni vremena ni prostora. On doznaje po sebi i u sebi, da sve, što se prikazuje izvan te prave zbilje, nije drugo van pusta pojava ili san (maya). Ovu su istinu naučali veliki filozofi svih naroda: P l a t o, K a n t itd. K a n t je dokazao matematičkom sigurnošću, da nijesu objektivna zbilja, već da su to samo subjektivne forme naše predstave, a neoborivi zaključak toga jest, da svijet, u koliko se nalazi u prostoru, traje vremenito, biva u vlasti kauzaliteta, jest samo intelektualna predstava, ali nipošto ne stvar sama po sebi.

Mi se sada nalazimo u drugoj polovici četvrtoga kruga, koji protiče životni val od planeta k planetu. Za prva tri okruga stvarala se i zgušćivala naša zemlja, za četvrtoga se ona skrućuje, za slijedeća daljnja tri ona se opet »oduhovljuje«, t. j. ona postaje opet sve to više eteričnom. Isto tako prolazi i čovječanstvo za prva tri obrata kroz prerazličite stadije evolucije, koje bi teško bilo opisati. Za četvrtoga kruga nastaje čovjek kao stvor, kojega poznajemo kao takovog, t. j. od životinji sličnog divljaka, pak do pronosa moderne civilizacije. Za slijedećih triju obrata će se i čovječanstvo sve to više oduhoviti, dok ne postanu sama bogulična bića, koja konačno ulaze u samo Božanstvo. Dok je ljudski rod podijeljen u razni spol, tom krugu opstoji tek: 18.618.735 godina, to treba još dovoljno strpljivosti, dok nastupi ovo bogulično stanje za čovječanstvo kao jednu cjelinu.

Mnogi će se zapitati, pa kako je moguće, da netko može postići boguličnu samospoznaju, kad za to prema gornjem računu treba mnogo milijuna godina. A gdje je onda još sedmi okret? Odgovor glasi: Što priroda čini za milijune godina, može Božja milost svršiti u tren oka, pretpostavivši, da čovjek tu veliku milost svojom željom u se prima, a ne da joj se ma ikako opire. Vječnost nije vezana na nikakovo vrijeme, njena su vrata vazda otvorena. Da se pak čovjek može odricati i otresti varanja svojih osjetila i da postane sposoban za primanje svijetla spoznaje, za to mu služi studij pravoga mudroslovlja (teozofije).

Bog je najčišće prirode. Priroda grublja od Boga, prema tomu jedno. Čovječanstvo kao dijete prirode je također i dijete Božje, dakle s Bogom i prirodom opet — jedno.

Što čovjeka kao takovoga sačinjava i što ga luči od životinjstva, jest posjed razumne i moralne naravi, koja je sposobna da se razvija u neizmjernost i koja ga čini bićem sve to većma naprednim. Crte njegovih intelektualnih sila stižu se u jedno žarište, koje zovemo: r a z u m, dok se njima odgovarajuće crte njegove moralne osjetljivosti stižu u drugoj točki, zvanoj: s a v j e s t. Kad se njegove intelektualne i moralne sile prelaganjem centra njihovog djelovanja iz vanjskog života u nutarnji, podigne na razinu čiste duhovnosti, tad ih obasja svijetlo Duha. Oko razuma ugleda jasnu viziju istine. — nastaje i n t u i c i j a. Srce se i savjest otvaraju pravoj ljubavi dobrome i jasnom shvaćanju dužnosti, nastaje dakle i n s p i r a c i j a.

Svijet je svakomu nerazrješiva zagonetka; život je neiscrpiv, a svaki čovjek pomični problem, kojega svaki dan na novo proučavamo. Konačno je svatko sebi nepoznata veličina i svaki se mora u neobičnim prilikama prokušavati, da se spozna. Time nije čovjek nikada gotov, pak u tome baš i leži novost i čar živovanja.

Svaki pojedini čovjek je u malome slika Božja u prirodi. Iste sile, koje su u velikom sadržane, vladaju u malom i u njemu. Priroda nije Bog, pak zato nije ni savršena: njezina su svojstva prirodna, a ne duhovna. Ona je tijelo Božanstva, kao što su i prirodne česti tijelo čovječje. Kad bi sva narav čovječja bila prožeta spoznajom Božanskoga duha, tad bi čovjek bio sličan Bogu. Dok je priroda u svome razvitku upućena na spori put evolucije, jer ne poznaje sile, koje djeluju u njoj, čovjek je pak sposoban postati gospodarom svoga razvitka, jer on može upoznati u sebi svoje vlastite mistične sile, pak ih upotrijebiti u svoju korist.

Sila, koja može sve proizvesti, jest volja. Jedna forma volje je nesebična ljubav u suglasju sa svjetskom harmonijom, druga je samoljublje, koje ima svoj izvor u pustom egoizmu, a očituje se požudom, nadutošću i mržnjom.

Svaki čovjek nosi u grudima svojim pakao i nebo; i svatko je svoje sreće kovač. Svatko si sam stvara ili pakao ili nebo na zemlji. Kako tko misli, onakav jest; kako mislimo, tako se upodobljuje i naše tijelo i naša okolina.

Sav bi naš život zauzeo uzvišeniji i ozbiljniji karakter, kad bi se priučili, da se ne smatramo s našim tijelom kao cjelina; — ono nam služi samo kao stan. Cjelinu sačinjavamo s našim ja, koji obitava u tome stanu. Tad bismo nezgode našega života otresli kao prašinu s našega odijela. Tako bi uvidili, da mjerilo vrijednosti za sve, što nas susreće, ne počiva u žalosti ili radosti, koje osjeća naše tijelo, već u tome, u koliko te pojave djeluju na našu nutrinju napredno ili je zaustavljaju u napretku. Svi događaji su samo sredstva za sticanje iskustva i možemo iz svega nešto naučiti. Tako treba tegobama i brigama slomiti žalac, da pri svemu tražimo pouku, kao što je i svijet zatvoren u cvijetnom pupoljku. U svijetlu reinkarnacije promijeni se i sav naš nazor o životu, jer on postaje školom za našeg nutarnjeg besmrtnog čovjeka, koji teži za svojim razvitkom, jer naš nutarnji čovjek je onaj, koji bijaše, jest i koji će biti i za kog ne kuca vremeniti sat.

*

»Bhagawad Gita« kaže: »Kad kroz sva vrata čovječje čudi sije svijetlo spoznaje, tad je u njemu dozrela satva (mudrost).«

»Požuda, tvrdokornost, nagon za činima, nemir i pohlepa se u njemu razvijaju, kad je dozrela rajas (strast).«

»Duhovni mrak, nerad, nemar, glupost i dvojbe nastupaju, kad prevlada tama (glupost).«

Prema sastavu ovih triju svojstava u naravi čovječjoj proizlazi temelj njegovome karakteru. Ovaj sastav ne određuje samo njegove čine na ovoj zemlji, već gravitira također i iz smrti prema onoj religiji, u koju spada prema svome nutarnjem bivstvu. Sve se na svijetu, dakle i značaj, tvori činom, a ne mudrovanjem, fantaziranjem ili ma kakvom teorijom.

*

Moramo se trsiti, da se smatramo božanskom iskrom, koja je proizišla iz centralnoga sunca i da proizvedemo do vanjskog razvoja naše unutarne potencialitete. U najdubljoj

našoj nutarnjosti smo posvema savršeni, jer smo jedan dio Boga samoga. Nasuprot s polja pokazujemo od toga samo toliko, koliko smo dosada upoznali i priznali. Naše se pravo spasenje i oslobođenje od svih t. zv. zala sastoji samo i jedino u boljem priznavanju naše zbiljne i pravne naravi. Stoga se, dragi čitatelju, spusti pouzdanjem u dubine tvoga bića, traži istinu, koja stanuje u samome tebi. Razmišljaj o tvojoj božanskoj savršenosti. Razmotri se kao vlastitog meštra svoje sudbine, kao pobjeditelja grijeha, bolesti i svakoga ograničenja.

*

Zemaljski čovjek ima da služi dvojici gospodara. On bi mogao lako obojici služiti i svakome gospodaru udovoljiti u svoje vrijeme, kad ne bi bio slabo, nerazumno i bez proračuna biće i da nije uvijek u dvojbi, koji je od tih gospodara moćniji i kada bi jednome služio, a kada drugome? Tjelesna egzistencija traži od čovjeka, da vodi o njoj računa i on joj se ne može oteti. Zemaljski čovjek misli, da za njega nema druge brige, nego kako će uzdržati svoje tijelo i one, za koje se mora brinuti. Uzdržanje nije sve, — udobnost, užitak izobilje, za tim on teži i u ovoj težnji vidi on ostvarenje svoga bivstvovanja. A što je dotle s drugim gospodarom? Ima li i za njega mjesta i malo vremena, da mu posluži? O da, čovjek i na nj pomišlja, ali on je dobar, — kratka molitvica, slaba uspomena, i on će biti zadovoljan. Daje li čovjek, da zakon duha vlada zakonom tijela, onda će moći služiti obim gospodarima, jer onda služi u istinu samo jednome, jer zakon duha priznaje važnog tjelesnoga zakona, pak ga čuva i zapovijeda čovjeku, da mu se pokorava i da mu služi.

*

Kao što je mozak veliki, sudjelujući centar i organ, koji sve kontrolira u fizičkom tijelu, tako vrše racionalne i moralne duševne sile nadzorni centar spiritualnoga organizma. Prema tome, kad čovječja duša zadobije po pravdi moralnu vlast nad životinjskom dušom, nadvlada i posvema duhovni organizam onaj fizički, pak bude jedinim gospodarom osobnoga života i njegovog područja.

*

Čovjek sam po sebi ne posjeduje ništa, što bi mogao nazvati svojim vlasništvom, i nema nikako prava da bude ohol na svoja umišljena dobra, jer on nije ni sam sebe stvorio. Sve, što

on posjeduje, to mu je uzajmljeno od Boga i prirode, on to može upotrijebiti ili na dobro ili počinjati zloporabe, ali sve to nije njegovo vlasništvo, on će sve to morati kad-tad povratiti, i to uz teške kamate. Njegov život ne pripada njemu, on je samo jedna objava života u njegovoj individualnoj formi, koji bi bez toga života bio samo prazna maska, — prirodna pojava; isto je tako sa svim njegovim prirodnim silama, jer sve su one samo izljev, djelovanja ili objava učinka toga života u organizmu, koji opstoji samo kratko vrijeme.

*

Čovjek je posljednja i najviša objava božanske energije, najpotpuniji i najsavršeniji izraz (ili ispoljivanje) Boga. Njemu je stoga dana vlast nad svim drugim objavama.

*

Čovjek je kruna svega stvorenoga; njemu je udahnut duh Božji, da može živjeti vječno.

*

Posvema je nuzgredno, što je čovjek, kad je i onako u svemu dijete Božje i čovjek pun vjere.

*

Nije čovjek na zemlji da razori svijet ili da u njem živi samoživ, već da iz njega procvjeta i da ga svlada.

*

Čovjek raste u tolikoj mjeri, u koliko upoznaje sam sebe i svoju snagu. Podajte čovjeku spoznaju onoga, što on jest, pak će ubrzo uvidjeti što mora činiti.

*

Tamna i zagonetna dubina je čovjek, čije si ti vlasi na glavi, gospodine, prebrojio, koje se bez tvoje volje ne umanjuju, pak ipak je laglje prebrojiti njegove vlasi, nego njegove strasti i poticaje njegovoga srca.

*

Čovjek, kakav je sad, predstavlja nam samo sjenu onoga, što bi imao biti i što će u budućnosti zbilja i morati biti.

*

U naravi su čovječjoj još mnoge tajne, o kojima mi ništa ne znamo. A ne znamo zato, jer su nam oči i uši zauzete vanjskim stvarima i jer izvanja buka i nemir zaglušuje potpuno naš nutarnji glas.

*

Naš Bog nije naš gospodar, već On je naš Otac, mi nismo njegove sluge, mi smo njegova djeca. Kad je Bog naš otac, tad smo mi ljudi međusobno — braća.

*

Jer se čovjek najprije probudi u sferi čutila, to on i naginje da smatra ovaj vanjski i tjelesni svijet kao jedinu zbilju; dok smatra inspiraciju, intuiciju i ideale Duha, koji od vremena do vremena sinu u njegovoj duši, kao sjene vizije i lažne.

*

Čovjek je po svome pravome bivstvu »Duh« — stanovnik neba. Njegova materijalna, ograničena forma je rezultat njegovih tvarnih požuda. On sanja o materijalnom opstanku i pričinja mu se zbiljom tako dugo, dok se opet ne probudi u samospoznaji svoje prave biti.

Sapet okovima strasti, zarobljen umišljanjem, spava i sanja duša, koja je zaboravila na svoje božansko porijeklo, na svoju nebesku domovinu.

*

Materija znači za duhovno biće grob; jer što se ono osjeća materijalnije, to duhovno sve više obamire.

Materija je svakako također vječna, ali si nije svijesna vječnosti. Čovjek je jedino biće u prirodi tjelesa, koje može pojmiti zakon. Dok sva druga bića počivaju u svojoj naravi kao u Bogu, jedino je čovjeku rečeno, što mu je činiti, i njegova je svijest neumrla.

*

Velika masa ljudi žalibože nema nikakav ili vrlo slab pojam o silnim mogućnostima, koje počivaju neostvarene u duši svakoga čovjeka. Oni žive gotovo bez iznimke svi u svojoj čutilnoj svijesti, a osjetila ih upoznavaju samo s ograničenim vanjskim predmetima. Duša nalikuje na ogromnu posudu punu Duha, Života, Mudrosti i Moći.

*

Meštar E c k l a r t veli: »Bog je u svemu, pak i u komadu drveta; ali drvo je nesposobno spoznati, da je Bog u njemu, pak zato i ne može uživati Njegovu prisutnost. Samo je čovjek sposoban, da si je svijestan prisuća Božjega i prema tome svoje vlastite božanske naravi.

*

Kauzalno je tijelo spremnica svih dobrih misli, hrabrih odlika i plemenitih nastojanja, koja su upravljena na sve, što je lijepo, pravedno, dobro i istinito.

U njem se sakupljaju sve želje, koje teže za plemenštinom, sva ljubav u njenoj najčišćoj formi, a njegova su dobra i zla iskustva, koja mu kasnije služe kao provodići i očuvat će ga u poznijoj egzistenci od bludnja, u koje bi inače lako zapadao.

*

Mi u Bogu jesmo, bitišemo i živimo. Upozna li se volja Božja, t. j. zakon, da se nikome ne može ništa dogoditi, što nije sam u predašnjem ili u ovome životu svijesno ili iz neznanja skrivio i da si svatko sam kroji svoju sudbinu uslijed svojih djela; na taj način dobivamo i potpuno povjerenje u pravednost, koja vlada svijetom. Pouzdanje je sila.

*

Ako smo mi Božanskog porijetla, stvoreni na sliku i priliku Božju, tad prisuće te spoznaje je već dovoljan štit i obrana protiv niskog shvaćanja i lupeških djela, koja kaljaju čovječju narav i dušu.

*

Mi smo proizašli iz Boga i u Njem je naša domovina. Tko hoće da se vrati u pravu domovinu svoju, mora čeznuti za njom. Naša je domovina svijetlo, i tko teži za svijetlom, taj će se radovati, ako mu zasjaji zvijezda prethodnica, koja mu naviješta put u domovinu. Budite bezazleni poput djece, — zaboravite svako zlo u sebi, tad će ljubav postati silom, koja će vas oživljavati. Crv, koji u vama toči, nastao je vašom samovoljom; vi ste vezani za nj. Slobodan je samo onaj stvor, koji se uzdiže k svome stvoritelju.

*

Jer su ljudi slobodni, a hoće raspolagati svojom slobodom, mjesto da se podlože Bogu, oni se dižu protiv njega i tako ne može Bog prebivati u njima svojom ljubavi.

Zapravo je bolje reći, da si ljudi uobražavaju, e su slobodni, i da hoće vladati svojom umišljenom slobodom. U istinu se ne može objaviti Bog, t. i. spoznaja, baš zato i djelovati u čovjeku, što njegova volja nije slobodna, nego je opsjednuta bludnjom, pomučena krivim i vezana osobnim požudama. Bog se ne može poslužiti drugom, nego pravom slobodnom voljom.

*

Mi se uvijek moramo smatrati onim, što u istinu jesmo, naime božanskom obitelji rođenom od pratijela, koje nas nosi i hrani. U nama je najviša ljubav, istina, mudrost, pravednost, prirodni i čudoredni zakon, a sve je to postalo kućnim zakonom božanskog i čovječjeg državnog kućanstva.

Ništa ti ne pomaže, ako se pračakaš, svijaš i cviliš: »Kako bi ja mogao biti toliko mudar, da pregledam cijelost, pa da iz uvjerenja rado i voljno podredim moj posebni životni položaj, principu zajedničkog dobra i napretka!

Ne može biti naravnije opreke ili stanovišta, nego što je baš ovo. Čovjek je utjelovljeno savršenstvo božje, njegove su sposobnosti jednake svemoći Oca!

Cijelo izvanje stvaranje pokazuje onamo, da samo harmonija, podređivanje i osnivajuće se na uzajamnosti, — podržaje cjelinu kao zakon prirodnog stvaranja života.

Da se čovječji rod daje vući od moći tmina u nevolju i to protuprirodno, proti životnom principu, protiv božje i vlastite volje, to su upravo posljedice nedovoljno razvite praljubavi, pramudrosti, vječne pravednosti Božje u nama i izvan nas.

Zato i jesu prirodni životni zakoni naše sudije i nadglednici. Oni nam prethodno podijeljuju, jer drukčije ne razumijemo u naravi okolnosti — negativni blagoslov kazne. Bilo bi pravo protivuriječje božanske i ljudske naravi, kad ne bi zakoni, koji su u svome prabivstvu naši vlastiti životnotjelesni zakoni našega bivovanja, velim, kad ne bi ti zakoni u nama i izvan nas mogli postići svoje savršenstvo, respektive, kad bi promašili svoju vječnu svrhu bivovanja! Ta mogućnost bila bi jednaka vječnom prokletstvu svega što živi i bitiše. I to zato, jer svemir ne mogavši postići svoj potpuni sveti razvitak — bio bi strašna neka nagrada nesavršene namisli.

Već sama činjenica, da mi možemo biti ljubezni i plemeniti; da priznajemo istinu i pravednost, najbolji je dokaz, da nam je božanstvo provideno. Što nas uči biblija? »I stvori Bog čovjeka na svoju sliku i priliku.« Pamтите! Mi smo stvoreni po slici i prilici Božjoj!

Čovjek može svoje, nada sve poimanje, uzvišeno — jedinstveno tek naslućivati, ali ne spoznati. Privučen utiscima materijalnoga života, otrgnut strujom požuda kame, slijep i gluh uslijed vihrova svojih želja, — moguće je nižem manasu da zaboravi na svoju pravu domovinu ovjenčanu najčišćom gloriolom, pak mjesto mira i užitka, žanje samo gorka razočaranja.

Ali ima još jačih i užih okova, koji niži manas vežu uz zemlju. Ti su okovi skovani od ambicije i častohleplja, pak je svejedno, da li netko teži za moći kao državnik, ili da postigne znamenitost na znanstvenome polju. Dok god čini ma koje djelo, obzirom na priznanje i pohvalu, pa makar samo i pomisli, ovo je moje djelo, a ne drugoga, dokle god i u najzadnjem kutiću srca opstoji i najsitnija težnja za razlikovanjem od cjeline, tako dugo ostaje manas — pak makar njegove težnje bile i najviše, njegova ljubav prema bližnjemu najšira — oličen kamom i tako još nije dospio do čistoće svoga praiživora.

Slobodno kao Bog htio bi svaki živjeti, ali božansku slobodu postić će samo onaj — u opreci s razuzdanom masom — koji se u svako vrijeme zna čvrsto obuzdati.

Tko ne može razlikovati vječnost od prolaznosti, može biti pametan, ali nije uman čovjek.

Svakomu čovjeku je slobodno oslanjati se na svoju nutrinju i primati upute Svetoga Duha da ih vrši, ili se može slobodno i nesmetano predati podražaju svoje životinjske naravi. I svaki čovjek si je svijestan ovih prividno oprečnih nagona njegove naravi, isto tako zna, da njegov izbor povlači kao posljedicu osobnu odgovornost. On osjeća čuvstvo nemoći i

djelujućoj životinjskoj naravi. Ali isto tako osjeća čuvstvo časti i plemenite samosvijesti, kad je uslijed spirituelnog djelovanja skućio i nadvladao svoje osobne težnje, t. j. kad je pobijedio svoju nižu narav.

Harmoničan čovjek — bio ma kako siromašan — nije nikada nemoćni sluga, već uvijek slobodan gospodar, pače i u ovo vrijeme, koje se i te kako klanja zlatnom teletu.

*

Čovjek od začetka prirode nije nikakav stroj; ako ga pako hoćemo učiniti strojem, onda prestaje s njegovim »biti čovjekom«.

*

Jedan jedini siroma čovjek, koji misli samo dobre, plemenite i uzvišene misli, izraktava kroz svoju auru više zraka sreće na svoju okolinu, nego cijela vojska bogataša niskih misli.

*

Tko nema nikakva smisla za djela prirode ili umjetnosti, ili ih uživa samo da utuče vrijeme bar nečim, taj je trijezan, prozaičan čovjek, — njemu je posvema zatvorena ona strana života, gdje je sve idealno i savršeno i gdje je čitav svijet pred nama i protiv naše volje u vidu prosvijetljenog sjaja obrubljen ružičastim jutarnjim crvenilom.

*

U našoj današnjoj vrlo burnoj dobi, u kojoj je svaki požudan za novošću, gdje jedna vijest ganja drugu, sve više preotimlje mah površno promatranje stvari. Svatko hoće da vidi što više, da što više čita i da si što brže skalupi ma kakvo mnijenje. Ljudi se gotovo odućiše da prodru u dubinu i da samostalno misle, već se većina time zadovoljava da sud drugih drži ispravnim. To bi možda moglo biti dostatno, gdje se radi o udovoljenju znanstvene znatiželjnosti ili o znanju prolaznih stvari; ali gdje je predmetom našega istraživanja samostalno i samosvijesno bivstvovanje i spoznaja o besmrtnosti, tu je potrebno, pod vodstvom snažne ruke vodića sam sići u tajinstvene dubine, gdje leži neprocjenjivi biser, kojega je jedina cijena spas. Tu se ne radi o nikakvim teorijama, već o otkriću

božanske iskre u najnutarnijem kutiću srca. I kad se ta iskra snagom božanske ljubavi rasplamti, tad bukne plamenom, koji osvjetljuje i nebo i zemlju.

*

Sretna je narav, koja je u skladu s cvijetom na putu, s osmijehom djeteta, cvrkutom ptičice, zlatnim trakom sunca, glazbom i pjesmom, s veseljem mladosti i srećom sviju ljudi. Ona ne pozna nikakve tuge ni žalosti, već se veseli svemu, što kliče i smije se svemu što raste, onomu što se zeleni, što živi i što se miče. Čitava je zemlja njezino vlasništvo.

*

Idealan čovjek je onaj, koji usred najdubljega mira razvija najintenzivniju djelatnost, a usred najvećeg rada nalazi mir kao u pustinji. Takav je naučio tajnu samozatajivanja, taj je svladao sama sebe.

*

Tko hoće da stoji »onkraj dobra i zla«, tome moraju postati krepost i krivda tek praznim pojmovima.

*

Tko ne treba ljudi, ali je sam svima potreban, taj stoji na vrhuncu čovječanstva.

*

Samo onaj, koji može svoj duh sniziti, može uzvisiti duh drugoga.

*

Bogataš siromašan na vjeri, boji se od godine do godine, da ne izgubi svoj novac i imetak; siromah, bogat na vjeri, ne samo da ne može ništa izgubiti, već mu od dana u dan raste nada, da će dobiti.

*

Tko je nezadovoljan sa onim, što je primio, čini se nesposobnim da primi više. Što čišće ozvanja zahvalnost pred prijestoljem Vječnoga, to jasnije i svjetlije biva u našoj nutarnosti. Tko je na malome, što je duhovno primio — zahvalan, bit će i višim nagrađen.

*

Prilike, koje sada vladaju zemljom, zahtijevaju, da bude staliških razlika, stoga neka ostanu svaki u svome zvanju i

neka ispunjuje savjesno svoje dužnosti, bilo kao gospodar ili sluga; jer vi ne služite čovječjoj, van božjoj volji.

Tko sve drži za olako, naići će na mnoge poteškoće. Stoga i posmatra mudrac i male stvari, pak na taj način izbjegne svakoj poteškoći.

Čovjek više griješi mislima nego činima. Izvanji čini i onako nijesu ništa drugo nego sjene čina, koji se odigravaju u našim mislima. Požuda je život čina.

Svijet hoće da se zabavlja, ali ne će ništa da čuje i zna o vječnosti.

Zaista je siromašan onaj, koji ne zahtijeva malo, već mnogo.

Svi ljudi, koji su govorili istinu i otkrivali moralne mane, opominjali na pokoru i molitvu, bili su i jesu od drugih nagrđeni, prezreni, ismijehivari; pak što je to sve — ni ubod igle! — Sve to može u tebi pobuditi samo sažaljenje, ali te nikako ne može uvrijediti ili ti ogorčiti život.

Ljudi se uvijek slabije opiru, ako ih pomalo navodimo na put istine, nego kad njihove pogreške naglo i snažno suzbijemo.

Toma Kempenac veli: Tko ima prave i savršene ljubavi, taj ne traži u nijednoj stvari sebe, već samo hoće, da se Božja slava širi u svemu. — Ti moraš sve dati za sve, a sebi ne smiješ biti ništa. — Znaj, da ti samoljublje više škodi, nego išta na svijetu i t. d.

U bibliji se kaže, da će najmanji na zemlji (t. j. oni, kojih je samoljublje i samoobmana najmanja) biti najveći na nebu (u spoznaji dobra i iz nje proizlazeće blaženosti).

Ni načitanost, ni oštroumlje, kao ni premekana osjetljivost i maštanje ne stvaraju čovjeka teozofom ni okultistom; činom se tek u nama ostvaruje ideal. Ima ih mnogo, koji su nadahnuti.

pak misle, da su zvani da reformiraju svijet; a onamo im ne dozvoljava srce ni deset para u koju dobrotvornu i korisnu svrhu.

*

Zlato je prokletstvo čovječanstva. Sipaj zlato među ljude, i ti ćeš još više uyećavati njihovu požudu. Daj im zlata, i pretvorit ćeš ih u vragove. Ne, nije zlato, što mi trebamo, već trebamo ljudi, koji teže za mudrošću.

*

Pravi je asketa onaj, koji živi u svijetu, a opkoljen je njenim napastima. Onaj, u čijoj su duši još budni životinjski elementi, koji traže ispunjenje svojih želja, ali ih on svladava u uzvišenoj moći svoje volje.

*

Kako su truli i jadni svi visoki ciljevi ljudske ambicije, pohlepe i požude, uporedivši ih sa visokim opredijeljenjem života, vidi se, ako ih pobliže motrimo. Kao neumoran rad mravi pod našim nogama, pričinja nam se poslovna žurba ljudi — njihove stranke i interesi, njihov cilj i težnja, njihova svađa i mržnja kao i egoistična ljubav, njihov rat i mir, njihova ambicija i pohlepa. Generacija slijedi iza generacije, nestaju narodi i novi se pojavljuju. Ali njihov sitan život, njihove stranke, svađa i trvenja pojedinaca, težnja za slavom, moći, dobitkom i užitkom, sve nas se to više ne tiče. U tom duhu ž i v i m i s t i k. On zna, da njegov sadanji život nije ni prvi ni zadnji u dugom nizu razvoja njegovog besmrtnog duha. Za njega ima ovaj život tu jedinu svrhu, da što bolje unaprijedi taj razvoj. U tom duhu on vrši svoje dužnosti, koje mu je naložila karma, ali bez ambicije, bez pohlepe i bez strasti. On teži samo za konačnim otkupom, da se riješi željezne potrebe ponovnoga utjelovljenja.

*

Čovjek, prožet višom spoznajom, prestaje težiti za kojim prolaznim ciljem u ovome životu. Stvari, koje se pričinjaju drugima poželjne i važne, njemu su sitnice i ravnodušne, jer sve su te za njegovo opredijeljenje bez ikakve vrijednosti, dapače mu samo smetaju. On ne smatra svoj sadanji život vremenom, u kom treba zgrtati bogatstvo, moć, čast ili druge užitke. Za njega ne znači smrt svršetak, a zagroban život nije

mu nepoznat. U svom sadanjem životu vidi on samo sredstvo za svoje opredjeljenje. Probudjenje i razvitak vječne, božanske klice u sebi.

*

»Usud« ili »Providnost« ne egzistiraju, bar ne u onome značenju, kako ga većina obično shvaća, ne kao neko samovoljno, zlobno, podmuklo ili opet odveć blago božanstvo, koje od oka i prema raspoloženju dijeli dobro i zlo, radost i tugu i čije djelovanje podsjeća na tirana, koji se ukazuje milostiv ili krut, kako ga je već volja ili kako vlada njime strast. Najviši je zakon pravednosti, i kad budu jednom svi ljudi prožeti ovom istinom, tad će prestati polagati svoju sudbinu u ruke nekog slijepog, fantastičkog božanstva, kojemu su vični da se ulagaju ili da ga proklinju, kad jednoć ne budu ljudi u sadašnjosti i budućnosti ništa očekivali, van samo od samih sebe, jer će znati, da su oni sami meštri i to jedini meštri svoje sudbine, onda će oni čistoćom svog načina života, plemenštinom svojih djela i uzvisivanjem svojih misli, stvorit si čitav niz novih života, sve čistih i punih blagoslova.

*

Jer je Bog sam jedino bivstvo i Sve, a izvan Njega nije ništa, zato u istinu i nema ničesa, što bi se s Njime moglo združiti; već zato, što se od Njega nije ništa ocijepilo. Čovjek, jedna zraka sunca svemira uobrazio si je neko prividno »zasebstvo« i ovo si zasebstvo unišlja, da je nešto različenoga ili osebitoga od Boga. Zapravo se dakle i ne radi o splinuću čovjeka s Bogom, jer nikada nijesu ni bili razdruženi, već se jedino radi o tome, da čovjek svlada lažni odsjev, obmanu, bludnju samoprevare, pak da na taj način dospije do spoznaje svoga vlastitoga pravoga bivstva — do božanstva.

*

Zemaljski je čovjek u svojoj pomutnji ~~u~~ vara. — sjena, što je baca nebeski čovjek, jer da je on neko samo po sebi opstojeće biće. Mi smo svi potrpani pod tom pomutnjom i ništa nas drugo ne može osloboditi iz tog stanja, već vlastita samospoznaja.

Tako dugo, dok ne poznamo ovo stanje poniženja i slobodu, koja nas čeka, dotle nam je ugodno u našoj tamnici. Ali kad jednoć prodre svijetlo višega bivstva u tu pomutnju i

mi počinjemo udisati nebeski zrak Duha, tada spoznajemo, da ovo nije pravo mjesto našega stanovanja, već da smo s našom krivnjom i našim neznanjem smješteni u ovaj zemaljski život, u kome prevlađuje bedastoća i glupost, iz kojih se diže smrad nepravednosti sve do nebeskih visina.

*

Harmoničan čovjek ne treba muzike kao velika dis-harmonična masa; njegova duša lebdi i živi u svijetlim tonovima sfere, i što on misli i govori, sve mu je muzika, koja ovejava tijelo, veseli srce i usrećuje bližnje.

*

Tamo, gdje učenjak prestaje, počinje umjetnik, a gdje ovaj prestaje, počinje pravi čovjek.

*

Praznim želucem srce je bliže nebu nego punim.

*

Da se postane velik umjetnik, mora se imati u žilama brzo pulzirajuću punokrvnost, a da se postane prorok — lagano tekuću plemenitu krv.

*

Svi neuidejavni ljudi su u životu ili čekić ili nakovanj.

*

Da postaneš »svjetskim čovjekom« u pravom smislu riječi, moraš mnogo putovati, moraš posjedovati nešto od učenjaka i umjetnika, biti Don-Juan i svetac, bezazlen kao seljak, a prepreden poput diplomate.

*

Nikada umjetnik nije zatajio svoga Boga. Za njega je umjetnost čudesan dalekozor, u čijem se vidnom polju prikazuje proziran svijet i s tom se on prikazom smatra neprekidno ujedinjen. Za njega je umjetnost mističan zdenac, iz koga se isparuju rajski mirisi, po kojima osjeća Boga, vidi ga i spoznaje i koji ga ispunja neodoljivim oduševljenjem.

Prava umjetnost čisti život, prosvjećuje Duh, čini dušu savršenom, posvećuje je i preobrazuje je u jedinstvo sa božanskim stvorovima.

*

Ljudi si odveć utvaraju na svoje vlastito djelovanje i rad. Dok niječu Duh, hoće da sve sami iz sebe crpe i stvaraju, pak se stavljaju u neku gloriu najsposobnije materije, koja je pre-smiješna, kad tvrdokorno niječe svaki duh. Na taj način nastaje samoobožavanje — a svršit će time, da će sami sebe obožavati kao najsavršeniju tvar . . . O gluposti ljudske oholosti! Zapadaš u neprestane protimbe, niječeš Duh, a konačno ćeš ga ipak u sebi obožavati.

*

Ljudi čovječiji stvore! Bog Ti kao svemogućí i sveopći Otac svetim Duhom hoće da podaje uzvišenu snagu i pomoć, a ti mu zatvaraš vrata tvoga srca i tvoje duše. Ti zatvaraš gomilu svojih misli i čuvstava tako čvrsto u sebe, kao da ti ih hoće tko ukrasti, kao da su oni blago neko. A ti si u istinu tako nemoćan, da ne možeš ni jedan atom pridonijeti sam iz sebe za tvoje savršenstvo, čišćenje, posvećenje i za tvoj — porod. Upravo si nemoćan, kao što je nemoćno i dijete zatvoreno u materinjoj utrobi, pa ne može da što doprinese ili da pospješi svoj porod. Pak ipak ti kušaš zakonima poroda praprirode dá stavljaš zapreke, ti se hoćeš suprotstaviti njihovom djelovanju. Zar pilence odmah iskače iz snesenog jaja? Tako ni ti, dragi čovječe, kao božje pile, ne možeš probiti ljuske, ne možeš se razviti u pile, ako nijesu nad tobom krila Duha svetoga, ako Bog ne hrani tvoje duše nebeskom manom.

*

Jest, dragi ljudi, ovaj je svijet ozbiljno kazalište, a gluma, koja se glumi u njemu, veoma je ozbiljne naravi. Ali vi ste iz kazališta učinili lakrdijašnicu, gdje se igraju same lakrdije pune glupih obrazina? Zato i jest toliko sramote u žetvi ovoga svijeta, zato se i posprdno smiju dusi u svom carstvu nad bajacima, koji onamo dođu, direktno s pozornice, u odjeći svoje svjetske uloge . . .

Kad bi svaki glumac već ovdje na zemlji dobro odigrao svoju ulogu, bilo bi čovječanstvo božansko pokoljenje, kraljevski narod urešen neprolaznom krunom mira već ovdje na zemlji, i svijet bi bio božanstvena kraljevina, raj u božanskome smislu. Nu ona ne će postati prije rajem, dok svi ljudi ne postanu pravi glumci božanskih kreposti.

*

Kako je malen i neznatan izvanji čovjek, ali kako je velik u svojoj nutarnjosti! Njegova veličina dosiže do neba i sve je njegovo, što je sam stekao. Njegove duhovne oči vide otvoreno nebo, njegovo duhovno uho čuje riječi mira i nebeska promaja prodire njegovim žilama, koja usrećuje srce. Napovo rođeni čovjek vidi Boga uzveličanoga u cijeloj prirodi. Ptice u zraku, cvijeće u polju i ribe u vodi govore za nj. A ti, o čovječe, slavi svoga Boga u sebi, tebi je jedino moguće da mu se približiš i izvojuješ raj, ako sam sebe nadvladaš. Ako hoćeš da vjeruješ u Boga, moraš i sam u sebe vjerovati i spoznati, da dolaziš od Boga i da je Bog u Tebi kao svijetlo, život i vječna riječ. Čovjek je duhovna građevina. Temelji, na kojima počiva ova građevina, jesu — istina; iz nje mora da postane čovjek. On sam mora da se vine iz tmine smrti u nebesko svijetlo života. On sam, između svih stvorova je u stanju, da se milošću Božjom i poukom duha popne na najvišu stepenicu, na kojoj se u nutrinji objavljuje duh proročanski.

3.

Paracelsus reče: Mi ne smijemo smatrati naše tijelo kao nešto svojega, čime smijemo činiti ono, što je nama drago. Naše je tijelo nama samo uzajmljeno i povjereno, a prema tome moramo s njime tako postupati. Moramo se jednoć za uvijek uvjeriti, da tijelo nije naše, već je Božje; ono nije učinjeno za nas, već za Boga. — ne u našu korist, već u korist Božju. Pa kad je tome tako, onda ono mora imati i sve Božje bitnosti, jer je od Njega. Život tijela je Božanski život, njegova mudrost. Božja mudrost. Bog vidi i čuje, osjeća, miriši, kuša i razumnije po tijelu. Pošto je Bog to tijelo sačinio, tad treba da i znamo u koju svrhu nam ga je i dao, da li da se opijamo, nažderemo i bludimo, ili pak da u njem postajemo savršenijima i Bogu slični?

*

Mi možemo vanjštinu dovesti samo onda u nutrinju, ako smo prožeti vatrom ljubavi.

*

Starost nije zapreka ni za učenje ni za izvršivanje slobode u istini. Nazor, da se gube duhovne sile u odmakloj dobi, nije istinit, kao što je krivo mišljenje, da se duhovne sile rađaju

u mozgu i da se duh razvija u tijelu. Istina je: duhovne sposobnosti, mozak i čitavo tijelo su proizvodi duha. Posljedica je, baš si dovoljno star, da ti je dobro, da ispravno misliš, da učiš i da sve pridržiš, što je istina. Sad je pravi čas, da život i besmrtnost dospiju na svijetlo i da dokažu, što si u istinu.

*

U najstarija vremena nijesu nikada jeli mesa kakovoga sisavca ili ptice, već samo zrnje, imenito pšenični kruh, plodove sa drveća, bilje, mlijeko i takova jela, koja se iz njih izrađuju, kao maslac, sir i t. d.

I reče Bog: Vidite, dao sam vam svake zeleni, koja se množi po cijeloj zemlji i svakakvog plodnog drveća, koje se množi za vašu hranu, — svim životinjama na zemlji i svim pticama pod nebom i svim puzavcima, koji žive na zemlji — da jedu travu i zeljenje.

*

Što je vegetarizam? Slom sa dojakošnjim, odlaganje pradaavnog štetnog načina života, prepород i nov život. Za udobne ljude nije zgodan; škrci pretjeruju, za druge je opet samo njega tijela; ali za one, koji su voljom jaki, za sabrane, koji su napredni, — za mislioce, istraživaooce, pjesnike i umjetnike, za sve one, koji rade na produljenju protančenosti i oplemenjivanju života, je vegetarizam životna slast. On skida s tijela i duha štetan i nepotreban balast, stavlja ih u čistu atmosferu, dopušta da pogled dopire u veću daljinu, u veće dubine, profinjuje čutila, osjeća je i bistri misli. Po vegetarizmu dolazi čovjek do sklada osjeta, misli i čina, što je neophodna pretpostava unutaršnjemu miru; samo u harmoniji počiva savršenost. Istina je, da je čovjek duhovno biće, ali dok je vezan uz tvar, ona i te kako moćno djeluje na nj. Stoga je potrebno, da tijelu dovodimo što čišću, što finiju tvar. Time je ujedno i udaren temelj razumnoj njezi našega zdravlja, — racijonalnoj higijeni.

*

Tko ne prima dnevno svoju plućnu hranu iz svježega, čistoga zraka bogata na kisiku, taj će venuti i ginuti, ma da ima na stolu i najskupocjenija jela iz svih zemalja, pa makar uzimao jutrom i naveče patentirane pilule i životne eliksire.

*

Tjelesna spretnost, ne podržavana u vježbi, prolazi brzo, a još brše duhovna.

*

Glava je čovjekova ključ k njegovu srcu.

*

Izvana tako lijep, a u nutrimi tako prazan! Čovječe svijeta, pak što hoćeš više?

— 0 —

4.

Život zovemo dobrom školom, a to u istinu i jest. Iskustvo je naš učitelj, a mi učimo u takovoj školi na razne načine. Naše brige, naše pogreške i neuspjesi, sve su to za nas nauk, ako ga za se samo hoćemo prigrliti i uživiti se u nj.

*

Za rješavanja zagonetki imadu mnogi vremena, ali takove moramo tražiti sa laternom, koji imaju vremena da riješe »zagonetku svoga života«.

*

Životni princip, dok struji iz Boga, ima po zakonu svoju rotaciju, svoj put tvorbe i oživotvorenja opet po zakonu kroz tri carstva: kroz zemaljsko, bilinsko i životinjsko carstvo i time postaje oduhovljenim životnim principom, koji jača na snazi i svijesti.

*

Da skupimo potrebna životna iskustva, za to je jedino živovanje na zemlji notorno odviše kratko; individualni ljudski duh, nastupa zato često ponovno u drugoj novoj ponovnoj osobnoj pojavi na ovoj zemlji, ili na kojem drugom planetu, pri tom čini suma iskustava predidućih života temelj njegovoj duhovnoj spoznaji. Tek kad nema više nikakve osobne želje, onda nema nikakvoga posla sa zemaljskim stvarima. To se zbiva tek onda, kada je poput lotosovog cvijeta, koji okreće svoju čašku k suncu, a on svoje srce k svijetlu božanske mudrosti.

Tako se na zemlji provodi dramatički velika tajna, koja se oku vidovnjaka prikazuje kao živa slika u cjelini božanskoga bitisanja.

*

Ozbiljnom istraživaocu bit će odmah jasno, kad se osvijesti na astralnoj razini, a pogotovo na razini devahana, da sadržina pravoga života zaista jest nešto, što još ovdje na zemlji ne možemo ni pojmiti. Tek kad ostavimo ovu našu zemlju, stupamo u pravi život, a ne izlazimo iz života.

*

Tko ljubi svoj život, izgubit će ga; tko ga na ovome svijetu slabo cijeni, zadobit će život vječni.

*

Cijeli čovječji život na zemlji sa svim njegovim bezbrojnim reinkarnacijama nije ništa drugo van škola iskustva. U njoj uči čovjek svladavanjem bludnja dospjeti do spoznaje njegovog pravog bića. Uzalud traže ljudi vani i unutra Boga. Ne mogu ga naći, jer ga sebi predstavljaju neizmjernim, kao nešto objektivnoga, različenoga od njih samih, ograničenoga vremenom i prostorom, a ne razumiju nikako, da je On sve u svemu, pak prema tome i njihova prava bit.

*

Utješljivo je i slatko kročiti kroz život uzdignuta čela prema nebu u uvjerenju, da i u buri, u najokrutnijim kušnjama, u dubinama tamnica, kao i na rubu ponora, nad nama lebdi providnost, božanski zakon, koji vlada svim našim djelima, — providnost, koja uvjetuje iz naših borba, naših muka i suza našu vlastitu slavu i sreću. U ovim mislima počiva sva snaga pravdoljubivog čovjeka.

*

Budimo dobri i kreposni, da nas ne zahvati strašno kolesje zla i njegovih posljedica. Ne tražimo mudrosti i zadovoljstva u niskom veselju i težnji za čašću i dobrima, već ćemo naprotiv naći svu vrijednost života — tu čudnovatu knjigu, — koju je potpisao sam Bog, u radu, u izvršivanju milosrđa, u samotnom razmišljanju kao i u ozbiljnom proučavanju prirode.

*

U umjetnosti vrijedi lijepa prividnost, a u životu prava zbilja.

*

Razvijati bogolični život i karakter, pravi je posao djeteta Božjega. Zato ne budite strašljivi, kad govorite: Što ćemo

jesti? Ili: što ćemo piti? Čime ćemo se odijevati? Za sve to pitaju pogani. Otac nebeski zna, da vam to sve treba. Tražite najprije carstvo i pravednost Božju, drugo će vam se dati samo po sebi.

*

Današnji čovječji život nalikuje na računsku operaciju, kao jedno jaje na drugo. Matematika zna baratati i sa milijardama, osobito ako se tiče boga »Mamona« — novca! Što se tiče pravoga života, sreće i blaženstva sviju, tu je malo njih doprlo, da je $2 \times 1 = 2!$ Milijuni drugih nijesu uopće još počeli računati sa glavnim faktorima života! Oni gledaju i računaju smrću, kao da je ona konac i kraj bivstvovanja! Ima li veće frivolnosti, nego kako ti luđaci griješe sa'ni protiv sebe. Da kod ovakovog rezultata računskog u vječnosti sigurno nije svejedno, kakovu poduku ti podijeljuje život i tvoj sadanji životni položaj, već obzirom na kršćanstvo, razumije se samo o sebi.

*

Mnogi čovjeku slični stvor provodi nedostojno, živinsko živovanje. On se doduše rodi, oženi se, porodi djecu i umre, a da si i nije bio svijestan u životu svoje ljudske duše. Ovakovi »Idioti« nijesu nipošto kakova rijetkost ni među »najnaobraženijim«.

*

Što je jedan čovječji život u vječnosti? — Kratak časak, a ipak dragocjen u tim njegovim momentima.

*

Zdravstveno stanje onoga dijela žiteljstva u Evropi, koji se hrani pretežno mesom, nije dobro. Mesožderi su u Evropi poglavito »više« klase, stanovnici gradova i — Laplandani. Debeljakoviće naći je med mesožderima često, dok debelog vegetarijanca — nema. Ovi su općenito mršaviji, što je znak zdravlja, žilavosti i izdržljivosti.

Kao izvrsno svjedočanstvo za vegetarijansku dietu navadam riječi znamenitog anatoma profesora Hyrtha, koji je u jednom svojem predavanju rekao: »Ja sam već nekoliko godina ne uživam ništa osim juhe, k tome riže ili makarone, pak Vas uvjeravam, moja gospodo, da sada mnogo mirnije i bistrije mislim, mnogo sam svježiji i radeniji, no što sam bio u svojoj mladosti.«

*

Teozofski nazor o svijetu navodi kao praksu svagdanjeg života slijedeće: Unutarnju harmoniju, čistoću misli, čistoću tijela i hrane, djevičanstvo i umjerenost u svemu, to su naravni uvjeti za zdravlje čovjeka. Ovo su (a ne medikamenti) pravi lijekovi za sve bolesti.

Užitak alkohola u svakoj formi, apsolutno je štetan za duhovni razvitak čovjeka. Uživanje mesne hrane jača životinjsku dušu u čovjeku. Život, koji se očituje u životinji, upravo je tako svet, kao i onaj u čovjeka. Mudrac, koji se osjeća jedno sa svim stvorovima, nikada ne će hotimice ubiti ma koju životinju. On osjeća samilost, a ova nas može učiniti tek pravim čovjekom. Vivisekcija, t. j. rezanje nemoćnih životinja uz silne muke, dok su žive, u t. zv. »znanstvene svrhe«, je nedostojno prave znanosti. Cijepljenje truje krv. Zloupotreba »bračne misterije« je uzrok neizmjernim nesrećama; ona prouzrokuje tjelesno propadanje, smućuje mirno mišljenje kao i moral, pak rastruje obiteljsku sreću.

Kad se trsimo da radimo samo ono, što je plemenito i dobro, kad se prestanemo brinuti oko dnevnih sitnica, kad hrabro razmatramo sve stvari, ne samo s njihove dobre strane, već sa svih strana, kad izrabimo sve, što nas blagotvorno okružuje, — tad moramo spoznati, da je život ipak prekrasna baština.

5.

Tko hoće tragati za prirodnim tajnama, neka studira njenu veliku knjigu. Ta je knjiga — priroda. Sretan onaj, koji u njoj umije čitati.

Kao što ne može razumjeti noć dan, tako ni neznanje znanje, bludnja istinu, vremenito vječno ni konačno beskonačno. Ali prouzvor svega pojmi, što je iz njega proizašlo.

Zašto proučavamo prirodu? Zar samo zato (kao mnogi učeni prirodoslovci), da sakupljamo rijetke i lijepe objekte, pak da ih svrstavamo točno i opredjeljujući ih u nekakav po nama ishitreni sistem? Dar opažanja se priznaje i njegov je odgoj bez sumnje poželjan, ali ciljevi su prirode mnogo viši.

»Mi moramo shvatiti veliku i uzvišenu nauku, da se Božanski Duh javlja u svakome listu, kao i u svakom šljunku, i da se Božansko srce očituje svojom ljubavi u svakoj kapi kiše, kao i u svakome cvijetu.«

*

Duhovni univerzum provejava fizički, baš kao što i voda prodire kroz spužvu. Tako je moguće, da oko nas može opstojati čitav jedan svijet, a da mi o njemu ništa ne zamjećujemo, osim ako su naša viša čutila u toliko razvijena, da možemo osjetiti fine titraje, koji nadvlađuju u tom višem svijetu.

*

Svaki čovjek posjeduje stanoviti kvantum energije, koju može smatrati vlastitom. Kad potroši svu tu svoju energiju, bilo za čutilno udovoljenje ili za intelektualne težnje, tad mu ne preostaje ništa više za razvitak božanske klice u srcu svome. On neprestance rastresuje svoj duh prema spoljašnosti i ne može sabrati svoje misli u nutarnjosti svojoj, a to je neophodno nužno za postignuće samospoznaje. — Radne klase, trgovci, učenjaci, doktori, advokati, propovjednici: — svi rade na spoljašnjim stvarima, pak im preostaje slabo vremena za sabiranje unutarnjih sila. — Većina je zaposlena tragajući za sjenama i iluzijama. Ove su im svakako donekle korisne za života, ali se njihova vrijednost većinom posvena izgubi, kad srce prestane kucati. Svoje vrijeme i snagu iscrpili su brigama za onim, što se u životu zove nužda. Oni se izgovaraju time, što se tuže, da je njihova zadaća brinuti se za namirenje tih potreba. Ali priroda ništa ne mari za izgovore. Zakon uzroka i posljedica je slijep i nepristupačan za argumente. Pa ipak nije priroda tako okrutna, kako se čini površnom motriocu. Ono, što čovjek treba za svrhu svog života, je zaista malo i lako je dobiti, jer se je priroda obilno poskrbila za svu svoju djecu. Ako ne može svako dijete dobiti svoj određeni dio, to je znak, da nešto nije u redu, bilo individualno, ili u čitavoj socijalnoj organizaciji kao jednoj cjelini.

*

Priroda kroči svojim putem. Nju vode vječiti zakoni: ove moramo mi pronaći, tad ćemo krenuti pravom stazom, jer smo mi pozvani u prvome redu, da živimo u spoznaji tih vječnih zakona.

*

Priroda ne čini skokova, a najmanje ne pri izgradnji unutarnjega čovjeka. To valja da ima svaki na umu, koji hoće da radi o svom daljnjem razvitku, a kome, — što je danas u hitno vrijeme opća bolest, — manjka strpljivost.

Nema časa u danu, sata u životu, gdje priroda ne razvija pred našim očima scenu za scenom, sliku za slikom, sjaj za sjajem. Sve se to zbiva na temelju visoke, vječne ljepote, a ništa nije sigurnije, van da se to sve događa na naše veliko veselje.

Kad bi svijet bio samo ustroj materije, kojom upravlja neka slijepa sila, dakle slučaj, tad ne bismo opažali redoviti napredni slijed sličnih pojava, koji se izmjenjuju po postojećem redu; ne bi vidjeli ono razumno primjenjivanje sredstava k svrsi, onu harmoniju zakona, sila i odnošaja, koji se očituju u cijeloj prirodi. Život bi bio slučaj, iznimka, a nikako događaj sveopćeg reda. Slijepo, nesvijesno, bez cilja, kako bi se materija mogla mijenjati i razvijati prema veličanstvenom planu, kojega obrise može zapaziti svaki pomnjivi posmatrač? Nasuprot triumfiraju i vladaju: inteligencija, volja i razum. Nikako nije dovoljna surova sila materije, da osigura uzdržavanje i daljni razvitak vrsti.

Kad nema u svijetu ni razumnosti ni pravednosti, nema ljubavi, već samo slijepa sila, koja obuhvaća bića i svjetove pod jaram fataliteta i to bez duše, bez savjesti, čemu onda sva težnja, čemu muke? Što nam koristi milosrđe, hrabrost, pak želja biti pravedan? Zašto da onda susprežemo svoje pohote i strasti, zašto da ih svladamo? B u c h n e r i njegovi sljedbenici ne žacaju se tvrditi: Čovjek nije slobodan, on ide onamo, kamo ga goni njegov mozak.

Ako je čovječanstvo prepušteno samo o sebi, ako nigdje nema inteligentne moći, koja pravedno sudi, koja ga vodi i podupire, odakle da onda očekuje pomoći? Čija i kakova pomoć će mu olakšati težinu njegovih kušnja i patnja.

U neizmjernom svemiru je malo jednako važno kao i veliko. To je stalan neoborivi zakon.

Sve, što nam se pričinja zlim i te kako nepravednim, jer smo jednostavni i podvrženi bludnji, — je za harmonični opstanak neizmjernog svemira dobro i pravedno.

*

Narav zna, kako treba zlo pretvarati u dobro. Ona upotrebljuje škrce, fanatičare, džepare i egoiste, da provede svoju svrhu. No mi ne smijemo ova svojstva opet držati boljima nego što u istinu jesu, zato je opet prenapla i djetinjasta strast za uspjehom, da te poroke što prije iskorijenimo sa zemlje. Prije ili poslije morat će svaki sam započeti to djelo. Svatko će se prije ili poslije sam zasititi užitaka niže naravi, — tiranstva ćutila. Mi imamo pravo izbora, slobodu volje i jer ćemo se jednog dana svi okupiti u višem svijetu, zašto ne bismo odmah počeli lomiti naše okove i tražiti naše Božansko pravo?

*

Bezuspješan je trud otkriti životne zakone višje naravi, ako ne istupimo iz začaranog kruga moderne znanosti, koja počiva jedino na podlozi empiričkih osjeta. Zaista mi svi živimo u tmini i čekamo na svjetlo, koje bi imalo doći. Zato mi i žudimo i čeznemo. Pak i znanost u svom neumornom nastojanju nema drugi cilj. Samo je pitanje, da li je ona u ovome nastojanju jedna od mudrih ili ludih djevica, koje su ostale u stanju da zapale svoje vlastito svjetlo.

*

Tko vjeruje u prirodne sile i u svom vjerovanju je nepokolebiv i stalan, tome će one — radi se o dobrobiti svojih bližnjih — podati snagu, — takvu junačku silu, kojoj se nije nadao.

*

Tko zna iz vječne knjige uvijek i stalne žive prirode utažiti svoj duhovni glad, tome su prolazne knjige smrtnih ljudi samo suvišan luksus, duhovna hrana za desert.

*

Što je vidljivo, to je vremenito; ali što je nevidljivo, to je vječno.

*

U vječnome bivstvu sve su stvari nevidljivo sadržane. Tada slijedi njihovo objavljivanje i tako dođu na javu, a za vrijeme smrti (prestanka pojave) postaju i opet nevidljivima. Što treba pri tom da žalimo?

I na drugim nebeskim tjelesima vrijedi ista drama, kao i na našoj zemlji. Ona je primijenjena na cijelu prirodu, u kojoj su rude, biljke i životinjski organizmi podvrženi istim zakonima. Oni se modificiraju u neizmjernost — primjenjuju se uz najrazličnije individualnosti, ali ipak pridržaju majestetično jedinstvo principa.

Kako je zapravo naše boravište duhovni svijet, to ostaje ondje naše čvrsto korjenje, dok samo ogranci presižu u materijalni svijet. Što se zbiva na lišću i grančicama, prolazi bez traga; jer kad dođe zima svojim smrtnim zagrljajem, uvene list, ozebe ogranak; nu što je prodrlo u nutarnju srč i našlo svoj put životnim sokom do korjena, to ostaje vječno — kao što nježni kalam ucijepljen na divlju granu promijeni cijelu narav drveta.

Pri relativnoj ljepoti igra forma veliku ulogu, ali za apsolutnu istinu gotovo nikakovu.

— 0 —

6.

Čovjek se mora konačno naučiti, da omjeri dalekosežnost svojih djela i svoje odgovornosti. On se mora otresti one ravnodušnosti, koja sve to više izdubljuje ponor socijalne bijede, pak moralno truje onu istu zemlju, na kojoj će morati možda osvanuti još po nekoliko puta. Nužno je, da napokon već svi znadu: Carstvo zla nije vječno; pravednost nije isprazna riječ; ona samo vlada svjetovima, a pod njenim moćnim žezlom prigiblju se sve duše, — u budućem se životu krši svaki otpor.

Naše duševno nastojanje moralo bi se sastojati u buđenju i razvijanju besmrtnih iskri u nama, a slušajući glas Božji, da se preneto iz sna naših bludnja, da tražimo istinu i da se tjelesno i duhovno usavršimo, pa tako zaista budemo reprezentanti Božanstva.

Bez straha gledaj budućnosti u oči. Ona dolazi iz Božjih ruku, a ti si dijete božje. Za tebe ne može biti drugačije, već baš onako, kako je to za tebe najbolje.

Sve stvari leže unutar sfere prave duhovne i spiritualne alkemije. Na njih mogu brzo djelovati mučaljive, ali moćne sile čudi i duha.

Ove sile nastupaju u zbiljnost ozbiljnom voljom i vjerom. Treba li da izvršimo kakovu radnju — bilo mozgom bilo mišićjem — tad koncentrirana želja i čvrsta vjera u nutarnji duh izazove moć, koja nas obdari mudrošću, da zaista obavimo ovu radnju.

Što dakle Bog i čini za nas, mora u i po djelovanju svoga života izvesti u funkcijama našeg vlastitog bića i to pomoću DUHA u nama samima. Imamo li to vazda na umu, tad ne ćemo tražiti Boga daleko izvan nas, nego ćemo se obazirati u vlastitu nutrinju i tražit Njega u središtu vlastitog bivstva našeg vlastitog najnutarnijeg života. To jest, mi ćemo naći Boga, koji stanuje u nama.

Čovjek, koji je u stanju obulivatiti uzvišene ideje pak ih preformirati i podati im materijalan izražaj, može učiniti mnogo više za dobro čovječanstva, ako je sam i živi u samoći, nego da živi u vrevi svijeta, gdje njegov rad nailazi neprestano na zapreke malovrijednika. — Ideje, koje on tvori, ne će umrijeti s njegovim tijelom. One se reflektiraju na veliko zrcalo — astralno svijetlo — i sačuvaju se u pamćenju svijeta tako dugo, dok ih opet netko drugi poprimi i korisno primijeni.

Ne broji ono, što je učinjeno, već Duh, u kom je poduzeta i najmanja stvarca. Pravo kušalo čovjeka je dakle povod, koga mi ne vidimo i koji se u činima čovjeka često ne upoznaje.

Kao što cvijet razvija svoje krasote samo za oči prolaznika, dok čašku nakreće uvijek prema suncu, tako treba da naša djela ne budu nikada učinjena za nas, već uvijek za druge. Volja i sva težnja duše neka su uvijek upravljene za vječitim.

U naše »duhovito« doba posmatraju se sve spoljašne strane, a ne radi se ništa, da se razvije intuitivna snaga srca. Posljedica je, da naša generacija vidi sve kao kroz teleskop, ona vidi, ali ne osjeća, što vidi. Iz toga proizlazi posvema krivo shvaćanje prirode i čovjeka.

Sa malo dobre volje i mišljenja bez predrasuda gotovo je nemoguće da ne spoznamo i ne priznamo, da se čitavi zemaljski proces ne osniva samo na mehaničkim zakonima, već mu je temelj svrsishodnost, kao posljedica inteligibnog uzroka. Na osnovi teozofske teorije o višekratnom povratku čovjeka u zemaljski život i njegov neprekidni individualni razvitak pod vodstvom etičnog kauzalnog zakona (karme) prisiljeni smo spoznati: Ima pravedan, ćudoredan svjetski poredak. Ima providnosti. Ima uzvišeno bivstvo, kome se je dostojno klanjati. Ima Boga! Već je vrijeme, da si ljudstvo bude svijesno svog božanskog porijetla i svog božanskog određenja. Osobito bi se morali naobraženi čestiti svoje letargije i početi samostalno misliti i istraživati, a ne dati se dulje zavoditi krivim naukama materijalizma, nazorom na svijet i život; ako se uzme za osnovu praktičnoga života i vodicom našem smjeru života, samo je u stanju da zaustavlja u nama razvitak božanske iskre. Otvorimo svi naše oči, duhovne oči, da spoznamo, kako je neizmijerna vasesena provejana i oživotvorena božanskim životom, i da taj božanski život pulzira i u čovjeku, da ga razvija do samosvijesti, dok se zraka božanskoga svijetla nesmetano u Bogu čovjeku i božanskom meštru ne objavi kao savršena ljubav i mudrost.

Čovjek je najsavršenija slika i prilika stvaralačke snage. On nam prikazuje utjelovljenu najvišu misao Božanstva, — određen je prikazati Božanstvo u njegovim djelima i biti oruđem Božjim, kao gospodar zemlje. Čovjek ne može biti Bogom, kao što ni tvorine ne mogu da budu tvorcem; on je samo stvor svemogućnosti Božje i ovisan je o zakonima Božanskoga Duha; ali čovjek je određen da prikaže Boga slikovno, — određen je da uzveliča Duh Božji na zemlji i da obistini sliku nevidljivog stvaranja.

Sva prekrasna priroda, zemlja sa svim, što je u njoj i na njoj, sve nam to samo govori o Bogu i tumači nam Boga, pokazujući njegovu dobrotu i svemogućnost i razjašnjuje nam nepromjenljivu stvaralačku istinu.

O prirodu, kako često smo slavili tvoju ljepotu u pjesmi i prozi. Sada si razvila sve čari preda mnom, a moje srce ostaje hladno, kad te gledam. Samo da znamo, e ćemo naći dobre gostione i veselo društvo, onda nam se pričinjaš lijepom i poželjnom.

Kad Bog reče: »Adame, gdje si?«, tada to znači: »Bludnjno, preni se iz sna; čovječe, upoznaj svoja prava; otni se okovima krivog vjerovanja; ne traži svojih bogova u tvorevinama tvojih pomućenih sjetila; upoznaj pravo Božanstvo i slijedi Njegovu svijetlost!« Ali ljudstvo mjesto da se daje voditi od Božanske dobrote i da stekne svoja ljudska prava, ono se sve to većma umata u bludnju, a ova ga čini griješnim, bolesnim i smrtnim.

*

Svaki čovjek kleči na izvoru života. Crpi iz zdenca božanske prirode i božanskoga duha: Život! Ljubav! Snagu! Tako ćeš privesti svoja sjetila pod vlast pobožne, božanske čudorednosti.

*

Naša snaga, darovi i osjećaji su oranica. Mi smo težaci. Jao si ga onome, koji zapusti sijanje i ne donese gospodu očekivani plod. Ali blago onome, čiji su plodovi dobro dozreli; on se je preobrazio sam u sebi i potpuno preobražen ulazi u vječno blaženstvo.

*

Čovjek hoće da kombinira božje planove, — nije li to besmisleno? Tisuće godina prolaze, dok je u stvaranju učinjen vidljiv korak, — a što se je u to doba s ljudima sve dogodilo! Koliko se je dobre umne snage utrošilo uzalud na beskorisne kombinacije, koje nemaju nikakove realne vrijednosti za ljudski duh. Koliko se je na zemlji svađalo i koliko se je knjiga ispisalo, sva ta svađa i sve te knjige ništa ne vrijede! Čovjek ima samo jednog savjetnika, koji ga ne vara, a to je «savjest». Čemu dakle silna pitanja: »Što ću, kako ću?« Čemu razum teretiti s tim premnogim stvarima? Ništa ne trebaš, čovječe, nego slijediti Boga, čuj njegovu riječ, koja je u tebi, i učini odmah

onako, kako ti ona govori, onda nijesi u opreci sam sobom i svojim bićem; nijesi u opreci sa svojim stvoriteljem, tvojim zakonom i tvojom prirodom, onda si sa svime u harmoniji i ne ćeš biti bacan amo-tamo na ladicu šupljeg zemaljskog bivstvovanja, već ćeš čvrsto sjediti na konju tvoje odredbe i on će te sigurnim korakom pronijeti tvojim putem.

*

Koji je cilj našeg nastojanja? Sve neka je u nama živo, kao što je i u vječno mladoj prirodi sve živo, pulzirajući, vrijući, pjeneći se život.

*

Daleki cilj, kojega trebamo da postignemo, leži u oslobođenju duha od materijalnosti.

*

Zadaća je našega života na zemlji, da djelovanjem bez egoizma za dobrobit čovječanstva čistimo odjeću našega »Ego«. Samo čišćenjem misaonog, požudnog i fizičkog tijela može uslijediti duhovni preporod i uskrsnuće nebeskoga čovjeka iz lijesa zemaljskoga tijela, i samo se tako može postići spoznaja, da je čovjek prema svojoj naravi (pravoj) biće, koje sve obuhvaća, sve zna, svemoćno i božansko — duhovno.

*

Zadaća je čovjeka, da spasi svoj pravi »Ja« i da ga uzvisi u one visine, kamo On spada. Kratak je čovječji život na zemlji i stoga je njegova dužnost spram Boga i sebe, da za ovoga života oživotvori u sebi vječnost, da u času, kada se bude dijelio od zemlje, zasja njegova duša u božanskom svijetlu.

*

Čovječja je zadaća, da spasi svoj pravi Ja, da ga uzvisi onamo, kamo spada. Kratak je zemaljski život i stoga mu je dužnost prema Bogu i sebi, da ga za vrijeme toga života vječito u sebi oživotvori, da mu duša sine u božanskome svijetlu, kad ostavi ovu zemlju.

*

Svatko neka djeluje u svojoj sferi; ne može svaki da bude misijonar ili mudrac, jer je ljudski rod sastavljen iz prerasličnih grupa duhova i individualiteta. Vjerujte čvrsto: da one dužnosti.

koje vam se namiću, imadete savjesno ovršiti i o toj izvršbi, ma kako se činila nuzgrednom, ovisi posljedica kao i od one dužnosti, koja pokreće svijetom.

Svaki vojnik neka čuva stražu, neka brani hrabro svoju poziciju, kamo ga je postavio Bog i neka se trsi svim silama, da napreduje. Njegova individualna snaga gubi se u velikim masama kao kaplja u moru; ali mnoge individualne sile, koje teže za ciljem, vode do pobjede, i na toj pobjedi ima svaki individuum, vođa, kao i nasljednik — svoj odio — onolik, koliko je pridonio žrtava.

Svaki se pojedini čovjek mora trsiti, da zadobije što širi pogled u moćne zakone Božanskoga svijeta i da može pregleđati stepenicu po stepenicu tih zakona. Vi ne znate, kako je usko vezan život o život, zakon o zakon. No od najveće je važnosti za čovjeka upoznati one duhovne zakone, — ali ih i proživjeti, jer nas čine jednim udom cjeline, sinom Božjim, — slobodnim duhom. Tome nas vodi spoznaja i ljubav.

Sačuvaj harmoniju u vlastitoj duši i ona će iz tebe strujiti na druge; jer njena su djelovanja moćna i moćnija, no što ti to možeš pojmiti. Napusti svaku misao o sebi, o osobnom napretku, sitnoj navisti i sumnjičenju, jer one smetaju melodijama srca u ljubavi na rad i sklonosti za našu veliku stvar. Iza svih naših muka i bolova počivaju božanske harmonije istinitosti. Ove traži, i kad ih nađeš, gledaj da ih više ne izgubiš.

Za svakoga je potrebna stega: dovesti sama sebe u sklad; — koji tu stegu ne vježba, ne nauči ni prvu višu lekciju, a dosljedno tome još manje ono, što iz nje proizlazi.

Dokazano je, da su sve izvanje stvari nemoćne da ti dadu stalno zdravlje i zadovoljstvo, koje ti tražiš; počni zato tvoje djelo s višega stanovišta, i to od bivstva u Bogu, i tada ćeš ih postići.

Neograničeno udovoljenje apetitu, nagonima i impulzima životinjske naravi je za surovo životinjstvo potpuno normalno i opravdano, jer je životinja u neposrednom organskom savezu s tim zakonom. Ali na razini čovječanstva je to vrlo demoralizatorno i štetno. Zato je pravi posao čovjeka na zemlji, da nadvlada izvanji svijet. Početi moramo s tjelesnim i životinjskim dijelom vlastitoga organizma, dok konačno ne svedemo sve pod svoje gospodarstvo i kontrolu. — Apsolutno vladanje samim sobom moguće je samo pod duhovnom vlasti, onda je samovlada jedini ključ za vladu nad svim.

*

Ma čime se ljudi bavili, bili oni obrtnici, trgovci ili činovnici, — ili življeli oni povučeni u lagodni mir, svi neka se puna srca posvete svojoj zadaći, neka budu marljivi i snažni voljom, neka budu slični lotosu, koji raste u vodi, a voda ga ipak ne iskvari, neka biju boj u životu, neka ne vode u svijetu život zasebnosti, već neka ga provedu u istini, — tad će se sigurno useliti u njihova srca mir i blaženstvo. Da, — borite se za dobar i istinit život! Prihvatite vjeru i vječnost! Imajte uvijek pred očima visoki cilj sličnosti s Isusom, — vašim Mešтром.

*

Suvišne želje umnažaju nezadovoljstvo. Ljudi od duha: pjesnici, mislioci, filozofi, učenjaci i veliki moralni karakteri imadu od uvijek najmanje potrebe. Bogataš u svome preobilju nije tako sretan, siromah u svome prečednome položaju nije tako nesretan, kako oni izmjenično jedan o drugome misle. Svladaj tvoju požudu, tvoju naprasitost, i ti si slobodan. Odricanje čini čovjeka velikim.

Svaki čovjek može bar u ovom životu udariti temelj duhovnome uspjehu time, da provodi nesebičan, čist život, kušajući savladati svoje strasti, slijedeći uzvišenu životnu filozofiju i pomažući svomu bližnjemu, gdje i kada samo može.

*

Svaki, koji bi jednom u muževnim godinama hotjeo stojati na najvišoj stepenici kulturnog svijeta, mora početi već u svojim mladim danima da sebe izgrađuje i da si dozivlje u savjest riječi: Ja ne ću da budem robom grijeha, hoću, bilo, pošto-poto, da postanem vlastitim oslobodiocem.

*

Ono, što znamo, to i jesmo. Stoga pokazujte ljudima bolje putove, pak će se oni trsiti i po njima stupati.

*

Katkada čujemo moćan glas, ozbiljnu i strogu opomenu; — taj se glasa iz dubine bića radi frivolnih zabava i briga našega života, pak nas upućuje k vršenju dužnosti. Teško onome, koji se nećka da čuje taj glas! Doći će dan, kad će ga pokajanje poučiti, da se šale radi ne prečuje glas i opomena savjesti.

*

Svatko ima da vrši svoje dužnosti. U vršenju tih dužnosti neka pokaže što je i što ima; što hoće i što on može. To je pravo mjesto, gdje treba vježbati kreposti zadružnog smisla, nesebične pomoći bližnjemu, dobrohotnosti i zahvalnosti. Tako se istom učimo zašto djela, kao i muke, pokušaji i snašanja pripadaju općenitim zadacima čovječjeg živovanja. Sve je okušaj i jačanje duševne sile i snage.

*

Svaki od nas mora da vrši svoju dužnost. Ovo mi je dužnost i ono mi je dužnost. Pa ipak, mi uviđamo, da je ta dužnost veliki uzrok nevolje. Ona se prometne u bolest i sili nas neprestano naprijed. Ona se čvrsto zakvači o nas i čini nam bijednim cijeli život. Ona je otrov ljudskoga života. »Ova dužnost, ovaj pojam dužnosti, suši najskrovitiju dušu čovjeka.« Pogledajte na ovo jadno roblje dužnosti. Dužnost im ne ostavlja vremena, da misle na išta drugo, nemaju vremena ni da se pomole, ni vremena da se okupaju. Oni moraju samo raditi. To im nalaže dužnost. Oni polaze kući i misle opet na svoju dužnost slijedećeg dana. Dužnost ih tišti. To znači provoditi robijaški život i na ulici klonuti i kao konj parnuti u svojoj ormi.

To je dužnost, kako se ona općenito shvaća. Ali jedina je dužnost ne biti ovisan i djelovati kao slobodna bića. Ljudi polaze u svijet, pak se bore i muče se za novac. Pitajte ih, zašto oni to čine, pak će vam odgovoriti: »To je dužnost.« Ali to je luda pohlepa za novcem, koju oni hoće svojim riječima da poljepšaju, posipati sa nekoliko cvjetova, zasladiti sa par svetih riječi teksta i zatrubiti trubljama. I onda se bori cio svijet, jedan protiv drugoga, samo na uhar te nazovi dužnosti.

*

Da čovjek može ispunjavati svoje ljudske dužnosti, mora ih poznavati, a kako ćemo ih naučiti poznavati, kad se baš ništa ne interesiramo za početak i svršetak bivstva? Kako ćemo se dovesti u sklad s redom stvari, kad si ne priuštujemo da istražujemo područja moralnoga svijeta i ne studiramo svoju savjest.

*

»Karina« — tim se pojmom ne misli samo grijeh, već sva dobra i zla djela, koja proizilaze iz individualne samovolje, pak stoga i donasaju svakom individuu zaslužene plodove. Sve, što čovjek ne čini »u ime Boga«, t. j. iz nesebične ljubavi prema dobrome, već čini u sebičnoj namjeri, ili da stekne zasluge bilo na zemlji ili na nebu, sve to učvršćuje iluzornu samosvijest, jača egoizam i sve to više veže čovjeka uz materijalno bivanje. »Vrši svoju dužnost, ali ne radi plodova, koje ona donosi. Nemoj dopuštati, da ovi plodovi budu poticala za tvoj rad, ali nemoj biti ni trom.«

*

I u najvećoj propalici počiva klica božanstva, stoga je prva dužnost svakog čovjekoljuba, da ovu klicu uzgaja i njeguje i da joj pomogne do razvitka.

*

Ne legni nikada spavati, a da ne istražiš u mislima, što si prošloga dana učinio.

U čem sam pogriješio? Što sam učinio? Što sam propustio učiniti? Istražuj se sam. Ako si počinio zlo, a ti si predbacuj.

Ako si što dobra učinio, a ti se raduj tome, da je nešto dobra učinjeno.

— 0 —

7.

Apostol nam veli: Kad bi mogao prorokovati i kad bi znao sve tajne i spoznaje, a imao svu vjeru, tako da bi mogao premještati brda, a ljubavi ne, tad zaista ne bi bio ništa. Stoga ne čine čovjekom znanje i učenost, već i ona sila spoznaje, koju zovemo Božanska ljubav.

*

Ako čovjek smatra svoj tjelesni život svojom pravom biti, onda se vara. Iz ove bludnje proističu za nj, kao i za svako

drugo biće, koje ne bi htjelo ostati u granicama svoje naravi — muke. Traži li svoje veze, koje bi mu imale nositi sreću u materijalnome, tad će ga slijediti bol, kao što točak slijedi noge teglećeg maršeta. Nuz slatku prirodnu bol ljubavi, koja leži u samoj želji za spajanjem, naskoro iznikne gorgonska glava »neprirodne« boli, koju su nazvali uzgojiteljicom čovjeka, koja ga obraća od njegove bludnje. Ali ona je samo prepreka sa zabranom: Ovdje su okovi. Poznavaoči ljudi tvrde, da bol nije nikoga učinila boljim, već najviše opreznijim. Ali time se vrlo malo postizava. Prava odgojiteljica ljudskoga roda je ljubav, a zato je u prvom redu nužno, da si je čovjek sam svijestan svoga duhovnoga, a ne životinjskoga bivstva. Ljubav ga nagoni da djeluje prema svojoj višoj naravi. Što je životinjskome čovjeku primjereno, to je razumnome, prosvjetljenome čovjeku nedostojno. Što čovjek zaista ljubi, ono i jest. Ljubi li tjelesno, tad je duhovno životinja, koja naskoro osjeti muke svoje tamnice; ljubi li duhovno, tad je utjelovljeni duh, koji može i svoju tjelesnu ovojinu prosvjetlili svojim duhovnim svijetlom.

»Plodovi duha jesu: ljubav, radost, mir, strpljivost, prijaznost, dobrotu, vjera, blagost, čistoća.« Gal. 5, 22.

»Nada sve ali privlači ljubav, koja je veza savršenstva.« Col. 3, 14.

»Glavna suma (najviši smisao) zakona jest: Ljubav iz čista srca, dobre savjesti i pune vjere.« I. Tim. 1. 5.

Ova mjesta iz sv. pisma, koja nas imadu odgojiti pravim ljudima, dokazuju, da ne manjkaju propisi, ali kako se čini, nema uzgajatelja, koji bi bili u stanju odgajati duhovne ljude. Nijedan od znamenitih učitelja kršćanske crkve nije najbitniju od svih zadaća tako duboko shvatio kao veliki apoštol Sv. Pavao, koji je spjevao besmrtnu himnu ljubavi. Kao silan glas orgulja bruji ova velepjesan na sve strane svijeta: »Ako jezike čovječje i anđeoske govorim, a ljubavi nemam, onda sam kao zvono, koje zvoniti, ili praporac, koji zveči. I ako imam proroštva i znam sve tajne i sva znanja, i ako imam svu vjeru da i gore premještam, a ljubavi nemam, ništa sam. I ako razdam sve imanje svoje, i ako predam tijelo svoje da se sažeže, a ljubavi nemam, ništa mi ne pomaže. Ljubav dugo trpi, milokrvna je; ljubav ne zavidi; ljubav se ne veliča, ne nadima se.

Ne čini što ne valja, ne traži svoje, ne srdi se, ne misli o zlu. Ne raduje se nepravdi, a raduje se istini.

Sve snosi, sve vjeruje, svemu se nada, sve trpi. Ljubav nikada ne prestaje...

Pavao je upoznao djelovanje ljubavi u ljudstvu i uzvisio je do motiva vodilje za cio ljudski život. On je praktički spoznao nauku svjetske braće i prvi začudenom zapadu po prvi puta stao nagoviještati zakon o ljudskoj ljubavi kao izvoru svake sreće i mira, kao zakon ispunjenja. Pavao, koji je stvorio kršćanstvo, on, svjetski, iskusan, mudar poznavalac svih religioznih i filozofskih sistema svoga vremena, učio je sve narode pogane i Židove jednostavan zakon bratske srdačne ljubavi! Njemu je sinulo svijetlo i u njegovome sjaju uvidio je, da će se život naroda drugačije udesiti, da će ljudstvo naći vruće željenu sreću i mir, ako budu živjeli i radili prema propisu ljubavi, ako se okupe u bratski savez.

Prvobitni nazor učenika imao je svoj nazor u ljubavi božjoj, ovaj zakon imamo od Ivana: Tko Boga ljubi, ljubi i svog brata. Pavao je udario obrnutim putem. On je spoznao tko ljubi brata svoga, ljubi i Boga, i da dovede ljude do toga, da utemelje carstvo božje na zemlji, zato i nauča ljubav bližnjemu. To je raspuće (još i danas!) duhovne struje u čovječanstvu. Tko hoće Boga ljubiti, taj ga mora prije svega spoznati, jer kako može ljubiti, što ne spoznaje? Boga ali ne može nitko spoznati, nego Bogom pun, prosvjetljeni čovjek, u kome se Bog sam spoznaje, kao Pavao, koji je bio takav čovjek, i koji sam o sebi kaže: Ne ja, već Krist živi u meni. I naivnome je jasno, da u velikoj masi naroda ima još vrlo mali broj Bogom prosvjetljenih (a mi svi moramo postati savršenima!), tada nije neopravdan ni zaključak, da ga ljudi ne spoznaju u duhu i istini, pak ga ne mogu pravo ni ljubiti. Što oni ljube, to nije Bog, već neki Idol; to je neka slika njihove predodžbe, to će reći u najboljem slučaju »nepoznati Bog«, a to se i pokazuje, kako meštar veli, najbolje po njihovim plodovima. Naprotiv svaki čovjek vidi svoga brata, može se s njime veseliti i tugovati, može spoznati da mu je brat, stoga ga može i ljubiti, a on će ga i ljubiti, kad će potpuno spoznati, da mu je jedini spas, ako bude ljubio svoga brata kao sama sebe.

Pitajmo se, nije li možda ta ljubav posvema iščezla iz čovječanstva, kad joj nalazimo tako malo tragova, a u svijetu ina toliko jada i nevolje. Nipošto! Čitavo je nastojanje težnja

za ljubavlju, gloriozan čin stvaralačke ljubavi, i kad ne bi uz nju stajali, neizrecive muke kao posljedice gluposti i neznanja, ona bi počinila božanstvena čudesa.

*

Prije, no što nastupi zlatno doba, mora se svijet preobraziti u raj, mora se uništiti korov samoljublja, a ljubav mora postati životom sviju.

*

U kršćanskoj ljubavi uključeni su sami po sebi: Vjera i Nada. Stoga je iznad Vjere, Nade i Ljubavi — Ljubav najveća. Ljubav je put. Ona je put iz svake poteškoće — rješenje svake dvojbe. — ona zbližuje ljude, — ona vodi ljude po Kristu ravno do Boga. Ljubav odštećuje sve materijalne gubitke, blaži razočaranja, udovoljuje sve zahtjeve, poništuje smrt, — ona je predosjet neba. Pavao je drži neuvijeno i iskreno za univerzalno sredstvo protiv svih bolesti, koje mogu napasti tijelo ili dušu. Cijelo stvaranje nije bilo drugo već ta Ljubav; — svaka zbrka, koja se uvukla u to stvaranje, mogla se ispraviti ljubavlju.

*

Samo najvišom ljubavnom silom dolazimo do prave slobode, jer nema istinske slobode do one, koja je zajednička svim ljudima.

*

Kada ćemo spoznati, da smo po svome bivstvu svi iz jednog duhovnog zrna, da smo svi braća istog porijetla i kada ćemo u našim činima, pa i najsitnijim, pustiti da radi srce mjesto sebičnosti, ne očekujući druge nagrade, nego što nam dopita sama ljubav u svojoj pravednosti, naime ni više ni manje nego što nam pripada — svakome svoje —, onda će se čovječanstvo podići magičnom silom u vis kao hram na stupovima sve više i više, sve sjajnije i sjajnije; jer kuća, koju si ljubav sama gradi, je dom mira, radosti i blaženstva.

*

Ljubav bez razuma je slijepa i zavodi na maštanje, dok opet razum bez božanske ljubavi vodi stramputice u ponor besavjesnosti i u — propast.

*

Veliki državni drum je ljubav, t. j. odricanje.

*

Najviša i jedina ljubav, koja sobom ne nosi nikakve boli, jest ona, koja u svakom biću prepoznaje božansku narav, i prema tome prinosi Svima jednaku ljubav, koja nije više upravljena na pojedinu osobu. Da čovjek postigne ovu neosobnu ljubav, prije svega mora biti u stanju, da za sebe ne traži više ništa; on mora u svakome čovjeku prepoznati sama sebe i svagda biti spreman, da iz sunčanoga svijetla stupi u sjenu, da drugome dade mjesta.

*

Plodovi duha jesu: Ljubav, radost, mir, strpljivost, prijaznost, dobrota, vjera, blagost, čistoća. Što čovjek zaista ljubi, to je on. Ljubi li tjelesno, tad je duhovna životinja, koja naskoro osjeća muke svoje tamnice; ljubi li duhovno, tad je utjelovljeni duh, koji može i svoju zemaljsku tjelesnu ovojину duhovnom prosvjetliti.

*

Sasvim se drukčije rasplinjuje ljubav u tjelesnome nego u duhovnome, pak ipak je to jedna te ista ljubav. Druga je spoznaja ona, koja se očituje u osobnosti, a druga ona u duši. Ali je samo ova, koja prodire i u vanjskoga čovjeka, pak ga prekali u vruću ljubav, koja može poslužiti duhovnome; jer tjelesno ne može obuhvatiti duhovno, dok ovo svakako ono prvo može.

*

Ne vidite li, kolika je ljubav, koliki je njen zakon! Ona ne zapušta ni zle, ni nepravedne i pohlepne; ona služi svima u jednakoj mjeri i na isti način. Jer što je zloba, nepravda i pohlepa nego svojevoljna zabluda, neznanje i glupost? Ljubav pomaže nastojanje i zlo, koliko može, ali ona ga ne može spasiti od propasti, jer propast zla je samo akt pravednosti, kauzalni zahtjev čin ljubavi, jer se djelo vječne mudrosti mora dalje izradivati na grobu gluposti.

Uzvišena nada sve, preživljujući svaki rasap, slobodna svake promjene, ona je koljevka i grob:

»In Lebensfluten, im Todessturm wallt sie auf und ab, webt sie hin und her! Geburt und Grab, ein ewiges Meer, ein wechselnd Weben, ein glühend Leben, so schafft sie am sausenden Webstuhl der Zeit und wirkt der Gottheit lebendiges Kleid.«

U ovome postajanju i prolaženju, rađanju i umiranju, između vremena i vječnosti cvate cvijet sreće, kako u pojedinom čovjeku, tako i u cijelome čovječanstvu.

*

Prava je ljubav u sebi savršena i ne pita za protuljubav. Ona je kao kraljica, koja raspoklanja svoja kraljevstva, ispunjena jedino željom, da se darovi prime. Onaj, koji ljubi, živi u svijetlu i sretan je; onaj, koji mrzi, tapu po tmini i osjeća se nesretnim, a tko treba više ljubavi, simpatije i pomoći nego nevoljnik i sretnik? »Pusti, da me neprijatelj mrzi, ja ću ga ljubiti; neka me progoni, ja ću ga blagoslivljati. Neka me uništi, ako mu pode za rukom božjom voljom (djelovanje moje karme), koja se mora vršiti, i tako će biti najbolje.«

To je okultni zakon, ali ga je vrlo teško izvesti.

*

Ljubav, koja ne može egzistirati, da je ne vraća njen predmet, nije slobodna i neovisna, ona je samo stvor izvanje iluzije. Prava je ljubav božanska sila, koju znadu malo njih, ali neka se nitko ne boji, da je ne zadobije. Ona je moć, koja osvaja svijet. Prava je ljubav dosta jaka, da bez straha susreće mržnju, jer ona zna da i sama mržnja nije nego neuspjela ljubav. Mržnja se odupire ljubavi, da iskuša njenu snagu. Ljubav se opire mržnji, da se ova od nje uči. Sve proističe iz božanske mudrosti. Svaka stvarca ispunja svoju svrhu, ako je pravilno primijenjena. Iz svega možemo nešto naučiti i time proizvesti akt ljubavi.

*

Vječito leži sfinga na putu, vječno se budi tajnovito pitanje u grudima ljudi i uvijek možemo samo jedan komad ležeći na putu odgonetnuti, a nikada čitav orakul, jer je naša spoznaja vezana na našu krivnju, također samo prikraćena. Samo ljubavi će uspjeti da premosti taj jaz. Ona je jedina zajednička veza svih stvorova u prirodi.

*

Nema moći ni na nebu ni na zemlji, koja bi nas mogla prisiliti na poniženje, koje zemaljsko bivstvovanje uključuje u sebi. Mi si sami gradimo naše uže i kujemo si lance, koji nas spućuju na ovaj život — time, što ne ćemo upoznati istine, a dajemo se zavaravati bludnjama, koje nam prikazuju utvare našeg

samoljublja. Nema ni vanjskog spasitelja, koji bi nas oslobodio od te utvare, koju mi ljubimo i ne ćemo da je napustimo. Zaista stanuje Spasitelj u nama samima i spašava nas svojom moći, koja djeluje u nama samima. Njegovo je ime božanska mudrost i ljubav, koja pobjeđuje svaku bludnju.

Znajući, da smo mi svi dijelovi jednoga Boga, i da je taj Bog jedino »najviše Jastvo« svih ljudi, kako možemo no ino, već da ljubimo sve ljude? Mi dakle zapravo i nemamo neprijatelja, već samo nekoliko siromašne braće, koja još nijesu postigla starost prave muževnosti; mi im moramo praštati, jer nijesu još ništa boljega naučili.

Treba da sami sebe ljubimo stvaralačkom vjerom. Treba da sami sebi (duhovno rečeno) »položemo ruke«, da iskorjenimo sve materijalne boli, jer one sprečavaju božanski Duh. Učite se poznavati silu, veličinu, koja je u vas i u svakoga čovjeka uložena. To je božanski ljubavni dar, kojega treba samo prihvatiti, pretpostavivši, da imate za to volje i — odvažnosti.

Kako je to krivo srditi se, koliko li je bolje ljubezno poučavati. Tako se obraćam na sve one, koji ovdje vladaju, upravljaju i vode. Pogledajte na narod; knezovi, obazrite se na mase, u svima bije i kuca srce ljubavi i očekuje spas, a to je divno polje za spasonosan rad. O, podajte puku ljubavi, dajte mu vremena da i on uzljubi, vremena, da se i on snađe donekle bezbrižno u svome gnijezdu, kao otac, majka, kao djeca, koja će vršiti i prenašati ljubav na sve one, koji su je dostojni.

Božji zakoni i Njegovog svemira upisani su u našim srcima. Oni čine našu narav i naše čuvstvo. Slijedimo li te zakone, možemo samo utemeljiti našu sreću. Tada postajemo pravom djecom i nasljednicima carstva najviše moći i gospodstva, koje je od iskona carstvo bilo naše.

8.

Vjera, ovaj inteligentni i lijepi rezultat pun dokaza — ovaj lijepi rezultat našega stoljeća, obećaje svojim sljedbenicima veoma mnogo. Izgleda nam u neko doba kao božica slobode, kao duh osloboditelj prisilnoga skućenja, u drugo doba kao mili anđeo dobročinstva, kao sama najuzvišenija ljubav. Ona nam pokazuje visoko iznad baruštine, nečiste atmosfere dvojbe i nevjere — dobrotu srca, čistoću, snagu, moć, majstorluk, dug život, zdravlje, imućstvo i blaženstvo. »Imajte samo vjeru«, govori Isus, »svi će ovi darovi duha i čudi biti vaše vlasništvo. Vjerujte, da ste vi bogovi, kraljevi, vladari i pravni božji nasljednici, sviju ovih uzvišenih dobara. Vjerujte, i spasit će vas vjera.«

Mi svi moramo poći, koliko je god moguće, istom stazom. Na daljnjem pristaništu nadmašit će vjeru znanje, a nadu činjenice. Stoga diži se, čovječe, iz tvoga sna punog brige! Jer ti si bog moći i sile! Česa da se bojiš? Ti počivaš sigurno unutar svemoćnog i vazda prisutnog izvora cijeloga pravoga života. Njegova snaga je i tvoja snaga, njegova moć, veličanstvo i slava pripada i tebi. Nastupi samo svoje baštinstvo, jer ono te očekuje kao svoga gospodara i kralja. Preuzmi svoju baštinu kroz širom otvorena vrata, prave i trajne vjere.

*

Vjeri je sve moguće. Nevjernici se ismijavaju vjeri i junače se, da o tom ništa ne znadu. Ali u istinu je vjera silna pokretna moć, ona je neizmijerna sila, koja može sve proizvesti. Vjera je veza, ili ona čini kopču između Božanskoga dijela čovjeka i njegovog nižeg »jastva«. Uporaba ove pokretne sile upravo je neophodno nužna, da se dovinemo do duhovnog gledanja. Jer kako se može čovjek obazirati na duhovne sposobnosti, ako ne vjeruje, da su u njemu sadržane prisutne?

*

Vjera je tajna i nevidljiva sila. Njezin djelotvorni život su muke poniznosti i strpljivosti.

*

Gospod reče: »Hoćeš li se meni približiti u Duhu i u istini, ne smiješ misliti ni govort: već samo osjećati.«

*

Nema sumnje, da religija zadaje poteškoća. Ako smo i katkada u neizvjesnosti što da mislimo, ili što trebamo učiniti, o tome ne može biti dvojbe. — Stanemo li se kolebati, tad ćemo dobro uraditi, ako se danas zapitamo, kako bismo sutra željeli, da taj čin obavimo. Tko hoće zapovijedati svojim strastima, mora srediti svoje običaje i strogo bditi i nad najmanjom sitnicom.

*

»Moj nauk«, reče Krist, »ne dolazi od mene, već od onoga, koji me je poslao.« Ovim velikim riječima zabacuje Isus svaki njemu samovoljno nametnuti autoritet. On upućuje na nepromjenljive principe vlasti Oca kao jedinog autoritativnog temelja, kao i za izvršenje svakog pravog vjerovanja. Svi oni ljudi, koji se izrugavaju vjerskoj raboti, neka se spomenu, da bi društvo, vlada, uzgoj i najobičniji trgovački posao bili nemogući bez vršenja vjerskih poslova. Obećanjima Božjima valja bar toliko vjerovati, koliko i ljudskim. Zašto se dakle izrugivati ideji, da ta obećanja poprimamo. »Vjerujte u Boga« — naime u njegovu nepromjenljivu savršenu ekonomiju i providnost, »pak vam ništa ne će biti nemoguće.«

*

Kad navale na te misli, srdžbe, klonulosti, ljubomori, mržnje i osvete, odlučno se odvrati od njih, kao da si se namjerio na zmiju otrovnicu. Jer nikada ne mogu u isto vrijeme zaposjesti tvoj duh, a možeš se lako osloboditi ovih zlih, lažnih i nezdravih misli, ako fiksiraš svoj duh na protivno, na misli o ljubavi, dobroti, čistoći, istinitosti i dobroga. Gledaj također u svemu i svakom samo za dobrim i naskoro će ti sa svih strana samo dobro dolaziti u susret. Ti ćeš si nagomilati blaga, koja ne može uništiti rđa, ni izjesti moljci, a ne mogu ga ukrasti ni razbojnici. Ti si nešto počinio i nazidao za vrijeme i vječnost i na taj si se način u velike približio tvojoj konačnoj odredbi. Postat ćeš novorodenim čovjekom, a sve to moćju vjerovanja.

*

Pazite, draga braćo, da ne ostanete bez vjere baš danas, kad je nastupilo vrijeme tako zvane prosvjete, u doba, kad se ljudima otima duh, budući život i sva bolja i viša čuvstva. Ne dajte se zavesti lažnim riječima učenjaka i prirodoznanaca, koji bez pravoga dokaza niječu Duh, a sa svojih stolica trube

u svijet nevjeru, dvojbu, jer naskoro će se pokazati njihova nauka pukim besmislom.

Ti, junače materije, umišljene prosvjete! Ni ti ne ćeš izmaknuti smrti, — a onda, kad si se riješio svojine tijela, i kad ti ostane goli duh, eto te i pred golom vječnosti, a ti neupućen u duhovne zakone, stajat ćeš u toj vječnosti kao neznalica i kukavna strašivica! Tada se zaista ne ćeš ismijehivati vjeri, kao što si je ismijehivao usred tvoje stvari i svjetske mudrosti.

*

Nema sumnje, da ima i poštenih materijalista i kreposnih atheista, ali oni nijesu to uslijed stroge primjene svojih nauka. Ako su to, tad su oni to i protiv svojih mnijenja, a ne uslijed njih; oni su to po nekom tajnom nagonu njihovog naturela i jer se njihova savjest znala oduprijeti svim sofizmima.

Duboki instinkt nagoni nas u času nužde, da potražimo spas u našega Stvorca. Naše uznemireno srce vapi: Gospode, propadoh! i gle — ono se umiri, čim se usidrimo u Bogu.

Ovaj božanski instinkt, koji je Bog zasadio i u grudi divljaka, taj je u današnjeg civiliziranog čovjeka zatrpan bregovima.

*

Religija je idealizam, nevjera je materijalizam. Religija je suma predmnjeva, pojmova i ideja, koje uplivišu na razum, fantaziju i volju, djeluju i vode naše mišljenje, osjećanje i radove.

*

Pod religijoznom slobodom razumijemo pravo, da se smijemo ozbiljno i pošteno baviti s najsvetijim.

*

Mnogo se govori i piše o borbi između znanosti i religije, ali između prave znanosti i prave religije nema spora. Religija se bavi unutarnjom naravi Boga, dok znanost proučava Njegovu izvodnju i manifestacije u svemiru. Religija uči upoznavati odnošaj čovjeka i prirode prema njihovome »Izvoru«, a znanost uči upoznavati odnošaj izvanjih sila i u kakvom su međusobnom odnosu prirodna tjelesa. A opet se religija bavi primarnim uzrocima, a znanost sekundarnim; religija unutarnjim, a znanost izvanjim uzrocima. Dakle su oboje sestre blizanice, koje razmatraju i proučavaju Boga i njegova stvaranja sa raz-

ličitih stanovišta. Kako bi dakle moglo biti među ovima svade i nesporazuma. Čim postane znanost religioznijom, a religija znanstvenijom, odmah će vuk i janje ležati u miru i slozi jedno uz drugo.

Jeruzalem, nad kojim Isus (41.—48.) nariče, ne znači sam grad kao takav, koji je bio pozorištem tolikih historičkih događaja Izraelaca, već znači nevjerni svijet uopće. On plače nad tolikom neplodnom zemljom, koja svoje krilo zatvara punim rukama bačenom sjemenju. On plače u svojoj ljubavi pun saučesća nad tolikim ljudima, koji si izabiru hotimice put protivština, tmine i bludnje, umjesto da pođu kraćim putem spoznaje, pokajanja i napretka.

Mnogi pravovjerni kršćanin žudi, da hodočasti u svetu zemlju, a ne može pojmiti, da mu je učiniti samo jedan korak da dospije onamo. On ne pojmi, da su »grad Jerusolim« i »Meka« samo simboličke slike za sveta mjesta u nutarnjosti, kojoj Kršćanin može grob Spasiteljev, a Muhamedanac lijes proroka — vidjeti, ako samo svojim duhovnim okom zagleda u dušu svoju.

Malo ih je, kojima uspije doći u »taj Jerusolim«, jer rađe borave u svom ljubljenom Babilonu, koga neprestano nose sobom.

Vjerujemo li mi — i koncentriramo li naše misli, ako sino bolesni — onamo, da je božja svemogućnost i ljubav uvijek u nama, da je Bog dosta moćan i svagda spreman, da nam pomogne i konačno podvrgnemo li se njegovim čudesnim zakonima, koji su ujedno i zakoni naše naravi, pak će ozdravljenje nesmetano napredovati ondje, gdje je samo ozdravljenje uopće moguće. Pomisao na naše jedinstvo s Bogom i druga misao, da je Bog beskonačna Ljubav i Savršenstvo, ove dvije misli vodilice su posvema udešene, da našu sjetilnu narav, našu čud jako potresu. Kad je taj potres dovoljno jak i kad nastupa pod ispravnim uvjetima, tad sili magičnom snagom naše tijelo, često časovito, u normalno stanje.

9.

Bog je dao svakome čovjeku na zemlji i njegov hram, da ga može svakamo sobom nositi i da ne treba daleko putovati da traži hram, u kome će mu se moliti. On je taj hram zajedno s njim stvorio, pa kamo išao ili mirovao — on je u hramu i svagdje i u svako doba može se on u njemu pomoliti svome Bogu u duhu i u istini.

Molitva je ključ do savršenosti i do najveće sreće; ona je nepogrešivo sredstvo, koje čini, da se oslobodimo svih općina i da postignemo sve kreposti u nama; jer: dugi put usavršavanja je neprestano živovanje u prisutnosti Božjoj. On nam sam kaže: Živite u mojoj prisutnosti, da možete postati savršenima. Sama molitva može vam neprestano priskrbiti ovu prisutnost, a da nikada ne prestane. (Bog zahtijeva, da nam se mnogo brže poklanja, nego što mi želimo da posjedujemo.)

Da li se molimo za sebe ili za druge, svejedno je, iskrena je molitva uvijek uzdignuće, oduhovljenje, oplemenjivanje i mora da ima za logičnu posljedicu umnoženu spoznaju, utjehu i snagu. Molimo li za zemaljska dobra, da ublažimo boli i bolesti, ili da nam uspije zajedničko djelo, da se uklone neugodnosti i zapreke; ukratko, molimo li za stvari, koje potiču iz naših ljudskih želja, tad ispunjenje istih možemo mirne duše svagda prepustiti mudrosti Božjoj.

Molitva, koja najvećma krijepi i jača, jest ostati u vjeri i živjeti u njoj.

Vječno jedini! Ti sam stvoreni uzročne svega bivstva, izvore Svijetla i Ljubavi, koji sve obuhvaćaš i prožimaš, Bože! U kome je Sve i koji stanuješ u Svemu i jesi život Svega. Ti si neizmjeran, vječan, nedokučiv, uzvišen nad svaki pojam.

Nijedno biće, osim Tebe, ne može Te upoznati; osim Tebe nije ništa i izvan Tebe nema ništa. Ti si Zbilja, a mi smo sjen povoja, koja oduševljava Tvoj visoki Duh, u kojima se On bori da se objavi. Nikakva volja, nikakva misao, nikakva svijest nije u istini bez Tebe; jer samo Ti si naša jakost, sila, razum

i sve. Mi smo u Tebi, a Ti si u nama. Ti si u nama »OTAC«, a mi u Tebi »SIN«. Tvoj duh ispunjuje cijeli svemir Tvojom moći; On kroz nju proizvodi žive oblike, bez kraja prerazlične; biline životinje i čovječansko dijete, Bogove u carstvu harmonije, — i stanovnike podzemlja. Neobjavljen počivaš Ti u kamenu, ali i u čistoj ljudskoj duši, koja je rasvijetljena Tvojim svijetlom, tu Ti sjevneš, tu se u najvećoj dubini srca iz Tvoga svijetla rodi gospodar svijeta, Krist, Meštar u nama, kojega moć pobijeduje grijeh i bludnju, On je, koji je u nama razapet na križ i kojega život nas čini besmrtnima; jer u čijim srcima On uskrsne, za toga nema smrti. U samosvijesti vječnoga bivstvovanja mi smo tada savršeni kao Bog i čovjek.

*

Ceremonijama se ne postizava ništa; molitve su isprazne riječi; pjevanjem i tulenjem ne može se ništa spasiti, dok se nismo okanili lakomislenosti i požude. Osloboditi se zlih sklonosti, napustiti svaku mržnju i zlu želju, to je pravo žrtvovanje i istinito je bogoslužje.

—o—

10.

Dvojba je stepenica k spoznaji. Tko hoće da se uspinje, ne smije sustajati, dok se nije posvema uspio. Dvojba se ne smije kao ni svako »zlo« odstraniti, već se mora nadvladati.

*

»Dobro« je zlo, kad se pojavi na krivome mjestu, a zlo je dobro, ako je potrebno.

*

Uzrok svim bludnjama i svili zala ovoga svijeta leži u tome, što »čovjek« svoju pravu veličinu (u Bogu) ne poznaje, jer drži svoje ograničeno, zemaljsko i prolazno jastvo za svoje pravo bivstvo.

*

Što čovjek zna, to i hoće. Svako zlo potiče samo iz neznanja.

*

Nikakvo sakupljanje fizičke pomoći ne će osloboditi svijet od njegove bijede. Neznanje je izvor svega zla i svih muka, koje vidimo. Dajte ljudima svijetla, pustite ih da duhovno oja-

čaju, ako to možete izvesti, pa kad će cijelo čovječanstvo biti čisto, duhovno, snažno i uzgojeno, tek tada, ali nikako prije, prestat će svaka bijeda i nevolja na ovome svijetu.

*

Većina je ljudi podvržena utjecajima vanjskoga duševnog života, igri živaca, te uopće izvanjskim utjecajima. Na njih djeluje čitava četa nejasnih, lažnih osjeta, čeznuće, skeptičke, melankoličke ili bez pravoga temelja prevesele naravi. Oni pripisuju svako djelovanje sebi, a ne podvrgnu ga kriteriju svoje spoznaje, da asimiliraju ono, što je dobro, a ono, što je zlo, da znanjem i voljom odstranjuju. To su grijешni propusti, koji vuku teške posljedice za duh — mnogo teže, već mnogi grijeh ostvaren u činu.

*

Sama spoznaja, da je svijet zao, malo nam hasni, ako ne znamo naznačiti put, kojim ćemo postići naš boljak. Zato ne možemo dosta često i jako uprijeti prstom na tjelesne užitke, kao korjen gotovo svemu zlu i manama. Ta je točka izvor zla, kad oni nestanu, zadobiva na dobru ne samo pojedinac, već i cijelo čovječanstvo.

*

Razumljivo je, da čovjek, koji vjeruje u Krista i besmrtnost, uz to ipak zagrezne u zlo i opačinu. Na žalost vidamo među kršćanima svih naroda prenuoge vjernike, koji svaki čas prekrše i ljudske i božje zakone. Misliti, da će sama njihova vjera spasiti te ljude od zaslužene kazni, bilo bi ruglo po zdrav razum ljudski, jer za to valja proživljavati čist i krepostan život.

*

Velik dio današnje bijede, siromaštva, bolesti i nezadovoljstva leži u činjenici, da se mi još uvijek fanatički držimo bludnja starih pokoljenja, koje bi morali potisnuti sljedovanjem viših istina. Jer napredak i životni rast ovisi uvijek o stupnju spoznaje, to je naša najsvetija prednost i prva dužnost, da danomice spoznajemo što više istine.

Ali kako ćemo si postati svijesni prave naravi našega bivstva? Možemo pročitati i proučiti misli onih, koji su u zakonima bivstva napredniji od nas; možemo samostalnim sudom usvojiti i poprimiti njihova mnijenja, ako nam se čine prihvat-

ljivim i korisnim. Drugim riječima: misli drugih kad upoznasmo kao istinu, pobuđuju u nama samo istovjetne vibracije misli.

*

Adam je smjeo uživati mnogo jabuka, ali to mu ne bje dosta, on je htio sve kušati. U tom leži grijeh. Više užiti, htjeti više posjedovati, htjeti sve znati, sve više nego što nas je priroda obdarila i opunomoćila, pak neizmjereno sebeljublje nosi sobom sve nezdravo, jednom riječi zlo na svijet.

*

Škrtost je korjen mnogih dubokih zala; ona uništava sav duhovni život u njegovome razvitku, ona ga ubija i guši u njemu sposobnosti ljubavi. Zato se čuvajte i same sjene škrtosti, mislite ponajprije na potrebe drugih, a onda na svoje vlastite! Vi ne možete dosta da se nadijelite i da pomažete zapostavljenim i bijednima — ta to su vaša braća pred Bogom! Izjednačujte prividni ponor, prividnu prednost, koja se navalila među vas, činite to djelima i riječima ljubavi!

Rečeno je, da koristoljublje pokreće čovječanstvo da izvodi velika djela, da je sve stečeno steklo i nakupilo i dobra kulture namijenilo poznim pokoljenjima. Tvrđilo se, da bez ovog koristoljublja udovoljenje vlastitih potreba, čovječanstvo bi stalo i ne bi imalo poriva za daljnji razvitak. Nasuprot je zasada iskustvo, da je samo ono trajno i u tolikoj mjeri trajno, u koliko potiče iz čistog, nesebičnog srca; sve je drugo i baš u tolikoj mjeri, u koliko je niklo iz nečistog i sebičnog srca, promjenljivo i ništetno. Odatle i potiče mijena svijeta, »jer sve što nastaje«, jer izvire iz sebičnosti, »vrijedno je da i propadne«, stoga je sebičnost u pravome smislu razorni princip, koji ruši djela, koja je ljubav posagradila. Koristoljublje ne može da naškodi ljubavi, i ako joj je neprijatelj, ipak je u njenim okovima i mora služiti njenim svrhama. Zato kaže Mephisto: »Ja sam dio one sile, koja uvijek hoće zlo, a vazda stvara dobro.«

*

Mi uvidamo, kako obilno udovoljenje naših čutilnih podražaja rađa teške udarce, kako izrabljivanje životnih užitaka prikraćuje već zemaljsku radost, ukratko mi uviđamo, da naši obični zemaljski užici nijesu drugo već ošećerena pilula, kojoj

je nutriju gadljiva i pregorkog okusa. Zar zaista nema na našoj zemlji ništa drugo van jedino kolebanje između radosti i žalosti; nema li ništa vrednijega, ništa što bi nas više zadovoljilo od larve čovječje prikaze, zar je jedino naše tijelo najvrednija stvar, a ono gnjije već za života. dok iza smrti postaje sigurno plijenom ogavnili crvi?

Zla upotreba razuma ili spoznaja, svedena na krive puteve, ima teže posljedice, nego egoističan pravac volje i primjena razuma, da se ispuni egoizam. Egoističan čovjek pripravan je sve podrediti svojim svrhama i traži, da si podloži sve stvari i ljude, dapače, ako treba, on će ih i uništiti. Na najvišem vrhuncu svoje moći on je tiran, ali srećom i takovi ljudi moraju umrijeti. Zablude pako ne umiru, dok ih ne nadvlada istina, kako je i vitez Juraj nadvladao aždaju. Zablude se ucjepljuju od generacije do generacije, sujevjera buji neprestano kao drač u nasadima, jedva da može zrnce istine uhvatiti parče zemlje. Predrasude lete od usta do usta, krive tvrdnje zauzimlju mjesta prave istine, prazne fraze se rado slušaju, a još radije opetuju i imitiraju, krivi nagovor i sofistika obraća sve nazore tumbi. Hofimična varka i krive nauke vuku u baruštine, konačno zamijenjuju pretvaranje i udvornost glas srca i bistriinu zdravoga razuma. Površno znanje i potreba, da svaki ima neko mnijenje, još uvećaje sveopću zbrku, koja danas već pretežno vlada u svim zdravim pojmovima, pak zato nije ni čudo, da je danas pretežna većina ljudi lakše pristupna bludnjama, nego pravoj istini.

Porphyrius nam u zbitoj formi podaje pregled asketske težnje novoplatoničara: Dva su čarobna vrela, iz kojih čovjek crpi posvemašnju zaborav svoga nekadanjega i sadanjega stanja, kao i svoje prave svrhe. To je namite strašna bol i strašna požuda.

Obim, osobito potonjem, kao i zlima, koji iz njih potiču, one se sve to više utjelovljuju i sa toliko čavala prikiju uz tijelo, koliko uopće ima strasti. Stoga se valja svega klonuti, što nas podražuje na ikakvu strast, jer tamo, gdje ona vlada, izumire trezveni razum i čisti duh. Stoga nikada ne valja piti i jesti iz požude, već potrebe radi, jer prekomjerna — osobito

životinjska hrana veže dušu jače na materiju, a odvlači je od Božanstva i Božanskih stvari.

*

Strasti pobrkaju osjetila i zavraćaju cilj.

*

Oholost prezire sve, izrugava se svemu, što ne razumije. Ona se ne će nikad poniziti i stoga ne nalazi mnogih tajna, koje je priroda inače saopćila najjednostavnijem čovjeku.

*

Prostoti je svagdje mjesto, samo ne u — nebu.

*

Najteža je borba s našim strastima, jer su ovi afekti trajniji i njihove tjelesne pojavne pratilice duboko su u nama usječene. Tu pomaže samo oživljenje religioznih čuvstava. S Bogom udruženi u mislima isključujemo se iz svijeta i tražimo u razmatranju i spoznaji pratemelje svega bivstvovanja i u težnji, da čiste tendence toga sve-bivstva učinimo svojim vlasništvom, ako sebične smjernice svoga Ja uništujemo. Mi se odričemo sadanjih užitaka, kada smo sigurni, da ćemo zato primiti iz ruku svemogućega Boga plemenitije darove. Prema tome ima religiozno čuvstvo dodirne točke s estetskim čuvstvom u kontemplativnom udubljivanju individua kao i sa etičnim, vlastitom snagom u čuvstvu sigurnosti, da ćemo nužno zaista moći postići.

Većina ljudi žive u i po svojim požudama, pak ih sasma krivo smatraju — voljom. Ali onaj, koji hoće da nešto izvrši, mora učiniti volju gospodarom, jer je požuda nestalna i uvijek promjenljiva, dok je volja stalna i nepromjenljiva. Zato i moramo smatrati volju i požude stvarima, i to volja (kao produkt božanskoga) je Bog u čovjeku, naprotiv je požuda pokretna sila u životinjskome životu.

Volja i požuda, oboje je apsolutni tvorac, jer oni tvore samoga čovjeka, kao i njegovu okolinu. Ali volja stvara inteligentno, a požuda samo slijepo i nesvijesno. Prema tome, ne formira li se čovjek prema slici i prilici božanskoj pomoću

svoje volje, to se on formira na sliku i priliku svojih požuda. Njegova je zadaća dvojaka: Probuditi volju vježbom, a pobjedom je jačati i postaviti je apsolutnim gospodarom unutar svojega bića; paralelno time teče i zadaća čišćenja požude. Spoznaja i volja su oruđe, kojim možemo pročistiti naše požude.

*

O, ljudi! Ne klonite u neprilici, u bolima ni mukama, jer one oplemenjuju duh, čeliče volju, čiste ljubav. Ne gundajte, ako vam Bog i pošlje kušnje i neugodnosti, ne sudite o Božjim putovima, jer je njegova nakana neizrecivo mudra! Tek iza vaše smrti, kao dusi, ćete upoznati pravu vrijednost ovih kušnja i muka.

Da možemo omjeriti dobro i zlo, istinu i laž, pravo i krivdu, valja se uzdignuti iznad uskih granica sadanjega života i uočiti cjelokupnost naših određenja. Tada nam se pričinja zlo kao prolazno stanje, kao niža faza u razvoju bića, koja vodi dobrome. Ne smijemo na našoj zemlji i u naše doba tražiti savršeni ideal, već u neograničenosti svjetova i u vječnosti vremena.

Bog dopušta zlo, da se samo po sebi kazni, da se kaje radi vlastitih pogrešaka i tako da se popravi.

Bog dopušta bludnja, da se same kazne, kao što i morski valovi udaraju najbijesnije jedni o druge, dok ne bude površina mora i opet ravna poput zrcala, da se visoko bacaju i udaraju valovi čovječje nevjere, njihovog uništenog znanja, dok se sami međusobno ne razbiju i ne smire, pak mir vjere i opet ne zasvijetli nad površinom svijeta.

Koja nam korist od zla? Muke i boli, koje postizavamo po zlu. Bez mraka ne bi bilo spoznaje svijetla, bez varke ne bi bilo razočaranja; da ne poznamo laž, ne bi znali za istinu. Gdje nema borbe, nema ni pobjede. Zlo postaje u našoj naravi tim dobrim, što ga moćju dobra moramo svladati.

*

Sve je dobro i nema ništa zla. Naše t. zv. neprijatnosti su za nas najbolje, što nam se može desiti. Njih nadvladati, čeliči naš značaj, povećaje ga, a našu osobnost ojačava. Nesretan je

onaj čovjek, koji nailazi malo zapreka na svome životnome putu. Onaj, koji si je potpuno svijestan vrijednosti navlađivanja neprilika, upravo uživa, kad se namijeri na poteškoće, pak ih svlada jakom voljom.

—o—

11.

Dragi gospodine!... Tek danas dospijevam, da vam odgovorim na vaše milo pismo.

Jest, borba je kruta i bolna, ali samo ustrajte, i onda možete računati na sigurnu pobjedu. Mi svi moramo biti isti boj, to se ne oprašta ni onome, koji teži za spoznajom božanskoga u sebi; moramo se boriti do krvi i do smrti. Budite stalan i borite se dalje, a često si opetujte: moram pobijediti! Jer nijednoga se čovjeka ne iskušava više no što mogu podnijeti njegove sile. To vrijedi i za najteže proroke strasti! U Vama je dovoljno snage, samo ako hoćete.

Mirno se sjednite i pokušajte, da si jasno predstavite što vi nijeste, a što u istinu jeste. Vi znate za spomenutih sedam principa. Počnite odozdo kod fizičnoga tijela, recite si: to nijesam ja, isto tako ni astralno tijelo, kao ni strastveno tijelo; sve požude, želje, sve, što je osobno, to nijesam ja, ni samo intelektualno tijelo nijesam, sve je to prolazno; ja sam samo i jedino *A t m a*, vječno, nepromjenljivo, nepomično, besmrtno, sve obuhvaćajuće i sve pronicavo. Zaustavite se kod te točke; utuvite se u to što snažnije i živahnije, pa kad Vas hoće ćud i misao da od toga skrene, ne dopuštajte toga; svračajte ih opet na točku: Ja sam *A t m a*, *V j e č n o i t. d. i t. d.* Činite to besprekidno.

Hoće li se putena požuda da uvuče u Vašu ćud, oduprite se svom snagom, recite: ja ne ću, ja ne ću, ja ne ću to učiniti. Odlazi od mene, sotona, ti mi smetaš i nemaš nikakva udjela na meni.

Poslušajte ovaj savjet, razjasnite si, šta Vi nijeste, prestanite se time identificirati. Osjećajte se svojim pravim ja kao jedno, i budite uvjereni, da će otpasti od Vas sve opačine, svi grijesi, ma bili oni i najveći, kao što otpada i voda s lotosova lista, a da ga ne okalja. Morate samo htjeti, htjeti i opet htjeti. Iskrenome je Bog u pomoći i mora uspjeti! Budite o tome potpuno uvjereni.

Tako počnite odmah i ustrajte najmanje tri tjedna. Ne pišite mi prije ništa, a onda me obznanite, kako se osjećate. Dakle hrabro i snažno.

Želeći Vam sretan uspjeh i svako dobro, jesam

Vaš prijatelj.

*

Riješiti se egoizma prvi je korak. Bez toga ne smijemo ništa govoriti o uzvišenim mislima i pravoj mudrosti. Svatko može pročitati mnogo knjiga, razumom proizvesti mnogo djela i tako postati predmetom udivljenja za čovječji intelekt, — ali prave mudrosti ne postizava nitko, tko nije posvema iskorjenio egoizam.

*

Ponovno utjelovljenje je prirodna nužda, i ako to pravo razumijemo, tad ne može ni logika materijalne znanosti ništa ovoj nauci zabaciti. Ono, što se opet utjelovljuje, niti je božanski Duh (apsolutni), niti je osobnost čovjeka, koja se opet pojavljuje na ovoj zemlji ili na kojem drugom planetu. To je ideja »jedinkosti« (individualnosti), koja je temelj svakom ljudskom bitisanju. Ova ideja individualnosti pojavljuje se uvijek u novoj formi. Ono, što je u nama »samo po sebi«, nije ni sada zatvoreno u nama ili inkarnirano; ono je i u nama, i izvan nas i nad nama. To je naše više »j a s t v o«, koje je neosobno. Kad nam uspije našu svijest pretočiti posvema u taj viši »Ja«, tad je ta božanska svijesnost i naša vlastita i mi nijesmo više ovisni o životu našega tijela, njegovih osjećaja i mišljenja. Ova se uzvišenost nad samim sobom postizava samo uzvišenim djelima, koja su bez truna egoizma. Tko ne može djelovati bez tračka egoizma, taj ne može ni da pojmi odricanje samoga sebe u potpunom smislu riječi.

*

Ma i kako nas ovaj svijet pojava usko opkoljuje, premda smo svim nitima vezani uza nj, ipak se misaonu čovjeku namiče potreba, da se uzdigne sam nada se i nad cijeli svijet, pak da gleda s visoka, da ga može pregledati i dalje viditi. Tek iz visine i daljine, riješeni materijalnih okova, udubljeni u ozbiljne, velike i vječne misli, pričinja nam se svijet svagdanjeg života kao prolazna pojava, kao šarena, varava i letimična slika, kao magluština, koja nikada ne poprima stalne forme, već se neprestano mijenja, kao otisak vječnoga bivstva, koje nam je

nemoguće gledati uslijed ljudske ograničenosti, premda se onim stanovitim vječnim mislima osjećamo srodni vječnom bivstvu i da smo u njemu vječno.

Mi si možemo predstaviti pastira zadubena u razmišljanje vječnih stvari isto tako kao i učenjaka nad svojim knjižurinama, pak u koliko je vječno — čovječje čovjeku pred tisuć ljeća blizu i razumljivo bilo kao i danas, možemo naučiti od najstarijih filozofa toliko, koliko i od najnovijih, katkad od onih starih još i više.

*

Neizmjerne je mnogo puteva, koji vode do velikog cilja. Ako ima i malo ljudi, koji odabiru najkraći i najravniji put, da što prije steku pobjedničku paomu, to mi ipak ne možemo znati, da li drugi, sve to strmiji put, — koji odabire ovaj ili onaj duh, — nije za nj baš od najveće koristi. Ne podnose pluća svakoga čovjeka naglo i strmo uzdizanje, ne dostiže svaka duhovna snaga brži napredak. oboje mogu stradati prenapinjanjem. Čuvajte se stoga svake doktrinarne prisilne teorije, jer svaki duh mora si svoj nazor i uvjerenje prema svojoj potrebi i prema mjerilu svoje spoznaje sam iz sebe izgraditi. Ne kunite onoga, koji drugačije misli od Vas i koji hoće da bude blažen na svoj način. Podavajte samo dobar primjer, a sve ostalo prepustite atraktivnoj sili ljubavi Stvoritelja, koji svu svoju djecu — već prema njihovoj volji, da se približe ocu — privlači k sebi.

*

Svaka forma na zemlji i svaki atom u vaseleni teži u svojim naprezanjima za postajanjem, za idealom, kojemu je uzor božanski čovjek. Involucija i evolucija, kako nutarnji tako i izvanji rast i razvitak svake stvari, imade jedan konačni cilj — postajanje čovjekom, t. j. čovjekom u toliko, u koliko je njegova forma kruna stvaranja na ovoj zemlji.

*

Evolucija se, kako pojedinog čovjeka, tako i cijele prirode, pomiče u spiralnim crtama, t. j. materijalna se narav giblje uvijek u granicama zakona karme, koje su reprezentanti lipike. Kad ne bi egzistiralo ništa višega, tad bi se cio svijet, kao i život pojedinca — sličan kolovratu — opetovao kao nešto poznatoga. Tako je ali u materijalnoj naravi sakrita božanska

duša, koja je pokretna sila i koja vrteće se kolo za svaki okret povisi za jedan stupanj na više.

*

Svi stvorovi u čitavoj prirodi teže, kako to već *Angelus Silesius* kaže, da postanu ljudi, a po čovjeku da se uzvinu do Boga i u svakome je za to sadržana nužna sposobnost i ako je još nerazvijena.

*

Ništa ne pomaže, ako smo nestrpljivi nad životom na zemlji, pak željukujemo za nebom. Ne raste čovjek nestrpljivošću i čeznućem, već se božanska svijest mora rascvasti u čovjeku i mora prerasti njegovo personalno jastvo, da uraste u Božanstvo. Gdje prestaje ograničeni čovjek, tamo počinje — Bog. Tko život pravo shvati, taj ga niti prezire, ali ga ni ne precijenjuje; već on smatra svoj sadanji položaj kao nužnu školu, a svoju osobu kao uporabivo oruđe, da se popne na višu stepenicu.

*

Kao što sunce izlazi na istoku i napunjuje zemlju blagotvornim svjetlom, tako će i zapadni narodi za njihovo dobro biti obasjani duhovnim suncem sa istoka.

*

Duša je život; s ovim se moramo boriti. Prva je borba ona s našim vlastitim tijelom.

*

Čisto nevino ljudsko srce može uvijek da vidi i osjeti nebo i po volji u nj ući i iz njega izlaziti.

*

Kome je najdublja, najpobožnija želja spojena s požrtvovnosti, da uzdrži tijelo i dušu mladima, toga će i njegova sretna zvijezda uvijek onamo voditi, gdje će se sastati sa zlatnom mlađeži, koja će na nj djelovati pomlađujući i ispuniti njegove želje.

*

Da dospijemo do savršenstva, moramo sve stvari ispuniti, sva djela obaviti za vrijeme, dok Duh stanuje u tmuni — našem tijelu. Djela prolaze kao i tijelo, koje ih tvori, ali duša savršenih ljudi živi vječno, a odsjev onoga, što je činila, ostaje u vječnome svijetlu.

*

Tko hoće da nauči temeljito jezike stranih naroda, mora se dati na put, da ih upozna u saobraćaju tih ljudi; tko hoće da nauči govor bogova, mora savladati sve zemaljske prepreke i ne smije se žacati nikakove muke, da se od stepenice do stepenice popinje po nebeskoj ljestvi do regiona vječnosti.

*

Tko bi želio da doživi sreću, rijetku sreću »božansku inspiraciju«, neka prije svega teži za jedinstvom i čistoćom.

*

Čovjeku, koji se trsi da sam stupa stazom samooplemenjivanja, bacaju se sa svih strana klipovi pod noge, od Boga, prirode i ljudi, a to sve zato, da se očeliči na duhovnome putu samospoznaje i samonadvladivanja, što nipošto nije lako i nije za svakoga. Mnogo je zvanih, ali malo odabраниh. Poziv je težak, izbor još teži, ali bez borbe nema ni pobjede. Zato ne popuštajte u vašim borbama, da probudite u sebi viši ja na nov život.

+

Nazarenac, koji je naš najplemenitiji uzor savršenoga života, povlačio se dnevno u tišinu od svijeta, samo da može nastupiti ponovljenom duhovnom moći. Tako se povlačimo i mi u tišinu božanske prisutnosti, da možemo istupiti u svijet dnevnoga života novom inicijativom, većom hrabrošću i moći, da tako djelujemo i svladavamo zapreke.

Povucimo se u tišinu, da se smirimo i da može u nas pridoći iz praizvora nov život, novo nadahnuće, nova snaga misli; nova hrana. Na ovom novom putu, kojim kanimo udariti, na putu prema Duhu, mjesto staroga »Ja«, moramo se trsiti uvijek sve to više, da u našem dnevnom životu utjelovimo duha Kristove blagodati i ljubavi.

+

Intuicija su vrata, kroz koja se dolazi od izvora do izvora prave istine. Svaki čovjek imao je sigurno časova, u kojima je znanje intuicijom doprlo do njega. Čini se, kao da se u našim očima otvorio novi svijet; čujemo nove glasove, vidimo nove stvari i upoznajemo nove istine; mnogoj duši zazvučiše utješljive riječi poticaja, dobroga savjeta i pouke. U ovakovim časovima osjeća se čovjek, kao da je uzdignut na višu razinu, nego što je ona, na kojoj se nalazi u svome običnome stanju

svjesnosti i pričinja mu se, kao da počiva na vječnoj osnovci. U ovakovim časovima osjećamo duboki mir, blagoslov, umirenje, pače neko oduševljenje, koje prije nijesmo nigda osjećali. — Tada nam se često pričinja bolno, ako se moramo vratiti u obično stanje svijesti; jer duša neprestano hlepi natrag za izgubljenim rajem.

*

Nijedan napredak nije čovječanstvo — kako nas to uči svjetska historija — izvojštilo bez borbe; tako ne će ni sadašnjost, koja je rascijepana, — ući u jedinstvenu budućnost bez teškog boja, koji nosi bol i brigu, bijedu i nuždu.

*

Strpljiva blagost pobjeđuje kod svake navale, a ne boji se, kad je u obrani.

Hoće li nebo da spasi čovjeka, tad ga snabdije blagom strpljivošću.

*

»Čitavi narodi«, kaže Blavatsky«, »bez njihovog znanja bivaju tjerani u susret crnoj magiji ... Kad bi vi mogli predvidjeti ono, što ja predviđam, tad bi vi poradili svom dušom i svom silom, da ponukate ljude, da očiste svoja srca, da se smatraju braćom ... Rad, odlučan rad je nuždan, a ne samo htjeti i beskorisno brbljanje.«

*

Što se u čovjeku više egoistični »Ja hoću« približuje k »Ti moraš«, to se harmoničnije razvija njegov život.

*

Svaki je čovjek manje više pristupačan duhovnim istinama; ali poteškoća leži u tome, što je teško ustrajati u istinama i ne zaboravljati lako ono, što smo jednoć u se primili.

*

Tko visi o samom novcu, a ima nakanu da se oplemeni i da začne nov život, neka počne najprije da odbaci škrtost, najniži porok.

*

Čovjek ne može prije postići svoj potpuni nutarnji mir, dok se nije predao svoje volje Bogu, — vaselenoj volji. Sebe-ljublje, koje vlada živinskim čovjekom, je protiv Boga i mora

se ukloniti, a to je samo moguće pomoću Boga uz privolu samoga čovjeka. Ljubav prema Bogu čini čovjeka neosjetljivim za svaku vlastitu bol, i to u višem stepenu, što je ona jača, tako da konačno apsolutna vlast nad svim mukama leži posvema u čovječjoj moći.

*

U ona vremena, kada ljepota sjedi na sjajnome prijestolju, a vlada svima, budi se i težnja za jednostavnom istinom i gdje ova vodi uzde vladanja, probudit će se i težnja za ljepotom.

*

Kome je bilo dano, da ugleda ma samo i jedan tračak drugoga svijetla, za togã više nema mira u zemaljskome i osobnome; on mora težiti i boriti se, dok nije svladao sve svoje strasti, požude i želje, i dok nije čvrsto zakoračio preko praga u carstvo nepromjenljivosti i vječnosti.

*

Kad se je ispred naših očiju rasplinio dim strasti, vidimo svijet u njegovoj čistoj zbilji i više ne dvojimo o njegovoj harmoničnoj ljepoti i nebeskoj savršenosti i mi se osjećamo u njemu blaženi i sretni.

*

Dobro kao i zlo su u zraku; ali samo dobri nosi u sebi preduvjete, da primi u sebe dobro, a samo zli — zlo.

*

Što poput olova tlači dušu i sprečava duh u njegovu razvitku, je samoobmana i njezini pratioci: duhovna tromost, samodvojba, propusnost, čutljivost, oholost, pravdoželja, prigovor, svojevolja, himba, častohlepa, zavist, škrtost, ogovor, laž, kleveta, srditost, melankolija, zloba, pohlepa i okrutnost. Jedina moć, koja raspršuje njihove sjene, jest svijetlo ljubavi.

Svako je ljudsko biće od iskona izražaj božanske ljubavi i treba da posluži kao oruđe za njenu manifestaciju. Ljubav je svemoćni duh, koji nas čini živim djelima božanske umjetnosti, a ujedno i umjetnicima, koji su sposobni, da božanski lik u nama reproduciramo i da ga objavljujemo svijetu. Ne dajte, da se izgubi nijedna zraka božanske snage, već počnite raditi i radite bez prestanka; početak je svim stvarima — djelotvornost!

*

Čovjek ne treba da se sam (osobno) bori protiv svojih strasti i zlih misli. Što više na njima misli, to se jače i pojavljuju. Neka ne polaže na njih nikakve pažnje i važnosti, a svoju ćud neka obraća Bogu, tad će one izniknuti i nestati same po sebi.

—o—

12.

Duhovna spoznaja je jedino, što može zauvijek utažiti naše boli; svako drugo znanje zadovoljuje želje samo za kratko vrijeme. Samo spoznajom Duha unište se sposobnosti želja za svagda, tako ćemo čovjeku najvećma pomoći, ako mu pomognemo duhovno. — Tko čovjeku pruža duhovnu spoznaju, taj je najveći dobročinitelj ljudstva, jer je ona temelj svim drugim djelima u životu. Zato je i pomoć, koja teži da nas učvrsti duhovno, najuzvišenija pomoć.

*

Vjera proizlazi iz objave, volja proističe iz vjere. Iz osjećaja nastaje plod, iz ploda savjest, iz savjesti razum, a iz razuma duhovna spoznaja.

*

Put k duhovnoj spoznaji počinjemo, kad stanemo podrezavati ogranke našeg egoizma. Pokušavajmo ljubiti, mjesto mrziti; počmimo praštati, ma da nas to stoji i napora, mjesto da se osvećujemo. Počmimo suzbijati zavist, srditost, ljubomor, bolest i sve nesavršeno, a gajimo ljubav, mir i zdravlje.

*

Ne povlači, o čovječe, vječnost k sebi u prah i ne komadaj je, nego pokucaj na vrata vječnosti i djetinjim pouzdanjem skreni svoje poglede u sama sebe. Uzvišeno u tebi je besmrtno, a kad ti se otkrije raj duhovnom oku, naći ćeš u njemu sve radosti duha. Ne oklijevaj! Svaki je sat skupocjeno vrijeme.

*

Najviša je mudrost spoznaja, da se čovjek mora osjećati jednim sa svime, čime je stvoren; da je on potvrđen u principu prema naprijed k — duhovnome. Iz toga slijedi, da svako rasipanje materije, lakoumna i svijesna zlouporaba intelektualnih i fizičkih sila, nas tereti po zakonu božanskoga reda, pak zaustavlja naš napredak za eone, pače nas može potisnuti do najniže točke letargije.

Čuvstvo, da smo jedno sa svime, što je stvoreno, podaje nam snage i moći. Dok smo tako osigurani na temelju naše spoznaje, protiv pogrešaka u smislu božanske namisli; dobivamo idealom duhovnu slobodu, pa se možemo posvema posvetiti pravoj svrsi našega života. Stupanj, kojim se pojedinac može oduševiti za idealne svrhe, čini njihaj njegovog duhovnog uspona.

Svijetlo i tmina su dvije opreke apsolutnoga — vječne ljubavi. Oboje pruža u svom najvišem aspektu potpuni mir. Tamo mir u najuzvišenijoj krasoti. — ovdje mir u najdubljoj letargiji — oboje je povezano poljupcem vječne ljubavi, a iz njega mora proisteći: vječni novi impuls za sretni čin.

Svaki je čovjek u isti mah središte i svrha. On ima svijetlo i tminu, fizičku snagu i materiju, volju k dobrome i zlu, pak je biće u ravnovjesju; baš u toj ravnoteži i počiva njegova sloboda. On se može prikloniti ili k svijetlu ili k tmuni, oba su suda tegotna i posuta trnjem.

Duhovna je samospoznaja kruna cijele mudrosti. Plemenito oduševljenje i plemeniti čin tvore stepenice do nje. Samo najčišćim i najplemenitijim djelima uspijemo se do mudrosti, svijetla k životu — vječnome.

*

Nutarnji smisao čovjeka je objava, kojoj je izvor Božanstvo i koje vodi do savršenstva. Najbolje ćemo zapaziti taj unutarjni smisao prisluškivanjem svetih osjećaja, t. j. biti u sebi miran i živjeti u vjeri, da je Bog s nama, uvijek i u svemu, ma što mi god poduzimali. Vježbanjem u dobru taj se nutrašnji smisao uspješno goji. To je novorođeni d u h o v n i č o v j e k, koji teži, da se objavi u nama.

*

Teologija tvrdi, da nitko do Boga ne može otkriti Božanske tajne i da su ove za čovjeka nepristupačne i nepojmljive. Ona bi imala pravo, kad čovjek ne bi ništa drugo posjedovao, već samo svoj prirodni nagon za istraživanjem i kad bi Bog bio biće odijeljeno od ljudi prostorom i vremenom. Ali jer je u čovjeku božanska narav smiješana sa zemaljskom, to se može ova viša božanska narav objaviti u čovjeku. I samo njome postizava čovjek onu snagu spoznaje, pomoću koje on sam postaje duhovni sudionik božanskoga života i tako tajne Bo-

žanske naravi u svemiru proživljuje sam u sebi (t. j. u Bogu). To se zove prava duhovna vjera.

*

Kao što napeto uprto oko na večernji nebeski svod otkrije ma i slabo svjetleću zvijezdicu, tako će i strpljivi pogled nutarnjeg gledanja ugrabiti nježan trak duhovnoga svijetla, makar samo u obliku slatke slutnje daleko uzvišenijeg svijeta, no što je naš izvanji. Samo za onoga, koji trajno izdrži u čistoći i revnosti, granut će zaista to sunce. Najsretniji među sretnima bit će onaj, koji ugleda i najslabiji tračak ovog nadzemnog sjaja svijetlih zraka.

*

Svatko, tko spozna nutarnje svijetlo i moć duha, pak posveti svu pažnju nutarnjem životu, taj će to svijetlo i snagu primiti i u svim ovisnim i podređenim dijelovima čitave svoje naravi.

To će svijetlo sigurno obasjati i duh, prosvjetit će moralnu spoznaju, suspreći će bolešljiva stanja čudi i želja. Pokorit će čovječju životinju s njegovim putenim užicima, izliječit će tijelo i stavit će na taj način u sklad cijelo njegovo biće s njegovom duhovnom naravi, — u jedinstvo i harmoniju sa samim sobom, dakle i sa Božanstvom.

Kad dakle čovjek prizna ovu činjenicu, pak se priljubi na duhovnu stranu svoje naravi mišlju, da je to najnutarniji i najviši elemenat njegovog vlastitog bića — tad mu je Bog štit i oslon u svemu.

*

Tko se je probudio u duhu, taj ne poznaje straha, on zna za ludost svake brige, svakog nastojanja i za ludost svojih boli. Takovo je duševno stanje onoga, koji je spoznao, da zapravo nema zbiljnog jastva, da je uzrok svim njegovim mukama i taštini samo opsjena, sjena i san. Vi, koji ste robovi svoga »ja«, koji se od jutra do mraka izmorite u službi jastva, vi, koji živite u vječnom strahu pred porodom, starošću, bolesti i smrti, čujte ugodnu poruku: vaš okrutni tiran uopće ne opstoji. Zasebno jastvo to je bludnja, iluzija, samo san. Otvorite vaše oči i probudite se. Pogledajte si stvari, kakve u istinu jesu, pak ćete se utješiti. Tko je budan, ne će se više plašiti grdних slika sna; tko je upoznao biće užeta, za koje je mislio da je zmija.

prestat će drhtati od straha. Tko je spoznao da nema nižega »ja«, za toga otpadaju želje i požude, pohlepe. Grčevito hvatanje za zemaljskim stvarima, pohlepa za imetkom i strasti, koje smo baštinili, to su uzroci mukama i tmuni u svijetu. Odbaci pohlepu tvog egoizma, pa ćeš dospjeti do nekoga duševnoga stanja, koje ti daje potpuni mir, dobrotu i mudrost.

*

Do sada smo uvijek vjerovali u izvanje stvari, da se iskopamo iz nužde i neprilike, mjesto da upiremo naše pouzdanje u svemoćnu silu u nama samima. U bolesti pouzdajemo se više u razne pilule i praške, nego u unutarnji život. U siromaštvu se uzdajemo u naš slijepi i neobuzdani napor, da postignemo ono, što trebamo. Tako postupamo pri svemu u našoj svakodnevnoj borbi; mi se uzdajemo prije u »stvari«, nego u ljubav i moć našega božanskoga Oca. Prijeko je potrebna prva tražbina, da tražimo pomoć u velikoj nutarnjoj moći. »Tražite i naći ćete.« Stoga gajite dnevno općenje u ovoj posvudnosti i sadašnjosti, to će vam biti pomagač i spasitelj. Jer je Bog najviše vlastito jastvo, — Jastvo, — to je On i unutarne najviše Jastvo drugih, što će na nje tako djelovati, da će biti upućeni pošteno i pravedno postupati prema vama. To nije samovlasni zahvat u područje Božje, već je samo odgovor drugih na vaše vlastite više titraje.

*

Tko posjeduje božanske ljubavi, taj vidi u svim stvarima i božanski Duh. On se osjeća svagdje okružen apsolutnim dobrom i nema nikakva razloga, da bude nezadovoljan ili turoban. Time, što u svemu i svagdje vidi Boga, promijeni se i sasma njegov nazor o životu. On vidi u preraznim oblicima, kojima je okružen, ne zasebne stvari i bića, već spoznaje u njima samo pojave, u kojima božanski Duh teži za objavom.

*

»Ne sudite po vanjštini«, reče Krist, ne sudite po onome, što vidite, po materiji i po ćutilnome. Jer vi Boga i Duha ne vidite, zato ga zatajivate, a jer ga zatajivate, griješite protiv Duha i zakona. Vi tajite istinu, jer je ne vidite; a to je nepravo. Ne sudite po vanjštini, već razmišljajte i trsite se, da upoznate nutarnje bivstvo svake pojave.

13.

Tko teži za čistoćom, ne može se nikako osjećati ugodno u kaljuži i bježi instinktivno u bolju, čišću sferu.

*

Naš nutarnji duševni život mora neprestano težiti za višim; jer samo uzdizanjem našeg dnevnog mišljenja i željom za višim, čistim ciljem, može se postići, da se duša sve to više oduhovljuje.

*

Kad bi čovjek znao obratiti svu pažnju na svoju nutrinju, sebe točno proučavati, kad bi odvrtao od sebe i svoje duše svaku sjenicu, što ju bacaju strasti; kad bi rastrgao gustu koprenu, kojom ga omataju predrasude, neznanje i krivi zaključci, našao bi na dnu svoje savjesti i razuma princip nutarnjeg života, koji je u posvemašnjoj protimbi sa vanjskim životom. Po tome principu mogao bi stupiti u dodir s cijelom prirodom, svemirom i samim Bogom. Taj život bio bi mu kao priprava onoga života, koji ga čeka s onu stranu groba i u višim svjetovima. Tu je i ona tajanstvena knjiga, u kojoj su zapisana sva njegova djela, dobra i zla, tu su utisnuti svi događaji života neizbrisivim slovima, koji u smrtnu čas sinu potpunom jasnoćom.

*

Dok je nekome još potreban izvanji svijet, nek se ne povlači u samoću. Što su brojnija njegova zavađanja, koja ga okružuju, to će većā biti i njegova snaga, kad se bude znao uspješno opirati. Tko nutarnji svijet u vlastitoj duši još ne može razviti, taj još treba izvanji, dok za to ne dozrije potpunoma.

*

Čovjek se to većma primiče duhovnom stanju i duhovnom svijetu, što se većma rješava gruboga, materijalnoga i ćutilnoga. Čovjek je tjelesno najviše biće tjelesnoga svijeta, a najniže duhovnoga svijeta. Obmana, prevara, laž i predrasuda su atributi tjelesnoga svijeta i tjelesnih ćutila.

*

Kao što se brinemo, da mlada majka nakon poroda bude nesmetana i u miru, da si postane svijesna svog stanja kao majka, tako se i prirodni zakon brine, da na novo u duhu rođeni ostaje u tišini, da spozna svoje novo životno stanje.

*

U »apsolutnome« živući, pokreće svagdje, gdje stoji i kamo hodi izjednačenje kaotičnih sila. Gdje vlada svađa i razdor, budi primirje i mir, gdje nađe tužbu i jad, daje veselje i radost, i-gdje vlada sotona, počne Bog vladati svojim žezlom.

*

Vježbati i izoštriti obični vid povlači za sobom nagon i sposobnost za nutarnje gledanje i duhovni vid. Jedno proizlazi iz drugoga. Vaselena je jedinstvo, harmonična cjelina, u kojoj je sve u razumnoj, svrsi shodnoj blagoslovljenoj vezi.

*

Što se više uspinje duhovni čovjek, to sve manju važnost polaže na svoje ime i svoj položaj, koji mu se, kad se uspeo na vrhunac, čine samo dimom i praznim zvekom.

*

Tko je odbacio svoju samovolju i posvema je odan volji božjoj, toga ne može nervozan svijet svojim nemirnim tokom i svojom fanatičnom samovoljom ganuti iz njegovog mira.

—0—

14.

Bhagawad Gita kaže: Tko ne vodi više o svijetu brigu i ne brine se za nj, tko je toliko slobodan i uzvišen, da ga ne pokreću ni radost, strah ili srdžba, toga ja ljubim.

Tko ne pozna privrženosti ni nesklonosti, tko ne žali ni ne žudi, tko napušta ono, što može sreća ili nesreća stići, taj mi je mio.

Tko jednako cijeni prijatelja i neprijatelja, kome je jednako poštenje i nepoštenje, kome ne smeta ni vrućina, zima, radost ni bol, i tko ne ovisi ni o čemu, tko je uzvišen nad prikor, tko šuteći snosi svoju kob, koji nije ničim vezan svojom požudom i u svojoj odluci mene čvrsto obožava, taj mi je mio.

Ali tko je pio vode besmrtnosti i pun silnom vjerom upravio sve svoje nastojanje prema meni i mene ljubi nada sve, toga i ja ljubim nada sve.

*

H. P. Blavatsky kaže na jednom mjestu: Čist život, otvoren smisao za istinitost, nevino srce, istraživalački razum, jasna uvidavnost, bratski snošaj s drugovima, spremnost, po-

davanje savjeta i pomoći kao i zahvalno primanje, pouzdanje u učitelja, spremnost poslušati glas istine, hrabro podnašanje tuđih pogrešaka, srčano pristajanje uz priznate principe, neustrašiva obrana potlačenih, koji su nedužni napadnuti, stalno pristajanje uz ideal čovječanskoga napretka i usavršivanja, kako to nauča i tumači pravo mudroslovlje (religija). — to su zlatne stepenice, po kojima se uspinje valjan učenik do hrama prave mudrosti.

Uzmi sve, što ti pruža sadanje stanje života, boli i veselja kao iz vječne božje ruke — trpi rado i veselo, ako to zahtijeva tvoj spas ili spas tvoje braće i sestara. Bori se rado u redovima moći svijetla, koju budi Bog u dušama ljudi — proti moćima smrti i propasti i budi na djela milosrdnosti i ljubavi bližnjemu.

Nadaj se, trpi, šuti i budi strpljiv. Ne plaši se ničesa, ne boj se nikoga; sve ima svoj konac; samo Bog ostaje vazda jednak. Strpljivost sve donosi. Tko posjeduje Boga, ima sve; tko njega nema, nema ništa.

Kad su jednoć zahtijevali od Budhe, da učini čudo, odgovorio je: »Ja ne učim svoje učenike, da čine čudesa, već ja njima govorim: Živite tako, da skrivate vaša dobra djela, a priznajte vaše grijehе.«

Kad se mudrac »moli«, tad se on ne moli nekom stranom Bogu, koji je od njega prostorno udaljen, već on upravi svoju čud na svoj viši ja, koji je i u njemu i svugdje. I jer je Bog svagdje prisutan, objavljuje se i Njegova veličajnost svagdje u prirodi.

»Ako je neka stvar uzvišena, izvrsna ili moćna, tad znaj, da sve, što je odlično, proizlazi iz moje snage.« Nu ova je nauka nepojmljiva za onoga, koji Boga ne će da spoznaje, već se drži nižih, krivih nazora o svijetu i njegovim predrasudama.

Čini dobra, koliko samo možeš, a snosi ponizno preziranje drugih. Ali je često laglje na dan se tri puta išibati, nego se samo jednoć pred Bogom i ljudima savladati i poniziti.

Dobrota donosi samo onda blagoslov, ako u sebi uključuje mudrost, da, onda je Dobrota Sila; ali bez mudrosti ona je slabost i prouzrokuje više zla nego dobra.

*

Ne može se uvijek dobro činiti, što kod ogromne mase znači: darovati novaca i imutak, u tu svrhu ne bi segla ni sredstva najbogatijih. Ali svagda i svagdje ima svaki pravo, da svoga bližnjega utježi sa nekoliko utješljivih i poučnih riječi. ove su za njegov spas često više vrijedne nego imutak i ma koji novac.

*

Tko iz ljubavi čini nešto korisnoga, taj sije blagoslov, a blagoslov kao i prokletstvo vraćaju se i opet svome praizvoru. Zato i kaže pismo: »Tko posjeduje veliko bogatstvo, a ipak propusti da ga upotrijebi na širenje blagoslova, taj je najveći varalica, jer vara sam sebe, za svoje najveće blago.«

*

Dok samoljublje ne prestane, dotle je čovjek u opreci s božanskim zakonom, jer božanski zakon ne trpi sebičnosti; u božanskome zakonu nosi ovo samoljublje drugo ime, sasmasmo oprečno ime, — ono se zove: »žrtva«.

Čovječe, ti moraš biti žrtvom tvoga bližnjega iz samoljublja, sebi samom za ljubav; jer nijesi li ti to, ne voliš ni sam sebe! Duhovna ljubav leži u žrtvi!

Požrtvovnost donosi izmirenje, izjednačenje svega neharmoničnoga, i ovu ljubav mora čovjek da kultivira, na to ga sili njegov prirodni zakon!

*

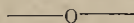
Ako hoćeš da primaš, daj; hoćeš li se uspeti, sidi; hoćeš li živjeti, umri; ako hoćeš da te riječi razumiješ, čitaj ih u svijetlu Duha, a nakloni svijetlo tvoga razuma.

*

Darežljivost nosi svoje ime otuda, što potiče od slobodne duše. Darujte tako, kao što želite primati, prije svega rado, brzo i bez zatezanja. Najbolje je dobročinstvo ono, koje već molbu predusreće, a njoj bliže ono, koje je i što prije ispunja.

*

Ako za druge ne upotrebljujete ono, što je Bog vama već dao, ne ćete naći lako put duhovnome znanju. Mislim, odveć samopromatranja odviše je onoga, što ljudi u običnom govoru nazivlju duhovnom težnjom, sve je to za postignuće cilja, naime duhovnoga rasta, više štetno, nego korisno. To je neka vrst duhovnog egoizma, ma da to zvuči paradokсно. Od početka do kraja naučavaše Isus, da moramo uvijek od onoga, što posjedujemo, davati onome, koji nema ništa.

15.

Većina ljudi nauči sve prije, samo ne ono, što je od svega najvažnije, a to je, da skupe pravo dobro, sreću i život u svome srcu i u vlastitoj ruci. — Ima nebrojenih razočaranja nad vrijednošću života i njegovim posjedom, dolazi konačno sudac nad svima — smrt. Ona oduzme svakomu sve ono, što im se činilo za života pohlepe najcjenijim. Tko za to vrijeme nije skupio nebeskog blaga, nađe se iza smrti kao vrlo siromašna dušica. — Za ovo sveopće krivo shvaćanje, jedino je sredstvo — izvršivati samo jedan put: mudrost u ljubavi i ljubav u mudrosti. Drugog uzgojnog sredstva, koje bi čovječanstvo privadalo božanskoj svrsi — nema! Bog bo ne će robova i slugu u svojoj djeci, najmanje pak ne će takove djece, koja su robovi kapitala, ispunjeni štreberstvom ovoga stališa, a ne će niti požudne putenosti! To su temelji prirodnih zakona, po kojima se možemo vinuti do blagostanja i do potpunog zdravlja.

Sretan je onaj, koji će u predvečerju svoga života moći uskliknuti: Ja sam dane svoje u dobro proveo! Sretan onaj, koji je skrušeno primao svoje kušnje i srčano ih nosio! Ove su kušnje — dok su mu dušu kidale — i pročistile ju od jada i gorčine. Proć, sve vi teorije, koje učite, da smrt nije ništa ili da je opet predigra beskonačnih kazni. Mjesta za nadu, — mičite se pred vječnim životom! Ne tmurna magla, već jasno i sjajno svijetlo izlazi iz naših grobova.

Kad bi smrt bila zaključna riječ za sve stvari, kad bi naše određenje bilo završeno prolaznim životom, pitanje je, da li bi

u nama bila ona težnja za nečim boljim, za onim savršenijim stanjem, o kome nam ne pruža nikakve predodžbe naša zemlja? Nagon za napretkom i prosvjetljenjem bio bi samo prolazna sjenka, nagomilavanje molekula, koji jedva što se združiše, već se i razgađaju? Što je dakle taj kratki zemaljski život, koji je tako kratak, da nam ni za njegovog najdubljeg trajanja nije dano postići ni granice znanosti; taj život tako nemogućan, pun gorčine i razočaranja, da nas baš ništa potpuno ne zadovoljava. Kad mislimo, da smo postigli predmet naših želja, već se nezasićeni obraćamo za drugim nedostiživim ciljem. Stalnost, kojom težimo za nekim idealom, koji nije s ovoga svijeta, težnja da ugrabimo sreću, koja neprestano nedostiživo lebdi pred nama i protiv razočaranja, koja se opiru. — to je jasan putokaz, da osim ovoga života mora biti još i nešto drugo. Neograničene potrebe duše zahtijevaju nužnom konzekvencijom i život bez kraja i konca.

»Smrt« nastupa, kad se duša povuče iz fizičkog svijeta na nutarnje i više razine našega planeta. U astralnoj razini proživljuju se strasti i niži nagoni, koji su ga pokretali za zemaljskoga života. Ljudi plemenite čudi, koji su već za zemaljskoga života nadvladali sve niske strasti i svu svoju snagu volje upravili za višim ciljevima, zadržat će se samo kratko vrijeme u kamaloki (neko čistilište) i bit će možda samo u nekom polusvijesnom stanju poput sna, dok na koncu svog astralnog života ne zapane u san, dok se u to vrijeme njegovi viši principi potpuno ne oslobode ovojine kame i uđu u rajski mir (Devachan).

Uzvišenje bestjelesne duše u više razine bivstvovanja nije u istinu nikakav razvitak duše. Poslije smrti, s iznimkom malo slučajeva, ne nastaju novi uzroci, već se proživljuju samo djelovanja prouzročena u zemaljskom životu, t. j. nečisto se uklanja, a čisto se prisajedinjuje trajnome tijelu (kauzalno, uzročno ili kreposno tijelo), kao aktivna sila. Ali dok je još viši manas vezan uz niže temeljne dijelove čovjeka, može on još uvijek »rađati karmu«, t. j. stvarati uzroke za nove posljedice. Željom spiritista, da stupe u saobraćaj s »pokojnicima«, proizvode se titraji, koji na novo oživljuju zemaljske želje i sklonosti pokojnika i potaknu njihovu dušu da preko medija opće

s ljudima, a time se nanosi šteta ne samo umrlome i medijima, već i prisutnima u seansi.

Smrt ne izjednačuje ljude, kako to mnogi misle. Gubitkom zemaljskoga tijela ne prouzrokuje se nikakova promjena u karakteru ili inteligenciji kojega čovjeka. Kad pokojnik dođe na astralnoj razini do svijesti, a to je redovito iza nekoliko sati, ređe nakon duljeg vremena, tad mu je svijest tako bistra, kao što je bila i na zemlji. Često se događa, da »pokojnik« ne će ni da vjeruje, da je on »umro«, jer si je život iza smrti predstavljao sasna drugačije. Suvjerne predodžbe o paklu i njegovim vječnim kaznama zadaju mu često iza smrti najveći strah, jer svaki umrli predodžbe, koje si je na zemlji zamislio, objektivno i vidi.

Nerazumnim, sebičnim jaukanjem i tugovanjem porodice ne prouzrokuje se rastavljenoj duši samo nepotrební bolovi, već joj se priječi i slobodan put u nebesko bivstvovanje (devachan), dok nasuprot ozbiljne dobre želje ostalih prijatelja pomažu duši kroz kamaloku. Stoga nijesu razne ceremonije u religiji Hinda i kršćana, koje su propisane za mrtve — beskorisne.

Kad umre čovjek, koji se još nije dovinuo do prave samosvijesti, njegov Duh je svakako također u Boga, ali njegova individualnost nije si svijesna svoga božanstva i biva privlačena k zemaljskomu. On teži opet za školom života, da iskustvima i teškim razočaranjima bude upućen u pravu samospoznaju.

Bol je najviše čišćenje, ona je škola, u kojoj se najbolje nauči strpljivost i odricanje, kao i sve visoke dužnosti. Ona je visoka peć, u kojoj se tali egoizam, a topi oholost. U teškim se časovima katkada buni iskušana duša, poriče Boga i njegovu pravednost; ali kad je prošla muke, ona se povratí u se, tada ona uviđa, da je prividno zlo bilo samo dobro; ona spoznaje, da ju je bol učinila boljom, pristupačnijom milosrđu i pripravnijom pomoći nesretnicima.

Kušnja je nepogrešivo sredstvo za naše neiskustvo. Providnost postupa s nama, kako i brižna majka sa svojim neposlušnim djetetom. Kad se oglušimo njenim pozivima, kad se

nećkamo poslušati njen savjet, tad nas ona pušta da se razočaramo i nasjednemo, znajući, dobro, da je nepogoda najbolja škola mudrosti.

*

Ponovni porod je u pravom smislu riječi — novi život. Nad prošlosti nadvija se velo zaboravnosti. Kao što si često u životu poželimo još jednoć proživjeti stanovitu periodu, da ovo ili ono bolje učinimo, nego što smo to zaista pogodili, tako isto nam se pruža prilika novim utjelovljenjem i mi stupamo na poprište života kao dijete, da si sadjelamo nov karakter, da služimo ljubav ili mržnju, priznanje ili prezir.

*

Jedino zakon utjelovljenja može nam protumačiti raznolikosti karaktera, mnogostranost sposobnosti, nejednakost moralnih svojstava, jednom riječi: Sve raznolikosti, koje nam upadaju u oči, a nikako nijesu prebaštinjene, posljedica su reinkarnacije.

— 0 —

16.

U kosmosu vlada zakon, da svaki stvor čini sebi samomu ono, što je učinio drugome. Mora se znati, da svi stvorovi imaju isto porijetlo, pak su u svome najnutarnjemu bivstvu svi jedna cjelina.

*

Svako djelo, svaki čin, svaka misao, koji prouzrokuju djelovanje, nazivljemo karmom. Gdje god je uzrok, tu on mora proizvesti i stanovitu posljedicu; ta se ne da zaustaviti i zakon karme promiče sav svemir. Štoga mi vidimo, osjećamo ili činimo, ma što se zbilo gdje god u svemiru, sve je to u jednu ruku samo posljedica jednoć učinjenoga djela, a s druge pak strane je uzrok, koji će izvesti novo djelovanje.

Zakon karme je zakon apsolutne pravednosti; on ne obećaje ni kazne ni nagrade, već on neminovno izjednačuje uzrok i njegovu posljedicu.

Ako vjerujemo u karmu, i mi smo si svijesni, da u nama ima svojstva i karakterističnih crta, koje su majušne, niske i slabe, tada odmah i znamo, da mi moramo svladati te slabosti.

Nije li nam to moguće u ovom životu, moramo se vratiti u drugi život, u kom nam je nastaviti istu staru borbu. Ta je teška i uzrokom je mnogih muka, ali mi i znamo, ako izdržimo tu borbu i nadvladamo slaboće, tad je taj boj svršen za uvijek i nikad se više ne će trebati poduzimati na novo.

*

Pod pojmom »K a r m a« razumije se zakon uzroka i posljedice u moralnome i duhovnome smislu. Prema ovome zakonu ima svaki izražaj volje bilo mislima ili djelima svojč određene posljedice. Posljedice sabrane karme predidućeg života očituju se tek u drugom novom životu, koji slijedi.

*

Nitko i ništa ne može mi nahuditi, — već ja sam; nikada ne trpim toliko, van svojom vlastitom krivnjom.

*

Svojoj sudbini ne će nitko izbjeći; Božja se pravednost već zato brine.

*

Nema moći na nebu, na zemlji ili u paklu, u cijelome neizmjernom svemiru, koja bi mogla sačuvati čovjeka od posljedica njegovih vlastitih čina. On mora žeti, što je posijao. Ni suzama, ni molitvama kao ni žalobnim melodijama miserera ne može čovjek izbjeći posljedicama zla djela, koja je počinio. Drugim riječima, kako to i budhizam tvrdi, zakon je moralne odgovornosti upravo tako neminovan kao n. pr. zakon gravitacije ili zakon o energiji gibanja i položaja.

*

Svaki uzrok mora imati svoju posljedicu. Ako učinim nešto zla, tad moram zato trpjeti; nema te svjetske moći, koja bi to zapriječila ili zadržala. Isto tako kad učinim dobro djelo, opet nema te moći u svemiru, koja bi mogla zapriječiti, da to dobro djelo i ne donese svoje dobre plodove.

*

Jedini je način izbjeći kaznu, da napustimo nagradu; jedini je put da uzmaknemo nesreći, ako napustimo ideju o sreći, jer je ovo oboje međusobno usko povezano.

*

Tako dugo, dok i jedan čovjek živi u universumu, koji je upravlján neoborivim zakonima, žet će samo ono, što je posijao. Ako je posijao neposlušnost prema pravednom zakonu, tad će požeti neminovnu kázan. Uvidi li svoje pogreške ili grijeh, pak posije pokajanje i popravak, tad će žeti oproštenje i povratak u stanje, koje mu osigurava neizmjenjerna i nepromjenljiva ljubav nebeskoga Oca za vječna vremena. To je jedna od velikih pouka Isusovih, koju je naglasio u paroboli o izgubljenom sinu.

*

Čovjek se razlaže, kako to tumači Sankaraharija, kao biljka. On raste, cvjeta i konačno ugine. Ali u njemu ne umire sve. Ko što umiruća biljka ostavlja iza sebe sjeme, iz koje će izrasti prema sposobnosti nova biljka, tako i čovjek ostavlja iza sebe, kad umre svoju kármu, t. j. svoja dobra i zla djela, koja će za narednog zemaljskog života donijeti svoje plodove. Nijedan opstanak nije prvi, jer je produkt prošastih dijela, a nijedan nije ni zadnji, jer čini za vrijeme toga opstanaka kriju u sebi uzroke opet novoj egzistenciji. Prema tome je »samara«

»Kolo sreće u okoli
Vrteći se ne prestaje«,

(Gundulić: Osman.)

bez početka i kraja, pak je evolucija novoga svijeta iza involucije predašnjega, prirodna i nužna konzekvencija.

*

Svaki je čovjek sam sebi sudija, jer prema upotrebi ili zloupotrebi svoje slobode čini sam sebe sretnim ili nesretnim. Posljedice njegovih čina ne moraju nipošto odmah uslijediti. Zar mi ne vidimo često, kako veliki krivci na ovoj zemlji utištavaju svoju savjest, rugaju se zakonima, žive na oko kao poštenjaci i kao takove ih sahranjujemo. A opet u drugu ruku, koliko poštenjaka progoni nevolja i kleveta! Zato baš i nastaje željezna nužda budućih egzistencija, da u njihovome toku nađe princip pravednosti svoju primjenu i da moralno stanje bića nađe svoje ravnovjesje. Bez ove nužne nadopune, ne bi ovaj naš sadanji život imao nikakva smisla, i gotovo svi naši čini bili bi neopravdani.

»Auch einem Bösen geht es gut,
So lang' das Böse nicht gereift;
Ist aber reif die böse Frucht,
Dann geht es schlecht dem schlechten Mann.
Auch einem Guten geht es schlecht,
So lang' das Gute nicht gereift;
Ist aber reif die gute Frucht,
Dann geht es gut dem guten Mann.

*

Ni crkva, ni moderna znanost, ne mogu nam podati nazor o svijetu, koji bi nas izmirio sa prividnim nepravednostima života. Kad se ogledamo oko sebe, pak opažamo razlike po porodu i imetku, intelektualnih sposobnosti kao i mnogobrojne moralne i ćudoredne razlike pojedinih individua i cijelih narodnosti, kad mi vidimo, da se ludaci i opaki ljudi, koji su pretrpani zemaljskim dobrima, slave i uzvisuju, dok nasuprot drugi, obdareni krepošću, mudrošću i snagom, ginu poradi siromaštva, premda su u svakom pogledu zaslužili sve najbolje; pogledamo li na bijedu i muke, koje su proširene na cijelu zemlju, tada se moramo jednoć odlučiti, da potražimo svemu tome pravi uzrok, ne ćemo li da vjerujemo u neko despotičko, samovoljno božanstvo, koje se može podmititi ili ublažiti molbenicama. Karma, zakon božanske pravednosti ili zakon uzroka i posljedice ili pak o odmazde, uči, da je čovjek onaj, koji prouzrokuje u svome neznanju sve uzroke cijele nevolje i zato treba da snosi sve proizilazeće posljedice. Ovaj nas zakon ujedno i poučava, kako se može izbjeći tim uzrocima.

*

Veliki učitelj u životnoj školi, koji dokazuje čovjeku ništetnost svega postaloga, jeste zakon sveobuhvaćajuće pravednosti.

»Što čovjek zasije, to će i požeti.«

Čovjeka »spasiti« od njegovih posljedica značilo bi: oteći učeniku školsku knjigu. S nikim ne postupa sudbina maćuhinski; svatko je kovač svoje sreće, i sve, što kođa stigne, sve je to za njegovu korist, da se množi njegova uviđavnost. Sve, što se u svijetu zbiva, sve je to nužno i pravedno. — Mi smo danas

ono, što smo si bili odredili prije. Značaj umne sposobnosti i tjelesno stanje, okolina, životni položaj i sudbina svakog pojedinog čovjeka samo su nužne posljedice od uzroka, koji ih je sam prouzrokovao. Usudi su lekcije, i svatko si sam stvara usud, koja sadrži baš onu lekciju, koja mu je potrebna. Jednoć ćemo biti ono, zašto se sada spremamo. Suma svega onoga, što smo željeli u ovome životu, pretrpili i iskusili, a u višem značenju naučili i učinili bez egoizma, sve se to taloži — već i u ovome životu — kao smjer volje, kao povišena svijest i spoznaja i očituje se kao prirodena podloga kod slijedećega poroda. Svako djelo, svaka misao, donosi prije ili poslije svoj plod — za dobrobit čovjeka.

*

Svi ćemo žeti, što smo posijali. Posijana sjetva našeg mišljenja, zboru i tvora daje ljubavi građevno kamenje za izgradnju naše forme bivstva posljedičnog stanja. Nitko neka se ne tuži na svoju vlastitu skovanu sudbinu. Ali i pod najtežim njenim teretom neka si je svijestan uzvišene utjehe, da mu zakon ljubavi dozvoljava, da se iz najveće dubine jada može popeti do sunčane visine slobode i sreće, samo ako bude uzrokom za postignuće te visine.

*

Mi znamo iz dnevnog iskustva, da za svaki prekršaj zakona naše fizičke naravi neminovno slijedi primjerena kazna, stoga možemo punim pravom očekivati, da će se isto zbivati i pri prekršaju moralnih i duhovnih zakona. I iz Kristove nauke znamo, da pri prestupku duhovnih zakona slijede kazne. Drugim riječima, zakon sugestije slijedi dušu i u zagrobni život. Duhovna smrt je neminovni rezultat duhovnog nevjerovanja. To nije osvetoljubiva kazna, već je to temeljni zakon duhovnoga života. Kao što duh oduševljuje put, tako vjera oduševljava duh.

*

Neradini duh, koji se prepušta materijalnim utjecajima, ostaje slab i nesposoban da zamjećuje nježne osjećaje duhovnoga života. On se nade iza smrti u potpunom neradu i svemirske poljane su za njegova zastrta osjetila tamne i prazne. Djelotvorni duh, koji se trsi, da svoje sposobnosti neprestanim radom vježba, zadobiva nove sile; njegov vidokrug opseže

daljnje horizonte, krug se njegovih odnosa sve to više povećava. Sve je slobodniji, što je čišći. Određenje duhova iza groba, njihov čin, sreća, sve to ovisi o njihovoj sposobnosti osjećanja i zapažanja, koja je u snošaju prema stupnju njihovog napretka.

Već na zemlji vidimo, da duhovni užici rastu gajenjem duha. Literarna i umjetnička djela, cvjetovi civilizacije, najviša duhovna dobra, ostaju od divljaka, pak i samih naših sugrađana — nerazumljiva. Niski dusi ponesu svoje običaje, svoje potrebe, svoje materijalne brige za sobom i preko groba. Nemoćni da se uzdignu iznad zemaljske atmosfere, vraćaju se, pak sudjeluju uz ljudski život, uplićući se u njihove borbe, poslove i užitke. Njihove strasti i pohlepe u neprestanom dodiru s ljudstvom, uvijek su budne i nategnute, pak ih tište, a jer su kao dusi nemoćni da im udovolje, postaju za njih teškom mukom. Dusi, koji su se oslobodili zemaljskih utjecaja, stvaraju među sobom simpatičnije grupe, čiji se svi članovi međusobno ljube, razumiju, te žive u potpunoj jednakosti duboke sreće, — za razliku od duhova, koji ne mogahu obuzdati svojih strasti, pak provode skitnički život.

Položaj duha iza smrti proizlazi jedino iz težnja i naklonosti, koje je u sebi razvio. Uvijek nailazimo na neumoljivi zakon sjetve i žetve. Onaj, koji je sve svoje radosti, svu svoju sreću uložio u zemaljska dobra, taj trpi užasno od onoga časa, kad osjeti da je svega toga lišen. Svaka strast nosi već i svoju kaznu u sebi. Duh, koji se nije umio osloboditi grubih i brutalnih uživanja, postaje njihovom igračkom, njihovim robom. Njegova se muka sastoji u tom, da ga one muče, a on im ne može udovoljiti. Tad obuzme zdvojnost škrca, kad mora ogledati kako njegovo nagomilano blago drugi rasiplju. Tad se uzalud bore oholice i mogućnici protiv samoće i siromaštva, koje ih sada okružuje. Tad se osjete mučenima zločinci proklinjanjem njihovih žrtava, uspomene na njihove zločine gomilaju se pred njima ne dajući im ni časa mira ni oduška. Tad uzalud traži egoista saučešća, jer ga sam nije nikada imao. Samoubojica bjesni pod neizrecivim mukama, jer on, koji je mislio nadvladati bol jednim hicem, tek je sada potvrđen pravoj boli, gotovo beskrajnoj i neutaživoj uz raspadanje tijela. Zavist i mržnja glode ih; da nekako izmaknu, traže si slabe i zlu sklone ljude.

Tvrdokorno ih progone i došapćuju im sudbonosne zle misli. Malo po malo proizvire iz ovih izgređa nova muka, krug se sve to više suzuje i najednoć je pred njima neugodna, mučna reinkarnacija.

*

Egoizam je korijen gotovo svim grijesima — egzistencija egoizma je pak posljedica neznanja.

Otvrdnuti egoista prestao bi sticati si nepovlasne pro-bitke na štetu svoga bližnjega, kad bi znao da si sam time nanosi štete. Koje bi pametno čeljade ispalilo hitac, kad bi znalo, da će se tane odbiti i njega samoga probiti? Zakon uzroka i posljedice zapaza se u svemu, što je stvoreno.

*

Mi stojimo posve zbunjeni pred tajnom našeg vlastitog djelovanja i pred zagonetkama života, koje ne ćemo odgo-netati, a onda se tužimo na veliku sfinngu, koja nas hoće pro-ždrjeti. Pa ipak nema nijednog događaja u našem životu, ni-jednog nesretnog dana ili nezgode, koje se ne bi moglo svesti na naše vlastito djelovanje u ovome ili kojem već predašnjem životu. Zakon karme je nerazrješivo vezan s onim reinkarna-cije. Samo on je ta nauka, koja nam može rastumačiti tajan-stveni problem dobra i zla. Samo on nas može izmiriti sa strašnim, prividno nepravednim događajima u životu. Samo ta spoznaja može umiriti naše uznemireno čuvstvo pravednosti. Ako netko, koji ne pozna ovu plemenitu nauku, motri oko sebe, pak uoči silne nejednakosti po rodu i imetku, pameti i spo-sobnosti; kad opazi, kako bene i zlotvori — obdareni po rodu zemskim dobrima — uživaju ugled i čast, dok njihovi najbliži susjedi, premda obdareni razumom i plemenitim krepostima, propadaju, a zaslužili bi sve najbolje, — kad mu srce krvari, a u ušima ječi bolni krik tisuća gladnih, bijednih, bosih, golih i t. d., tad će jedina usrećujuća spoznaja karme zapriječiti, da ne prokune i život i ljude i njihovog stvorca.

*

Ako danas trpim, to je znak, da sam u prošlosti prekršio zakon. Sam sam kriv. Srčano i mirno treba da očekivam svaku prividnu nepravdu. Tako misli čovjek, koji razumijeva. Uzdignutom glavom nastavlja svoj put, taj plod prošlosti, strpljiv u sadašnjosti, a pun nade i pouzdanja u slobodnu bu-

dućnost, koju si je sam privredio. Astrolozima je poznata rečenica: Mudrac upravlja svojom zvijezdom, dok nerazumnim upravlja njegova zvijezda.

*

Svaki individuum je svoj vlastiti produkt razvitka, on ne biva kažnjen ili nagrađen za svoje vlastite čine, već prema njima.

*

»Slijepih i slučajnih« djelovanja prirodnih zakona kao na pr. ledeno doba, pomicanje zemaljske osi, prirodnih pojava izvanrednih vremenskih prilika — nema. Razvoj planeta i prilike na njemu koracaju zaručeni sa prilikama na njemu živućih stanovnika. Oboje kroči istodobno naprijed po zakonu karme. Iza svakog »slijepog slučaja« prirodnog zakona stoji inteligencija, koja nije slijepa. Ova inteligencija ne djeluje po svojoj volji, već izvada volju onoga praduha, kojega označuje imenom »Bog«, jer u njem se stiču svi pojmovi apsolutne mudrosti, ljubavi, inteligencije i pravednosti, u jedno. Njega ne može ni najviši duh pojmiti, ako nije sposoban da ga osjeti.

Prema indijskoj nauci bude »svijet« izmjenice vatrom i vodom uništen ili promijenjen.

— 0 —

17.

U višim regionima svjesnosti svemira ima bića, koja su neizmjerno razvijenija od zemaljskog čovjeka. Ta se bića pričinjaju čovjeku bozima, a u svojoj cijelosti mogu se predstaviti Bogom. Veličina njihovog bivstvovanja, uporedivši ih s našim, mogla bi se donekle porediti razlikom između zemaljskoga čovjeka i jednoga — mrava. Da moderna filozofija ne zna ništa o bitisanju ovih bića, ne mijenja na samoj činjenici. Kad zemni čovjek u svom preuzeću niječe opstojnost ovih viših inteligencija, to je onda naprosto samo dokaz njegove velike kratkovidnosti.

*

Tko študira koji stvor po njegovoj vanjštini, ne dolazi nikada svojom študijom do pravoga svršetka; ali tko spozna stvoritelja, iz kojega sve proizilazi, taj pozna i bit svih stvora. On vidi u svakome čovjeku, u svakoj životinji, u svakoj

formi jednu misao Božju, koja je tim stvorom dospjela do izražaja, a jer spoznaje Duh Božji, može i čitati ovu misao, dušu i bit stvari u njihovim svojinama, kao iz kakove knjige. Zato je neophodno nužna čistoća srca i sloboda duha, jer se samo u duši, koja nije natrunjena samoljubljem, može zrcaliti vječna istina i u njoj se objaviti, a samo slobodan i bistar duh može shvatiti ovu objavu Duha.

*

Čovjek se sastoji od triju stvari i to: mesa, duše i duha. Duh podaje formu, meso poprma formu. Duša je među obim kao veza. Sad slijedi Duh i on uzdiže, sad opet sluša meso i uglibljuje u putene užitke. Prema tome je duša kao sastavljena narav vezana s jedne strane s vječnosti, jer je nena esencija proizvedena iz onog neizrecivog elementa, koji sačinjava zbilju, nepromjenljivost — stalno. Ona je trak vječnoga sunca, iskra Božanstva, struja iz Boga. S druge pak strane, ona je vezana fenomenalnim ili senzibilnim svijetom, jer je njen pomični ili djelotvorni dio građen iz onoga, što sačinjava relativno i fenomenalno.

*

Dobro reče netko negdje, da Duh spava u rudi, diše u bilini, sniva u životinji, a tek u čovjeku se razvio do spoznaje.

*

Duhovno djeluje samo posredno na naše tijelo, zato je potreban organ — duša. Neposredno djeluje samo tjelesno na tjelesno, duševno na duševno, a duhovno na duhovno. Duhom je čovjek direktno vezan na Božanski princip. Duša je dakle veza između Duha i tijela i može nagingati k duhovnome ili više k tjelesnome. Duša je onaj dio čovjeka, koji u nama osjeća, misli, hoće i djeluje.

*

Treba da znaš, da je tvoja duša centrum, stan i kraljevstvo Božje. A da vladar toga kraljevstva može počivati na prijestolju Tvoje duše, moraš se trsiti, da to prijestolje ostane neokaljano, bez svake krivnje i mane. Treba da je čisto od straha i strasti, požuda i krivih predmnjeva, a u svim pokušajima i neuspjesima da ne izgubiš svoj nutarnji poredak i mir.

*

Duša je prava samosvijest čovjeka; u tom »ja« počiva njegova individualnost. Čovjek bez duše bila bi slijepa igračka za prirodne sile, bila bi prazna kuća, kroz čije bi prozore i vrata bijesnila bura.

Samovoljom duše može čovjek obuzdati svoju ćud, umirit je i ušutkat, tako da u njoj svijetli plamen duše i da se u njoj mogu manifestirati tajne duše.

*

I ako fenomeni (spiritista) ne pružaju uvjerljivi dokaz za egzistenciju duše poslije smrti tijela, to smo ipak još više oštećeni otkrićem, da u silama i svojstvima duše nalazimo nedvojbene dokaze za njenu neumrlost. Ovi dokazi baziraju na eksperimentima, koji se dadu proizvesti.

*

Kad bi u nama bila samo materija, kako je onda moguće da mi, dok nam tijelo počiva u snu, znamo i osjećamo da nam duh živi i djeluje bez naših osjetila. Zar tim neprekidanim djelovanjem ne dokumentira baš svoj opstanak i svoju posebnu bit? Magnetička vidovitost, vid u daljinu, slutnje, čitanje misli, sve su to nepobitni dokazi za egzistenciju naše duše.

*

Mi pojмимо čudesne sile i sposobnosti ljudske duše, ali ne njena nužna ograničenja. Mi slutimo, da je duša: »Bog u nama« i iz toga izvodimo, da ona posjeduje sva svojstva Bogu slična, ali mi zaboravljamo, da je ona nužde radi svojom izvanjom okolinom ograničena i da je moramo kontrolirati, dok je u tijelu zatvorena. Mi ne možemo pojmiti, da je duša ograničena u svom stvaranju suda, dok je može voditi sila sugestije i što je najvažnije, mi ne pojмимо, da je duša sijelo svih ljudskih strasti i poriva ćudi i da ona bez kontrole razuma slijedi svaku nemoralnu sugestiju. Ali čovjeku su dane objektivne sile razuma, da svoju dušu odgoji za vječnost i tako izgradi svoj vlastiti — spas.

*

Što mi znamo o svojstvima duše? Ona je sijelo pokretima ćudi i po tome je sposobna, da po njima bude nagrađena ili kažnjena.

Ona posjeduje unutarnju snagu, da spoznaje prirodne i božje zakone kao i vječne principe o pravdi i nepravdi. Ona će biti u stanju, kad se oslobodi tijela, točno odrediti vrijednost svakog dobrog čina kao i sramotu svakog zla i to tako točno, kao da su vagnuti vagom božanske pravednosti. Konačno mi upoznajemo sposobnost ili snagu ljudske duše, koja ima posla s radošću i brigom, dobrim i zlim više nego sve druge zajedno, naime to je njena sposobnost sjećanja.

*

Mi znamo, da je Bog duh. Nadalje znamo po filozofskoj spoznaji, da svakom bivstvovanju poradi nužnosti mora biti temeljem duhovna jezgra. Prema tome ova ne može biti ništa drugo, nego duhovno biće, koje je u nama, Otac u nebu svome. Ne znate li vi, da ste hramovi božji? »Vi ste bogovi!« to će reći, da u vama živi božansko, duhovno biće, po kojemu možete postići savršenu duhovnu svijest; po zakonu kauzalnosti ćete je i dostići, ako udarite pravim putem samospoznaje.

*

Kao što crkveña zvona pozivlju čovjeka na pobožnost, tako isto zove i glas duše čovjeka k — Bogu.

*

Duša uzvisuje i prosvjetljuje intelekt; samo tko je uzvišen i prosvijećen, može da spozna mudre zakone vaselene i pravedno prosuditi svijet.

*

U nama živi prošlost, sadašnjost i budućnost. Uništite svu kulturu, znanost i umjetnost, Duh će sve to opet nanovo stvoriti i proizvesti sve do zadnje mrve.

*

Duhovne klice, duševne monade rade od vijeka u svemiru i one moraju uz iste uvjete i prilike uvijek i svagdje proizvesti jednake plodove.

*

U našem duhu je nakrcano sve blago našeg iskustva, koje smo tijekom svih naših života stekli, koje smo poželi nakon reinkarnacija. To je baština, koju ćemo sigurno naslijediti, čim naučimo da se oslobodimo iz ropstva osjeta i kad

se uzvisimo iz borba i bura zemaljskoga života do onih viših, čišćih sfera, gdje stanuje naš viši ja.

Ljubav buđi klicu božanstva, a duh spoznaje izrađuje duhovni organizam, kojeg su misli upravljene za vječnim i crpe svoju hranu iz neizmjernosti. Onda nije više čovjek u njegovom vlastitom jastvu, koji čini djela, već Bog tvori svoja djela kroz njega.

Netko, koji je duhovno zavirio u korijen stvari, veli: »Zakon korespondencije između duhovnih i materijalnih stvari, divno je egzaktan u svome djelovanju. Ljudi, koji su svladani melankoličnim stvarima, privlače i sami tužne stvari. Ljudi, koji uvijek krzmaju i kukavice, nemaju nigdje uspjeha, a žive samo, da smetaju drugima. Puni povjerenja i hrabri privlače elemente uspjeha k sebi. Svaka žena pokazuje stanje svoga duha već po samoj odjeći. Neuredan čovjek nosi uvijek biljeg beznađa, zapuštenosti i manjak svakog sistema na sebi. Krpe, trulje i gad su uvijek najnovije u duhu, prije no dospiju na tijelo.

Duh, koji je uvijek pun pouzdanja, nade i srčanosti, a ima svoj cilj čvrsto u vidu, privlači k sebi elemente, stvari i sile, koje pospešuju postignuće ovoga cilja.«

Duša mora biti zaposlena apsolutnim mirom kako u srcu, tako i u Bogu. Njoj se ne smije ništa utisnuti, ni nada ni strah, ni veselje ni žalost, ni ljubav ni zloba, uopće ništa, što bi je moglo pokrenuti iz njenoga mira.

Svaka duša mora smoći dnevno stanovito vrijeme za mirno razmišljanje. U tome leži tajna moći. Bez toga ne može nitko rasti u duhovnoj spoznaji ili moći. Vježbajte prisutnost Boga upravo tako, kao što biste uvježbali kakvu glazbotvorinu. Nijedan čovjek ne može u glazbi nešto podati, ako se nije stanovito vrijeme, gotovo svaki dan posvetio muzici. Dnevne egzercicije samim Bogom čine, da se na neki način Božanska prisutnost u nama koncentrira.

Čovječji duh kroči sporo, katkada nesvjesno prema spoznaji jednog jedinog fundamentalnog principa, u kojemu se sjedinjuju supstanca, sila i misao; prema spoznaji najviše moći, čija će ga veličina i veličanstvo ispuniti jednoga dana vjerom i udivljenjem.

*

U svakome se biću bori svijetlo s tminom, u svakoj formi teži duh Božji u prirodi za objavom, ali u čovjeku nalazi tek pomoćnika, koji mu može pomoći sviješću i inteligencijom, da svlada tminu i bludnju.

*

Duh, koji je u nama, jest život, — to je sakupljena energija Božja, koju treba osloboditi, jer je samo on sposoban za svaku promjenu i funkciju našeg bića. To se postizava samo koncentriranjem želje i vjere u Duh.

Bilo da ga trebamo za prosvjetu, bistrenje moralnosti, za ozdravljenje tijela, ili za promjenu čitavog našeg bivstva, nadčovječnu energiju ma za koji neobični posao: potrebna je sila uvijek u Duhu ili u Bogu, koji je u nama prisutan.

Ako smo si svijesni, da je Bog usred našeg života svojim Duhom u tu svrhu prisutan, da uz pomoć naše želje i vjere njime djeluje nadalje, ako nam je jasno, da bez našeg sudjelovanja ili našom dvojbom i nepovjerenjem isključujemo to djelovanje, to je jasno uvidjeti, da sve naše djelovanje počiva u našim vlastitim rukama. Zaista, kako koji čovjek misli u srcu svomu, onakav je. Jer gdje ti je blago, tamo ti je srce. Pazi svim trudom na čistoću srca, jer iz njega proizviru odluke života. Ne možeš služiti dva gospodara u isti mah. Vjerujte u Boga, koji djeluje u i po Duhu u samome čovjeku, pak vam ništa ne će biti nemoguće. To su pozitivne potvrde Kristove.

*

Može, ali se i ne mora dogoditi baš u ovome životu, no ipak će se jednoć sabrati duša. Umorna od svega odlučit će se konačno da pođe k Ocu svome. Čovjek, koji početka provodi životinjski i egoistični život, raznim proučavanjem i tijekom raznih doživljaja naraste do božanske i duhovne spoznaje. Svaki to mora postići sad prije, sad poslije, već radi svojih iskustva.

Ne pomaže ništa, svaka duša mora prije ili kasnije naučiti, da se sama snađe s Bogom. Ništa drugo je ne čini gospodarom njene sudbine.

Samo je jedan Duh, uči nas sv. pismo. Njegove su manifestacije različite. Spas se sastoji prema tome u tome, da spoznamo da smo i mi po svojoj nutarnjoj biti — Bog.

»Mi smo božanskog porijetla«, veli sv. pismo, »u njemu živimo, bitišemo i jesmo.« Ne može nas spasiti Bog, »koji nas iz vana gura«, već unutarne svijetlo — kako veli biblija — koje svakoga prosvjetljuje, koji se rodi na svijet.

Tajnovito je djelovanje Duha Božjega u čovjeku. Blago onome, kome je dobačeno zlatno uže spasonosne milostive sile, blago onome, koji se prihvati za to uže i pomalo se po njem uspinje pomoću svemogućće dobrote vječnoga.

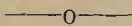
Što je viši Duh, to je i suptilnije, lakše i sjajnije astralno tijelo, pak je i tijelo slobodnije od strasti, umjerenije u svojim zahtjevima i požudama. Plemenština i dostojanstvo duše padaju natrag na astralno tijelo, pak ga čine harmoničnijim u formi i eteričnim; ona se pače odrazuje i na samo fizičko tijelo — na licima takovih tjelesa titra sjaj nutarnjega svijetla.

Čista nas filozofija uči, da u stvaranju vlada savršen red. Red bez nakane nije moguće zamisliti i jer nakana uključuje u sebi svijest, to mora da u cijeloj prirodi vlada Duh, koji sve zna i pozna i utemeljen na toj spoznaji daje maha svojoj naravi, da stvara i izgrađuje.

Svijetlo Duha svijetli u našoj nutrinji, ako smo slobodni od zlih strasti, koje nas potamnjuju i krče upad svijetla u nas. Ono nam svijetli, kad se saštajemo i kad se trudimo da primimo u sebe one utiske, koji su proistekli iz duhovnih sila, a odjekuju u našim srcima, pak nas čine sposobnima prihvatiti Ljubav i Istinu.

Svijetlo Duha je mir, zadovoljstvo, blaženstvo; sjene su Duha jad, briga i bol.

Poznati mistik, biskup Tanler, veli: »Tko teži da vidi najviše, taj mora da bude visoko uzvišena zvijezda, mora izbjegavati sve zemaljske i prolazne stvari i mora biti prožet svetim Duhom, inače ne može postići sposobnost, da promatra i proučava nebeske stvari.

18.

Kruna života je spoznaja istine. Ona neka resi glavu čovjeka. Tko je ima, taj ima istinu i može istražiti dubine božanstva.

*

Najveća istina je i najbliže; ali svijet, ljudi svijet traži je većinom u najvećoj udaljenosti, a posljedica je, da ostaje u vječnoj bludnji.

*

Još se nije nikada božanska istina s nebeske visine spustila na zemlju, a da je nije naobražena svjetina odmah okaljala, nogama pogazila, javno poružila; pismoznanci i farizeji je iskrenuli, iznakazili. Tko hoće istinu upoznati, taj mora imati i duhovne snage, da se uzvisi do nje.

*

Tko hoće doseći istinu, mora se odviknuti od osjetljivosti čudi. Svatko mora nastojati doseći istinu. Jer samo po istini možemo doći do sreće, mira i čudoredne čistoće — a jednog i do blaženstva i viših stanja uopće.

*

U svakom religioznom sistemu može biti sadržana istina, radi se samo o tome, tu istinu pronaći. Zato nije potrebno da netko pređe od svoje religije drugom sistemu, pretpostavivši, da on pravu istinu ne može pronaći u svojoj vlastitoj vjeri.

*

Istina čini čovjeka slobodnim, veli se na jednom mjestu u sv. pismu. Čujte, ljudi, ove uzvišene riječi! Kolika slast i uznesenost počiva u tim riječima: »istina nas čini slobodnima«

— od svih grijeha, svih muka, svih razdora i sumnja! Kad upoznate istinu, bit ćete slobodni; dakle trsite se, da je upoznate, radite neumorno da je shvatite i prihvatite, ako ne ćete i nadalje kukati pod jarmom neistine, muka i grijeha? Prihvatite istinu time, da istražujete duhovno i Božansko, jer samo u njima leži istina i — vi ćete se osloboditi! Kada ćete početi pravom samozatajom? Kada???

»Istina vas čini slobodnima«, kazuje biblijska rečenica; ali ona je plod, koji zori visoko na životnome drvu, a nije svatko dosta visok, da ga dosegne. Vanjska znanstvena sticanja, ma bila i od kakve vrijednosti, ne hasne nam pri tome mnogo, kao ni moral, koji proističe iz sopstvenoga mudrovanja. Velika učenost nije uvijek slobodna i od velike prostote, surovosti hladnoće, jer i među najvećim zločincima naići je često na mnogo oštroumnosti i znanja.

Svijetlo istine i ljubavi, jedini spasonosni princip u svemiru, žari kao sunce u sva vremena i na sve strane. Samo zla strasti i oblaci gluposti su krivi, da oči ljudi ne vide jasno svijetlo sunca istine. Zato je dužnost svih ljudi, koji su napredniji u duhu, da svaki pridonese nešto za veliko djelo prosvjete. Mora se nadvladati svagdanji površni nazor o najvažnijim pitanjima bivstvovanja i to širenjem višega nazora o svijetu nazora, koji se osniva na duhovnoj spoznaji, koji će postati svjetskim nazorom budućnosti, čim dospije vrijeme za to.

Svijetlo istine svijetli za svakoga. Svatko može u svojoj duši udisati duh spoznaje i izdisati ga u obliku ljubavi. Nijedna crkva i nijedno »teozofsko društvo« ne može za se zakaparirati Duha svetoga; Bog se ne može zatvoriti ni u kakovu škrinju, da služi kao objekt gledanja ma u kojoj crkvi; nitko ne može hodati putem, kojim treba stupati drugi i moraju stupati, da dospiju do cilja. Tko ljubi Boga u svim stvorovima i tko susreće sve ljude, koje sastane na svome putu nesebične ljubavi, taj je na pravome putu, u njem će se, — kad dozrije, — objaviti snaga, moć i divotnost Božja.

Izvori istine nijesu samo gruba zapažanja, nijesu samo filozofska mišljenja, ne samo pamet i zaključujući razum. — Neprevarljivi izvor istine je slutnja, čuvstvo i osjećanje, možda je i ovo potonje jedina zbilja, za koju mi znamo.

*

Istina je nerođena, stvorena iz ničesa i nije ni od koga izmišljena. Mnoge se stvari čine kao odnosno istinite, nad istinom nema više ničesa, već jedino nerazdjeljiva zbilja bitnosti i vrhu svega »najsavršenija krepost«, »najviše dobro«. Ona je neovisna od svih pojava, i njena spoznaja je mudrost Božja ili »t e o z o f i j a«. Tako primjerice možemo po vanjštini nekoga čovjeka s nekom vjerojatnošću zaključiti njegov značaj iz njegovog obličja, hoda, držanja i t. d.; ali gdje govori duša duši i kad čovjeka upoznamo duhovno, pri tom se baš ništa ne obaziremo na njegovu spoljašnjost. Tu nema govora o objektivnom razmatranju, mi se naprosto osjećamo s predmetom spoznaje jedno, mi u njemu prepoznajemo vlastiti ideal, ne mareći, da li je pojava, u kojoj se svojom vanjštinom reprezentira nešto mlada ili stara, lijepa ili ružna, savršena ili nesavršena. Tko visi samo na pojavi, taj ne poznaje bitnosti, on ljubi prikazu i tako vara samoga sebe.

*

Sama mudrost ili sama istina još nas ne dižu na viši duhovni stupanj, već mudrost spojena s ljubavi. Drugim riječima: nije dostatno, da čovjek zna što je istina. Istina se mora proživjeti, mora se pretvarati u čine, ona se mora primijeniti životu, onda se tek u njemu razvije viši duhovni stupanj života.

*

Samo onima, koji žedaju za istinom, neka se daje piti sa svježega izvora vječne istine i to s početka — ako će koristiti — a to je važno, kap po kap.

*

Budimo pripravnici za istinu podnositi porugu opasnosti.

19.

Čovjek nosi u najdubljim dubinama svoga bivstva svoju veličinu ili sav svoj jad kao posljedicu svoga djelovanja. Melodični ili strogi glasovi, koji se u njemu javljaju, su vjerni tumači velikoga zakona. Ti su glasovi to moćniji, što je čovjek dalje napredovao na putu svoga usavršivanja.

Duša je svijet, u kome se ne miješa svijetlo s tminom. Pozorno proučavanje njeno vodi nas od iznenađenja do iznenađenja. U njenim borama sakrite su klice svake sposobnosti i one čekaju čas oplodnje, da se razviju u svijetle trakove. U onoj mjeri, kako se ona čisti, raste i njena spoznaja. Što je oduševljava u sadanjem stanju, darovi talenta, iskre genija, sve je to malo prisposobivši s onim, što će polučiti jednoga dana, kad je dosegla vrhunac svoga razvijanja. Ona doduše posjeduje već sada neizmijerna skrivena pomoćna vrela, nutarnja duboka, razna i najfinija osjetila, vrela živih utisaka, samo su ova našim grubim ovojkom zapriječena u svom djelovanju.

Mnogo je ljudi, koji teže za spoznajom Boga, a ne mogu je doseći, jer ih priječe naučene ili uzgojem natisnute zablude i predrasude. Za ovakove su potrebna razjašnjenja, da se uzmognu ukloniti sve zapreke, koje su na putu samospoznaji istine i koje priječe, da ne može sinuti svijetlo istine u nutrinju svakoga pojedinog čovjeka.

Vrlo ugledni učenjak, profesor C o w e s, utvrdio je nakon što se mnogo godina bavio teozofskim studijem, da se njemu čini kao da bjega za »bludećim svijetlom« (Irrlicht), koje se nikako i nikada ne može uhvatiti. Zaista i jest tako. Tko svijetlo mudrosti traži lampašem materijalne znanstvene spekulacije, taj ga nikada ne će uhvatiti.

Goethe pjeva: »Wenn Ihr's nicht fühlt, Ihr werdet's nicht begreifen.«

Ozbiljna je svrha života. Čovjek mora primati vječno u sebe i donijeti vječni plod. Nije svejedno kako upotrebljujemo svoje vrijeme, u koje se okolnosti upuštamo, u kakovom se društvu krećemo, da izgrađujemo u sebi novoga čovjeka, ili ga puštamo propadati.

Pravi svjetski mudraci, koji su ispitivali Duha, dobiše uvijek jedan te isti odgovor, naime: »Porijetlo i cilj čovjeka je — Bog.«

Dar spoznaje je lijepo obećanje za ljudstvo, pomoću kojeg može čovjek spoznati svoju vjeru, da li je prava, — svoju nadu, da li je dobra i prema tome da prestane slijepo vjerovanje i kriva nada, koji samo smućuju čovjeka. Spoznajom će se ljudi opet naći na okupu u istini, i kad su se tako ljudi u istini opet snašli, tko će im braniti, da se međusobno ljube?! Tko će joj moći odoljeti, da teži neumorno za savršenstvom?! Jer spoznaja je nebesko svijetlo, koje će obasjavati filozofije i religije ljudi, pak će pokazati, kako su one znamenite...! I kad je jednom čovjek okom, srcem i mozgom upoznao važnost njihovu — tko će mu onda moći poreći, da mu je Bog otac, koji ga je stvorio, a majka da mu je priroda, koja ga je porodila pred neizmerno mnogo vremena i da mu je budući individualni život u vječnosti? Tada će mnoge mreene pasti s očiju i nada, koja se danas nadala vremenitome, razbistrit će se i nadati se vječnosti!

Ljudstvo ima da prevali tri velika vremenska odsjeka; dva su prošla, treće nastupa. U prvo doba držalo je istinom ono, što je vidjelo, dakle je spoznavalo očima. U drugoj dobi spoznala se istina srcem, a u trećem odsjeku spoznat će istinu umom. S početka je vjerovalo u ono, što je vidjelo, onda što je osjećalo, a konačno će vjerovati ono, što će mu biti jasno u duhu.

Cilj života i evolucije je postignuće neumrlosti duše. Ljudi, ako hoće da se spase, moraju se otresti bludnje, da je ovaj hiroviti prividni život jedino što ima, — moraju se osloboditi okova niskih požuda i strasti, koje ih čine žrtvama smrti i svake propasti. Besmrtni Bog-čovjek živi u nama, on živi u svakom čovjeku i čovjek se mora dovinuti do te spoznaje, — do te svijesti. To je njegov spas, to je njegov cilj, — živi, realni cilj, — predalek da ga besmisleni, strasni, tromi, poprečni čovjek može shvatiti; cilj, za koji treba uložiti svaki čovjek svu svoju snagu i energiju.

Prvi je uvjet apsolutne spoznaje istine: posjedovati sposobnost i razlikovati između vječnoga i prolaznoga. Božanski čovjek stanuje u svijetlu spoznaje, životinjski čovjek u tami neznanja; božanski čovjek živi u istini, a istina je On sam. Zemaljski čovjek stanuje u carstvu osjetila, predodžaba i sanja. Prolaznome čovjeku pripadaju prolazne stečevine ovoga prolaznoga svijeta. Samo u spoznaji više ljudske naravi u nama i u svemu. leži konac borbe u sreći na nebesima i na zemlji.

Prispodobimo li apsolutno sa nama nevidljivim duhovnim suncem, a *logos* neka je jedna njegova zraka, koja pada na čisto zrcalo, tad će se u njem zrcaliti sjajna slika tog sunca, mi je možemo nazvati sinom tog sunca. Uzmimo, da od ove zrcalne slike izlazi opet jedna zraka svijetla, koja pada na površinu kovine, i tamo će se odraziti, ovaj odraz bi nam prema našoj poredbi predstavljao višu individualnu svijest — »dušu«. Padne li od ovoga konačno odraz na tamnu površinu, on nam može predstavljati svijest osobnosti, pri čem ali moramo uočiti, da se na ovoj »tamnoj podlozi« osim iz nutrinje dolazećeg svijetla odrazuju još sva moguća svijetla izviruća iz izvanjeg ćutilnog svijeta, tako da se odraz dolazeći iz duše u ovom svjetlucanju i igri šara lako izgubi, kao što se i prečesto zbiva u običnom životu, kada ćutilni utisci i maštanje potiskuju svijest pravog ljudskog dostojanstva.

»Nitko ne može doći do oca, nego samo po sinu.« Mi se moramo iz gužve, koje su u nama stvorile ćutilnost i krivovjerje, požude i strasti kao i predrasude, razviti, — moramo se osloboditi krivog čuvstva sopstvenosti, da dospijemo do duševne svijesti, t. j. do svijesti naše prave individualnosti i ljudskoga dostojanstva. Tek onda može u nama sinuti svijetlo istine, tada postajemo jedno s Kristom bog-čovjek, a po njemu spoznajemo — Boga. Cilj je doduše još vrlo dalek, pak nam se pomisao na nj pričinja kao san; ali to samo onda, kad ga zbilja promatramo iz velike udaljenosti, a zaboravljamo, da je u nama samima svijetlo i sunce istine.

Konačna je svrha čovjeka djelo, odnosno čin, a ne misao, ma bila ona i najplemenitija. — Priznavanje istine još

nije i izvršivanje. Što se ljepše i uzvišenije, što glasnije govorī o kreposti ili o dužnosti, a ništa se ne radi, to nas sve više podsjeća na prenavljanje i himbenost.

*

Blago onima, koji nijesu tražili nikakove nagrade na zemlji, već su se nadali nagradi iza uskrsnuća; tamo u carstvu istine, gdje nema prevare i krive prividnosti, gdje je sve jasno i svijetlo, gdje je sve istinito i božanski; oni će se radovati svojoj nadi svoga iščekivanja, tada će uživati sreću u istini, užitak, koga nijesu mogli naći na zemlji, jer je svaki užitak u tjelesnom životu tašta obmana i ne može trajno da udovoljuje, jer naskoro nastupa gađenje, dok se konačno sve ne svrši slomnim tijelom.

*

Kako u moralnome tako i u fizičkome svijetu vlada samo: uzrok i posljedica. Njima vlada sve obuhvaćajući, nepromjenljiv i vječno nepogrešiv zakon. Što mi u svome neznanju i kratkovidnosti nazivamo nepravdom sudbine, nije ništa drugo, nego pokora za prošlost. Čovječji usud je samo otplaćivanje dugova, kojih smo dužni sami sebi prema neumoljivom zakonu.

Prema tome je naš sadanji život direktna neizbjéživa posljedica naših predašnjih egzistencija, kao što je i naš budući život, ali ona pri svakom utjelovljenju donosi sa sobom kao trh, svoja dobra i zla svojstva. To su sva dobra i sva zla, što su se djelovanjem za svih prijašnjih života skupila. Tako mi vlastitim svojim rukama tijekom naših egzistencija sami prisposobljamo naše moralno biće; — kujemo si našu budućnost sami i pripravljamo svoj okoliš, u kome ćemo se ponovno roditi, kao i mjesto, koje ćemo zauzeti u novome društvu.

Zakon o reinkarnaciji sjaji svojom pravednošću nad svjetovima. Svako pojedino biće postaje kovačem svoje sreće onim časom, kad stane svijesno vladati svojom savješću i samim sobom. Po volji može kovati i kidati lance, koji ga vežu uz materiju. Bolna životna stanja, koja moraju stanoviti ljudi proći, dadu se jedino protumačiti djelovanjem ovoga zakona. Svaki život, pun mana mora se okajati. Doći će čas, kad ohole duše dolaze na svijet, ali u čednim i podređenim životnim okolnostima, kad tromi i lijeni budu upregnuti u jaram rada i mar-

živosti. Onaj, koji je sijao bol i muku, sam će trpjeti. Nu duša nije zauvijek vezana na ovu zemlju.

Kad je postigla nužna nova svojstva, ostavlja ovu zemlju i uspinje se u viši svijet. Tako proputuje svjetove, kojih je pun svemir. Kako u novome okolišu kroči sve to više naprijed, skuplja oko svoga bića sve to više moralnoga bogatstva. Nakon nebrojenih izmjena života i smrti, pada i uzdizanja, oslobađa se reinkarnacije i ulazi u užitak božanskoga života. Ovdje doprinosi svojim djelima upravljanju bića i stvari prema božanskom planu. To je tajna psihe čovječje duše.

Duša nosi u sebi zakopanoj zakon o njenom određenju. Učiti, proučavati odredbe, odgonetati taj zakon, to je prava životna znanost. Svaka iskra s božanskoga ognjišta, svaka pobjeda nad samim sobom, nad strastima i egoističnim porivima, sve to veseli dušu. Veselje je to veće, što je teže izvojštena pobjeda i to je za naš napor obećano nebo. Taj raj nije daleko od nas; on je u nama — a čuvstvo je blaženstvo i sreće ili — kajanje.

20.

Prastara i istinita rečenica glasi: »Svaka prava mudrost proizilazi iz Boga, jest u Bogu i vodi natrag Bogu.«

*

Proučavamo li prirodne zakone, slijedimo li idealnu ljepotu, iz koje crpi sva umjetnost, svugdje i svagda naći ćemo nad svim stvarima i na njihovu dnu ideju višega, nužnoga i savršenoga bića vječan izvor dobrog, lijepoga i istine, — izvor bića, koje je jedno sa zakonom pravednosti i najvišega razuma.

*

»Uzdigni se do mene i obujmi me«, veli božanski Hermes, »i ja ću ti pokazati divotne stvari, koje nijedna ljudska misao ne može shvatiti, a nijedna ljudska usta izreći!«

*

Sve što jest, jest u Bogu, a ništa ne može biti bez Boga, niti se može pojmiti bez njega.

*

Pod oznakom »Bog« ima se razumijevati: Jedino, nevidljivo, najviše bivstvo; vlastiti »Ja«, koji je temelj svim javnim formama, ono je u svim ljudima jedincato, pak je za ograničene pojmove nedohvativo i nepristupačno definiciji, jer ograničeno ne može nikako obuhvatiti i u se primiti ono, što je neograničeno.

*

Neki, koji je Boga u sebi tražio i tamo ga našao, uvjerava nas, ako mi tražimo Oca svim srcem, svom voljom i svim silama, sigurno ćemo ga i naći. Mi smo ga dosele tražili po knjigama i hramovima i u nekom nedokučivom nebu. A sada ćemo ga poput izgubljenog sina nakon dugog lutanja iz daljine povrativ se, potražiti u vlastitoj kući — u hramu, gdje se kod njegove gradnje nikada nije čuo zvek čekića ni sjekire — u našem tijelu. Jedan od najvećih teozofa, S v. P a v a o, rekao je već pred 1900 godina: »Ne znate li vi, da ste vi hram svetoga Duha i da Duh božji u vama obitava?«

*

Tko ima zapravo otvorene oči, taj vidi Boga, kako u najsitnijim, tako i u najvećim stvarima.

*

Bog je život. Ali je Njegov život podvržen zamrlosti u izvanjem svijetu. Njegov duh zapada u laglji ili teži san, kad se preobrazuje u grubu materiju. Ovo je u istinu dublja tajna, koju biblija padom Adama i smrću Krista simbolizira. Taj »pali« duh, taj izgubljeni sin vraća se nakon dugog lutanja po tuđini opet u svoj očinski dom, — u slavu, — koja je i prije bila njegova. To je misija i pobjeda duše svakog pojedinog čovjeka.

*

Mi smo upoznali Boga u sebi kao silu; ali ta sila nije Bog sam, već samo neki izljev od Njega i podložna je našoj volji, bila ona dobra ili zla.

*

Kod čovjeka, koji teži za božanstvom, nastupaju uslijed toga pobudene energije i niži uplivi dolaze jače na površinu; jer ovdje se sastaju dva pola, koja se međusobno pobijaju. Držiš li se ozbiljno svoga duhovnoga imena i misliš li na nj svijesno, to ćeš se začuditi nad njegovom moći, pred kojom

moraju uzmaći sve niže ćutilne misli. Ćovjek mora ujedno oživiti Boga u sebi, jer Boga si moŹemo zamisliti u nama samo kao silu, mi ga moramo prepoznati u mislima kao snagu volje, a u svim našim djelima kao djelujuću silu u objavi.

*

Svijet je utjelovljena misao BoŹja, to su već izrazili različni pjesnici, premda moŹda malo njih ima jasnu predodŹbu o tome, kako se razumije to »mišljenje«. Bog je jedinstvo svega, u njemu su: misao, volja i rijeć jedno i nerazdjeljivo. Što Bog hoće, to i misli, a što namisli, stvori odmah djelom. Dok misli, stvara svijet u njegovoj materijalnoj naravi, koja je vlastito njegovo »tijelo«. Ta jedina misao pokrenuta voljom, dolazi do izražaja prenućem naravi (stvaranje) i na taj naćin poćinje evolucija svijeta forme.

»Mišljenje BoŹje« ne pretpostavlja, kako to stanoviti kratkovidni filozofi vjeruju, »mislioca« odijelita od svijeta, već je sav universum spoljašnji izražaj posvudne vjećne bitnosti, koje se nazivlje apsolutno jestvo, najviše idealno i ujedno jedino realno. »Bhagawad Gita« veli njemu: »Uzvišen nada svih bića, ipak je u svima, sam u sebi nepomićan, pokreće se u svojoj naravi. On je dalek, a ipak blizu. On nije podijeljen u bićima, a ipak djeluje u svima.« A meštar Eckhart kaŹe: Što imadu u sebi sve kreature, to ima u sebi Bog.

*

Posjedovati nešto od Boga, već je Bog u njegovoj cjelini; nešto od Njega obuhvaća Njegovu ćitavu bit, zato je on u najniŹjoj kreaturi tako savršen, baš kao i u najvišoj. Tko Boga spozna više samoga sebe, a znade ga u sebi i u drugim ljudima lućiti od prolaznoga i prividnoga sebstva, taj vidi u drugim stvorovima ne samo svoga »brata« i svoju »sestru«, već sama sebe, t. j. Boga, koji je jedini u svim stvarima jedinstveno i pravo biće.

*

Što ljudsko srce Źeli i traŹi, to su dokazi za egzistenciju jednoga Boga, ne samo neke Inteligencije ili Sile, već jednoga Boga ljubavi i dobrote, Oca ćovjećanstva, kako ga Krist nauća. U svakom normalnom ljudskom biću ukorjenjeno ćuvstvo oboŹavanja mora neminovno dovesti do zakljućka, da nije samo

čuvstvo religijoznog obožavanja normalno, već da je i fenomenalno svojstvo duše, da daje čovjeku nedvojbeni dokaz za njegovo božansko porijeklo i da demonstrira egzistenciju jednoga Boga ljubavi.

*

Bog je u svemu, što nam se dogodi. Svejedno je, ma kako zlo ispala okolnost ili mi krivili drugoga za našu brigu i zlo. Ako smo hrabri, da u svemu, što nam se događa, vidimo Boga, tad će se i sam bijes ljudski preokrenuti u naš probitak; pak baš prilike u našem životu, koje prouzrokuju boli i muke, te će se pred našim očima pretvarati u veselje, ako samo ustrajemo, da u svemu, dakle i u njima vidimo — Boga.

*

Bog je Duh. Ali kao neosobno bivstvo. On je od iskona sama po sebi egzistirajuća životna supstanca, inteligencija, dobrota i moć, iz koje je svaka egzistencija i supstancija tek nastala. On je providnost i ekonomija, koja je apsolutno savršena i bez ikakvih potreba, tako da nijedan vrbac, nijedna vlas ne panu na zemlju i ne poginu bez Njegovog znanja i bez Njegove sve obuhvaćajuće skrbi. Priznanje i primjenjivanje ove istine je za pravo razumijevanje i napredak neophodno nužno. Bez toga razumijevanja ne bi mogao čovjek, — razumom obdareno i moralno odgovorno biće — na inteligentan način raditi u skladu s božanskim providnošću, da sam u sebi unaprijedi onu savršenost, koja mu pripada kao djetetu Božjem. Budite savršeni, kao što je i vaš Otac u nebesima savršen.

*

Prema znanstvenom značenju znači Bog: Dobro. Bog je istovjetan s dobrim, isključivo apsolutnim dobrom. Kad to znamo, biva nam jasno, da u čitavom svemiru ne postoji ništa zla, već samo ono, što ga počinio čovjek. Sve to zlo proizlazi iz »izvrsnog« čovječjeg mišljenja i iz nepoznavanja Boga, kome imamo iskazivati neograničenu ljubav. Svako zlo je samo po sebi bludnja. Jer što nije od Boga, može biti samo bludnja, a bludnja nije ništa. Što manje posvećujemo pažnje ovome ništa, to ono gubi sve više moć nad nama, i to će ga brže nestati s površja zemlje.

*

Da, istina nije drugo van Bog, sve forme, ovamo računajući i ljude, su samo pojave, u kojima se očituje vječno jedinstvo kao raznolikost. Sva živuća bića su tako reći samo sjene jedinstvenoga vječnog svijetla, koje u sebi nikada ne prestaje bivstvovati, ako i forme, u kojima se osobno personificira z tuzemnoga života nestaju.

*

Bog nije slijepa priroda, koja stoji bez sućuvstva spram osjetljivih stvorova. Bog je savršen svjetski Duh, koji materiju stvara i uobličuje, koji logički misli i uređuje. Bog je pravi izvor dobrote, izvor ljubavi i pravednosti. Nitko ne pozna njegovu pravu bit, nepojmljiv je i neistraživ je njegov unutarnji život.

Mi smo ljudi hram Božji; mi smo pravo oruđe za izvođenje njegovih božanskih planova. U nama se objavljuje Božji Duh, kroz nas hoće On da svrši djelo spasenja. U ljudstvu neka vlada pravednost Božja.

Ništa nije u nama, što ne bi bilo sadržano u svemiru, pak ako u nama živi i tvori osjetni Duh, tad je On jedan dio od vječne cijelosti, svijetlo od vječne svijetlosti, biće od vječnoga bića, duh od vječnoga Duha.

*

Ljudski se razum tako lako privikne na zvuk riječi, koje sluša od djetinjstva svoga, koje više puta i nemaju za nj ni pravoga smisla. Jeste li ikada razmišljali ili pokušali da pojmite, što to znači »biti Božjim baštinikom i subaštinikom Kristovim«? To znači, kako kaže Emerson, »da je svaki čovjek izlaz, a ne može da bude i ulaz svega onoga, što se u Bogu nalazi.« To će reći, da sve što Bog jest i ima, da je u istinu za nas, — Njegove jedine baštinike, — ako ćemo samo znati zahitjevati našu baštinu.

*

Većina ljudi vjeruje, da je stvaranje događaj, koji se nekoć zbilo i da je stvaralačko djelovanje prestalo dogotovljenjem nekoć stvorenoga. Tko to vjeruje, drži, da je stvaranje vezano na vrijeme i prostor. Taj je nazor neispravan; jer sve, što živi, živi u nama i pripada Bogu, koji je svagdje prisutan; Stvorac prema tome živi i u nama i u vječnosti i zato bivstvovanje, začetak, savršenstvo i konac su u Bogu sada i u vječitoj

sadašnjosti. Kad bivstvovanje i začetak svemu, što egzistira, ne bi bio u vječnosti, ne bi egzistirajuće sada imalo nikakvog srodstva s Bogom. »Put, istina i život« moraju biti izvor i početak svega živućega; po tome mora se naći i svoj svršetak u svome začetku. Ja sam riječ, koja je svijetlo svijeta i prosvjetljuje sve ljude, koji dolaze na svijet; stoga je sve, što u meni živi, prosvjetljeno mojim sjajem kao i gorući grm Mojsije, raspaljen svijetlom moje svete prisutnosti.

*

Bog ne treba pomoći nijednoga čovjeka, a opet bez ljudske pomoći ne može ništa proizvesti u čovjeku. Kao što sunčano svijetlo ne može sjati ondje, gdje mu je zapriječen ulaz, tako se i duh samospoznaje može objaviti samo ondje, gdje nema ničesa, što bi priječilo tu objavu.

»Proširi svoje srce, to će ući u nj Bog; ti ćeš mu biti nebo, a on tebi kralj.« Eckhart veli: »Odstrani od sebe sve, što nije Bog, onda ti preostaje još samo — Bog.

Jesi li jednom prodro u duhovnu svijest, tad ostani u njoj. Okruži se čarobnim krugom duhovne jakosti volje, koja će zapriječiti ulaz svakoj osjetnoj misli.

*

Opetovanje ma kojeg nijekanja ili tvrdnje spada u nužni samouzgoj razuma, koji je tako dugo živio u krivom i lažnom uvjerenju, da je upravo potrebno ovo neprestano ponavljanje — kao da valja skinuti staru obuču i odjenut se u novu. Čovječja misao stvara si ono, što si umišlja. Nitko drugi ne može nam ništa dati, osim Bog, koji stanuje u nama. On je izvor svake radosti, svake utjehe i svake moći.

*

U zemaljskom se čovjeku bude one sposobnosti, koje si je prije izvojštio i koje su bile uspravane za njegovog postanka. Nijedan čovjek ne može drugome podati neko svojstvo, pak ni sam Bog uslijed nemogućnosti slobodnog djelovanja. On je dao budećem se duhu slobodnu volju i prilike, da se po njem uzvine do savršenstva. Kako bi mogao Bog apsolutne pravednosti dati nekom čovjeku dobra svojstva i time mu omogućiti da razumnije, što je pravo duhovno veselje, — tako da on kao čovjek hrli k duhovnome, kao što se suncokret obraća

suncu — dok je opet taj isti Bog dozvolio, da netko počne svoj zemni život u zlu i opačini i da ga tako završi. To ne zadovoljava ni naše čuvstvo pravednosti. Kako bi onda to mogli očekivati od samoga Boga?

*

Bog ne djeluje jednako svojom milosti, već prema tome, na kakovu pripravnost nailazi za primanje. Njegovo je djelovanje u svakom čovjeku drugačije. O tom imamo i u prirodi potvrdu. Naložimo li krušnu peć i u nju turimo tijesto od zobi, ječma, kukuruze i pšenice, to opet ista vrućina u peći ne djeluje jednako na svako tijesto. Jedno će biti lijepo i dobro pečeni kruh, drugo tvrdo, treće još tvrde. Tome nije kriva jednaka vrućina, već materija, koja je različna. Na isti način ne djeluje Bog jednako u svim srcima, već prema tome, na kakovu nailazi pripravnost i sposobnost za primanje.

*

Dok egoizam djeluje, ne može Božanstvo djelovati bez zapreka; gdje vlada neznanje, ne može voditi gospodstvo mudrost. Samo u onom stepenu, u kojem se gubi tinina, postaje u čovjeku svijetlo.

Mnogi su darovi božji, koji su za pravednika milost i velika pomoć, jer mu daju prilike ili su izvori kreposti; zlome, obratno pružaju pomoć i priliku da griješi. Takovi su darovi: zdravlje, ljepota, znanje, bogatstvo i svjetske časti. To su najniži i manje vrijednosti darovi božji, jer ih Bog dijeli općenito svojim prijateljima, kao i neprijateljima, jednako dobrima kao i zlima. Dobri se služe njima na slavu božju i Njegovim prijateljima, dok opet zli služe svojoj puti, đavolu i svijetu.

*

Duh »Bog« ne može sići do ljudi i držat im luč pred očima, ali božje ruke i noge sižu do zemlje i drže mu luč pred očima, da svaki može spoznati svoga Boga.

Uzalud putujete u svetu zemlju, da tamo točnije proučite život i djela Kristova. Mi tamo ne možemo više ništa naći. Pravi Krist, njegov Nazaret i Golgota leže i žive u našem duhu. Naše kršćanstvo nije historičko, već je esoterično, duhovno kršćanstvo, religija duha.

*

Bog se ne smije, niti pjeva ni pleše; ali u njegovom dahu, njegovoj atmosferi, u njegovim regijama nagone se dobri ljudi da se smiju, da pjevaju i da plešu.

*

Biser istine, riječi vječne ljubavi govorio je Krist ljudima. Svi, pak i njegovi protivnici bijahu njima oduševljeni i pitahu se: Odakle mu ta istina, On, koji nikada nije učio škole? Isus im odvrtaše jasno: *M o j n a u k j e o d B o g a n a u k!* Ljudi kad naučaju i govore, hoće da sami sebe uzvisu; ali ja hoću da uzvisim Onoga, koji me je poslao.

*

Nema dvojbe, da se opstojnost Božja dade dokazati direktnim i rukopipateljnim dokazima. Bog je izvan naših čutilnih opažanja. Božanstvo se sakrilo pod tajanstvenom koprnom, možda baš zato, da nas prisili da ga tražimo. U tome onda i leži najplemenitija i najplodonosnija uporaba naše sposobnosti da mislimo. Ili se sakrilo zato, da nam pruži najveću zaslugu, kad ga otkrijemo. U nama je svakako ova sila sigurno čuvstvo, koje nas tjera k Njemu i Njegovu opstojnost nam potvrđuje većim autoritetom, nego li sve demonstracije i analize; pak i sve pojave prirode kao pogled na nebo, brda, mora, prozrokuje u našem duhu predmnijevu Boga, koji je sakriven u svemiru.

*

U istinu je samo Bog »teozof«, t. j. nitko osim Boga (u čovjeku) ne može posjedovati božanske mudrosti; nitko do Boga ne može sebe sama spoznati kao Boga i gospodara svemira. Hoće li čovjek Boga (istinu) spoznati, tad se mora rasplinuti u božanskoj svijesti i postati s Bogom — jedno.

*

Još uvijek traži čovjek teološkim dalekozorom Boga, koji stanuje na zvijezdama, a ne može ga naći. A sigurno je već stotine puta čitao u bibliji: »Ne znate li, da ste vi hramovi Božji i da Duh božji stanuje u vama, — taj ste vi.« Ali jer on Boga u svom srcu ne poznaje, ne može ga naći ni glavom. On silom hoće da dođe k Ocu, koji stanuje nad zvijezdama, i ne napušta nadu u zvijezde, koje su i onako nastale samo iz njegovih želja i osjeta požuda.

*

Bog je vječni izvor svega, temelj opstojećeg, izvor, iz koga izvire cijela priroda. On je prava bit svih stvari, a sve što vidimo, objava je njegove slave i moći. Time nije još izdaleka sve kazano, jer za »Boga« nema ni približno znanstvene definicije, jer je On daleko uzvišen nad ljudske pojmove.

*

Bog, kog bi mogli i intelektualno pojmiti, bio bi manji od našega razuma, dosljedno to ne bi bio Bog. Približno se najbolje izrazio Jakob Böhme, kad veli: Bog je volja vječne mudrosti:

*

Tko vam je darovao život? Tko talent? Tko vas daje inspirirati? Tko drugi nego Bog? Pak vi hoćete da nijećete Stvorca svih stvorova, koga ne nijeće ni sotona? Jer sotona spoznaje Boga i drhće pred njegovom svemoći! Hoćete li vi biti ponosniji i preuzetniji od sotone? Zar ne drhćete, kad hulite na Boga?

*

Ako se Krist i tisuću puta rodi u Betlehemu, a ne u tebi, — estat ćeš za uvijek izgubljen. Krist sa Golgote ne može te spasti, ako nije usađen u tebi.

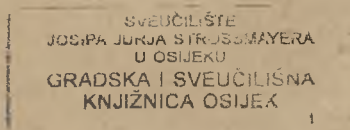
*

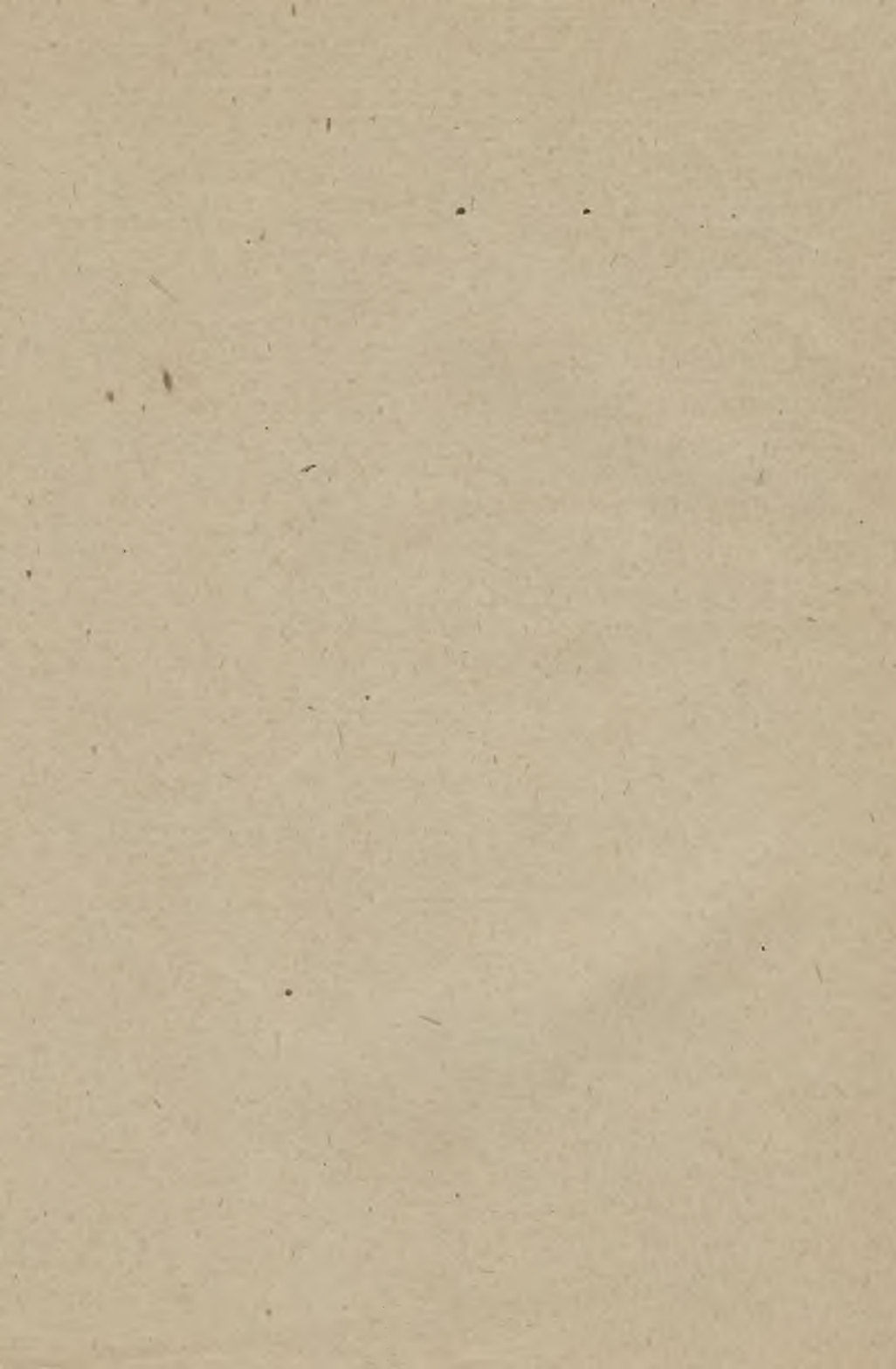
Bog je duh, i oni, koji mu se klanjaju, moraju mu se moliti u duhu i u istini.

*

Ne ostavi me, Bože! Podaj mi tvoje misli, da upoznam Tvoju tajnu objavu. Vječan si ti i jedino savršen u tvome praliku.

— 0 —

ZAGLAVAK.

Od ulomaka misli pobornika okultizma, sastavljeno je ovo djelo, — ne kao zbirka ulomaka, već kao jedna cjelina, koja je povezana uzročnim nizom misli, počam od nižega ka višem, od čovjeka do Boga, od konkretnoga apstraktnome.

Redigirajući ovo izdanje, počeo sam sa teozofijom kao naukom, koja nam pokazuje jedan izvjestan put, — a završio sam sa metom, — sa Bogom, kao koncem naših težnja. Sredinu ispunjava čovjek, način njegova življenja, utjecaj prirode, njegov rad i težnje, — glavna sredstva višeg duševnog života (Ljubav, vjera, molitva), tegobe, patnje, zla, strasti i njihov utjecaj, — pak prema njima napredak ili nazadak. — Uz napredak vezana je duhovna spoznaja, a kasnije duševni život. Etičke ideje treba da vode čovjeka kroz ovu zemaljsku nižu razinu, koju prekida smrt, a koja je često usko vezana sa reinkarnacijom. Neminovni zakon uzroka i posljedice, strašni i neumoljni taj sudac ne mimoilazi nikoga. Tek pomoću njega dolazimo do prave i čiste spoznaje Duše i DUHA, o kojoj govori ISTINA.

Proživljavajuć ove faze dolazimo do odgovora, — koji je mnogima zagonetan, — do cilja, a taj je svrha cijele ove zemaljske glume. Završio sam sa pojmom o »Bogu«.

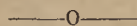
Pojedine odlomke označuju brojevi.

1. Teozofija	— — — — —	str.	11— 15
2. Čovjek	— — — — —	„	15— 31
3. Tijelo	— — — — —	„	31— 33
4. Život	— — — — —	„	33— 36
5. Priroda	— — — — —	„	36— 40
6. Rad, dužnosti, zadaća	— — — — —	„	40— 48
7. Ljubav	— — — — —	„	48— 54
8. Vjera	— — — — —	„	55— 58

9. Molitva	— — — — —	str.	59— 60
10. Tegobe	— — — — —	„	60— 66
11. Napredak i nazadak	— — — — —	„	66— 73
12. Duhovna spoznaja	— — — — —	„	73— 76
13. Duševni život	— — — — —	„	77— 78
14. Etičke ideje	— — — — —	„	78— 81
15. Smrt i reinkarnacija	— — — — —	„	81— 84
16. Uzrok i posljedica	— — — — —	„	84— 91
17. Duša-i Duh	— — — — —	„	91— 98
18. Istina	— — — — —	„	98—100
19. Svrha	— — — — —	„	101—105
20. Bog	— — — — —	„	105—113

Psihološki i filozofski problemi prema shvaćanju modernog okultizma, što bi sačinjavalo drugi dio ove knjige, bit će objelodanjen u »Novome Suncu«, — a to stoga, što ne čine sa pomenutim mislina uzročnu cjelinu.

T. K.

Da pak može čitatelj prihvatiti opsežniju literaturu, gdje će sve te misli naći, navadam slijedeće autore:

I. SKUPINA

ZA MANJE UPUĆENE ČITATELJE:

Besant: Der Mensch und sein Körper	— — — — —
—: Die sieben Prinzipien	— — — — —
—: Reinkarnation	— — — — —
—: Uralte Weisheit	— — — — —
Braun: Bemeisterung des Schicksals	— — — — —
Cady: Wahrheit	— — — — —
Catterji: Geheimphilosophie	— — — — —
Fährmann: Nach Nirvana auf achtfachem Pfade	— — — — —
—: Der Weg zur Geistesfreiheit	— — — — —
Freydank: Buddha und Christus	— — — — —
Hartmann: Populäre Vorträge (2 sveska)	— — — — —
—: Was ist Theosophie?	— — — — —
Judge: Meer der Theosophie	— — — — —
Weber Artur: Theosophischer Wegweiser, Monatsschrift (godišnjak)	— — — — —
—: Geheimwissenschaftliche Vorträge (po svesku)	— — — — —
Weitzer: Verschwendete Kräfte	— — — — —

II. SKUPINA

ZA UPUĆENE ČITATELJE:

- Blavatsky: Schlüssel zur Theosophie — — — — —
Bhagawad Gita, oder das hohe Lied von der Unsterblichkeit — — — — —
Besant: Esoterisches Christentum — — — — —
Hartmann: Theosophie in China — — — — —
—: Geheimschulen der Magie — — — — —
—: Lebendig begraben — — — — —
—: Christliche Mystik — — — — —
—: Abenteuer unter den Rosenkreuzern — — — — —
—: Denkwürdige Erinnerungen — — — — —
—: Karma oder Wissen, Wirken und Werden — — — — —
—: Mysterien, Symbole und magisch wirkende Kräfte — — — — —
—: Unter den Adepten — — — — —
—: Erkenntnislehre der Bhagawad Gita — — — — —
Johnston: Die Erinnerung an das frühere Erdenleben — — — — —
Kerning: Lichtstrahlen aus dem Orient — — — — —
—: Weisheit des Orients — — — — —
Leadbeater: Astralebene, übersetzt von G. Wagner — — — — —
—: Devaschanebene — — — — —
Subba Row: Philosophie der Bhagawad Gita — — — — —
Theosophisches Leben — Zeitschrift — — — — —
Vivekananda: Karma Yoga — — — — —

III. SKUPINA

ZA ZNANSTVENE RADNIKE:

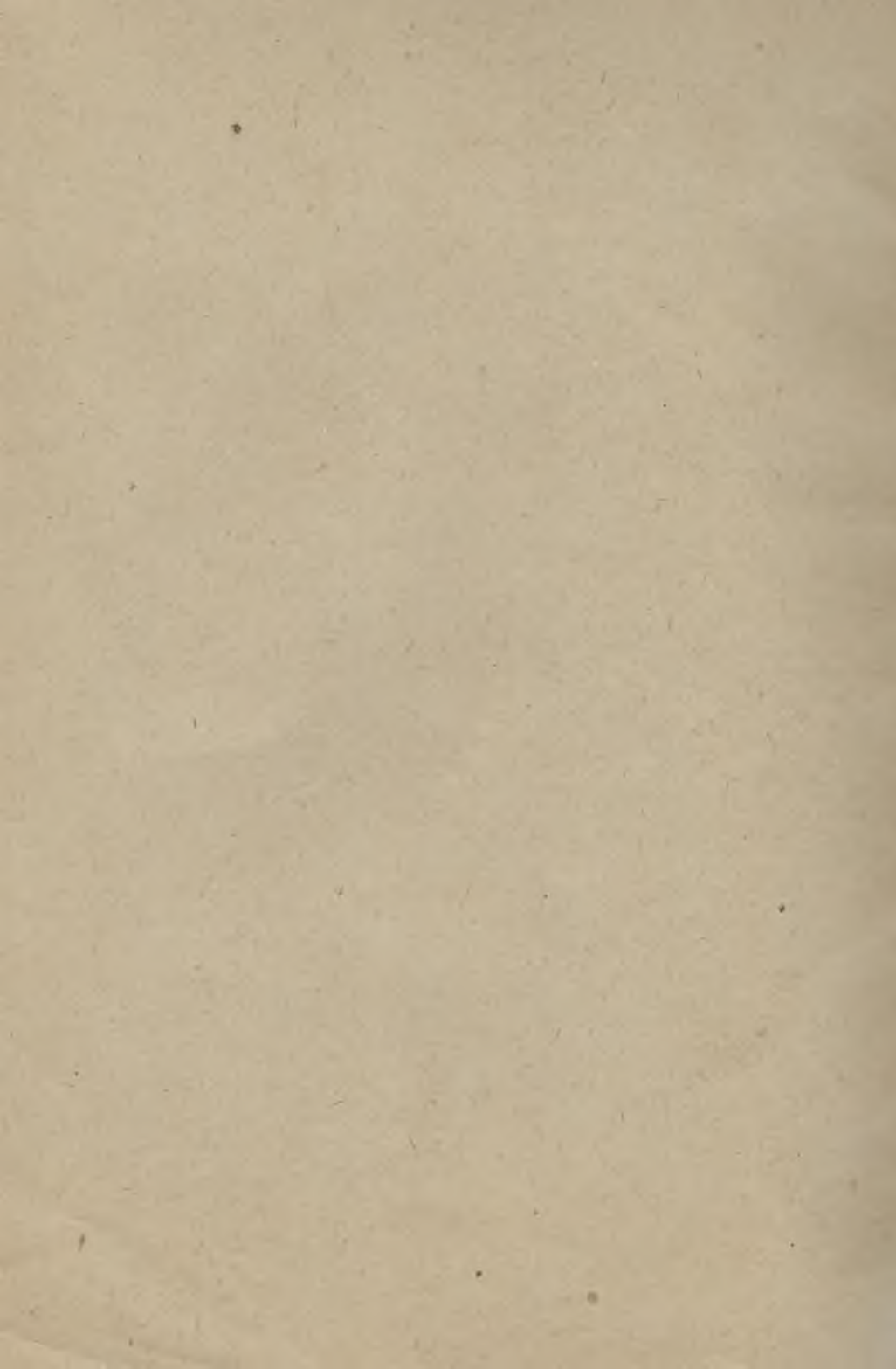
- Arnold Hans: Dornen und die Rose — — — — —
Besant: Das Denkvermögen, sein Beherrschung, Entwicklung und richtige Anwendung — — — — —
Beskow: Die Gesundheit der Seele, preveo E. Prätorius — — — — —
Blavatsky H. P.: Die Geheimlehre. Preveo dr. Fröbe — — — — —
—: Kurzgefasster Grundriss der Geheimlehre — — — — —
—: Stimme der Stille — — — — —
Dr. R. Braunschweig: Was muss man vom Vegetarismus wissen? — — — — —
Carus: Die Religionslehre der Buddhisten — — — — —
Corelli M.: Ein Roman aus zwei Welten (2 sveska) — — — — —
Das höhere Leben. Prema propisima Gautame Buddha — — — — —
Collins: Durch das goldene Tor — — — — —
Dewey J. H.: Geist- und Glaubensheilung — — — — —
Eschruth N.: Spuck — — — — —
Elmer K.: Anleitung zum innerlichen Leben — — — — —
Engel J.: Das Gesetz der Liebe — — — — —
Finck: Gottes Ebenbild — — — — —

Hartmann: Jehoshua, der Prophet von Nazareth	—	—	—	—
—: Grundriss der Lehren Teophrastus Paracelsus	—	—	—	—
—: Medizin des Theophrastus Paracelsus	—	—	—	—
—: Paracelsus als Mystiker	—	—	—	—
—: Die Mystik in Goethes Faust	—	—	—	—
—: Die Symbole der Bibel und der Kirche	—	—	—	—
—: Der Führer im Geistigen	—	—	—	—
Hubo B.: Gibt es ein Leben nach dem Tode? — Gibt es einen Gott? (Dva predavanja	—	—	—	—
Hudson Th. J.: Das Gesetz der psychischen Erscheinungen. (Preveo E. Hermann)	—	—	—	—
Karadja M.: Das Evangelium der Hoffnung	—	—	—	—
Kerning J.: Christentum oder Gott und Natur	—	—	—	—
—: Weg zur Unsterblichkeit	—	—	—	—
—: Der Schlüssel zur Geisteswelt	—	—	—	—
Last C.: Die realistische und die idealistische Weltanschauung	—	—	—	—
Leinigen-Billigheim: Was ist Mystik?	—	—	—	—
Dr. Molinos: Der Geistliche Führer	—	—	—	—
Roth: Die Perlen des Zeitalters:	—	—	—	—
Sankaharya: Das Paladium der Weisheit	—	—	—	—
Seidling M.: Goethe und der Occultismus	—	—	—	—
Sorgenfrey: Welt-, Natur- und Geburtsgeschichte der Menschen im Lichte der göttlichen Wissenschaft	—	—	—	—
Thoma Kempenac: Die Nachfolge Christi	—	—	—	—

prof. G. K.

Psihičko društvo »Novo Sunce«, koje je osnovano radi znanstvenog istraživanja i proučavanja normalnih i supernormalnih pojava, umoljava svakoga, da bi izvolio javiti društvu (Psihičko društvo NOVO SUNCE — Osijek I.) svaki pojav ili događaj ovoga područja, radi istraživanja i proučavanja.

Društvo je pripravno davati i besplatne savjete i upute za sve pojave i zapažanja ove vrste.

133

OKU

